

การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่น ในโครงการสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ปี 2558

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
COMMUNITY ORGANIZATIONS
DEVELOPMENT INSTITUTE

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่น ในโครงการสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ปี 2558

ที่ปรึกษา	กนิษฐา ปรีชาพิชคุปต์ สุมล ยางสูง
เรียบเรียง	เรวดี อุลิต กรรณิการ์ เมืองแก้ว
ข้อมูล	ศิริมา ชื้อหา กรรณิการ์ แก้วสันเทียะ
จัดทำโดย	สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. 02 – 378 – 8300 – 9 โทรสาร 02 – 378 – 8487 www.codi.or.th

คำนำ

การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่นในโครงการสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ปี 2558 จัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการขับเคลื่อนงานโดยขบวนการองค์กรชุมชนเป็นหลักซึ่งทำงานร่วมกับท้องถิ่น ท้องที่ ในการสนับสนุนให้เกิดโครงการรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบทในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการที่ดินในลักษณะโฉนดชุมชน หรือการให้โฉนดที่ดินสิทธิ์ในการทำกิน การจัดตั้งกองทุนเพื่อที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ให้มีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยใช้พื้นที่ตำบลเป็นตัวตั้ง องค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้เกิดระบบข้อมูล แผนที่ การวางแผนการใช้ที่ดินและทรัพยากร แผนพัฒนาตำบล เชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดจนออกข้อบัญญัติท้องถิ่นรองรับ

สำหรับโครงการสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ปี 2558 นี้ เป็นการดำเนินการโครงการปีที่ 4 ซึ่งได้แบ่งพื้นที่ปฏิบัติการออกเป็น 3 ระดับ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ระดับที่ 1 พื้นที่ตำบลใหม่ที่เริ่มต้นกระบวนการทำงาน ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ตำบลที่มีกระบวนการทำงานมาบ้างแล้ว และระดับที่ 3 เป็นตำบลที่สามารถยกระดับเป็นพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

การสนับสนุนโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ในลักษณะสร้างรูปธรรมการแก้ไขปัญหาเต็มรูปแบบ โดยองค์กรชุมชนเป็นผู้ดำเนินโครงการควบคู่ไปกับการจัดการที่ดินในระดับพื้นที่ตำบล เช่น การวางผังที่ดินที่อยู่อาศัยทั้งโครงการ การจัดหาที่ดินทำกิน ที่ดินอยู่อาศัย การก่อสร้างบ้าน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การพัฒนาพื้นที่ทำกิน การจัดการที่ดินในเขตป่า การจัดการน้ำเพื่อการบริโภค และการเกษตร ตลอดจนการพัฒนาต่างๆ ที่ต่อเนื่อง และสนับสนุนการจัดการที่ดินในระดับตำบลโดยคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินระดับตำบล ที่เป็นการทำงานร่วมกันของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดทำข้อมูล แผนที่ การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการทรัพยากรในระดับตำบล การพัฒนาข้อบัญญัติท้องถิ่นรับรอง รวมทั้งการสนับสนุนการจัดการที่ดินในลักษณะโฉนดชุมชนกองทุนพัฒนาที่ดินในพื้นที่ที่ได้มีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินมาก่อนแล้ว

สำนักงานบ้านมั่นคง
พฤศจิกายน 2558

สารบัญ

	หน้า
สถานการณ์ นโยบาย และความเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยชนบท	5
ทิศทางการดำเนินงานตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาส ในชนบท โดยชุมชนท้องถิ่น ปี 2558	10
ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท	19
การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทอย่างยั่งยืน	24
ตัวอย่างรูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทอย่างยั่งยืน	34
ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ	69
ภาคผนวก	71
1. รายชื่อตำบลที่มีการจัดตั้งกองทุนที่ดิน	71
2. รายชื่อพื้นที่ตำบลดำเนินการขั้นที่ 1 – 3	77
3. สรุปกิจกรรมการจذبรวมเชิงปฏิบัติการจัดทำข้อมูลที่ดิน การจัดทำผังชีวิตชุมชน ปีงบประมาณ 2558	88

สถานการณ์ นโยบาย และความเคลื่อนไหวภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท

สถานการณ์ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินชนบท

ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ แบ่งเป็นพื้นที่ป่า 107,241,030 ไร่ พื้นที่ทางการเกษตร 149,246,428 ไร่ พื้นที่นอกการเกษตร 64,209,430 ไร่ และพื้นที่ฟาร์ม 25,420 ไร่¹ (อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์, 2556)

ในจำนวนพื้นที่การถือครองเพื่อทำการเกษตรจำนวน 149,246,428 ไร่ มีเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง 71,581,682 ไร่ และไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง 77,664,746 ไร่ ดังตาราง

ประเภทการถือครองที่ดิน	จำนวน (ไร่)
ที่ดินของตนเอง	71,581,682
ถือครองโดยไม่มีภาระติดพัน	41,747,172
ติดจำนอง	29,718,796
ขายฝาก	115,714
ที่ดินของผู้อื่น	77,664,746
เช่าผู้อื่น	29,273,314
รับจำนอง	704,682
รับซื้อฝาก	52,341
ได้ทำฟรี	47,634,409

ที่มา: ข้อมูลการถือครองที่ดินทางการเกษตร 2554

จากการจดทะเบียนคนจนทั่วประเทศ ในปี 2547 พบว่า มีผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องที่ดินทำกินจำนวน 4.8 ล้านราย และยังพบปัญหาเรื่องที่ดินหลุดมืออันเนื่องมาจากความล้มเหลวในการส่งเสริมการผลิต การเกษตร และผลกระทบจากการค้าเสรี ทำให้ที่ดินจำนวน 30 ล้านไร่ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรอยู่ระหว่างการฟ้องร้อง ดำเนินคดี และยึดทรัพย์ขายทอดตลาด² สะท้อนให้เห็นว่า มีการนำพื้นที่เพื่อทำการเกษตรไปใช้ประโยชน์เพื่อเก็งกำไรของนายทุน และที่ดินส่วนใหญ่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อค้ำประกันการกู้ยืมเพื่อไปประกอบธุรกิจการค้าอสังหาริมทรัพย์³ ซึ่งเป็นผลพวงมาจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

¹ ผศ.อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์, เอกสารประกอบการเสวนาเรื่องสภาพปัญหาที่ดินในประเทศไทย วันที่ 8 พฤษภาคม 2556 ณ อาคารวชิราวุฒิมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² คณะทำงานศึกษามาตรการกระจายการถือครองที่ดิน, ข้อเสนอแนะทางและมาตรการการกระจายการถือครองที่ดินในสังคมไทย, เอกสารประกอบการประชุมของคณะกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหาของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งชาติประเทศไทยครั้งที่ 2/2552 ณ ห้อง 501 ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล, วันที่ 3 กรกฎาคม 2552 อ้างใน โครงการสัมมนาสภาพปัญหาที่ดินในประเทศไทย สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ วันที่ 8 พฤษภาคม 2556

³ ดวงมณี เลาวกุล และเอื้อมพร พิชัยสนธิ, นโยบายและมาตรการการคลังเพื่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้, ศูนย์บริการวิชาการ เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551 อ้างใน โครงการสัมมนาสภาพปัญหาที่ดินในประเทศไทย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ที่เน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นในภาคตะวันออก และภาคใต้ ต่างมุ่งเน้นการส่งเสริมการลงทุนขนาดใหญ่ มีการเปิดการลงทุนอย่างเสรีทางด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริการ และอื่นๆ อันเป็นผลทำให้เกิดกระบวนการครอบครองที่ดินขนาดใหญ่และเกิดกระบวนการเก็งกำไรในที่ดินค่อนข้างมาก แรงกดดันทางเศรษฐกิจเหล่านี้ทำให้นโยบายและกลไกรัฐหลายเรื่องที่มีอยู่สามารถบิดเบือนได้ ทั้งการออกโฉนด และการจัดสรรที่ดิน พลังทางเศรษฐกิจผลักดันให้กลุ่มทุนสามารถขยายอำนาจในการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินค่อนข้างมหาศาล

ข้อมูลจากการสำรวจที่ดินของเกษตรกรเมื่อปี 2553 พบว่า มีเกษตรกรไร้ที่ทำกิน 889,022 ราย เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่เพียงพอ 517,263 ราย เกษตรกรมีที่ดินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ 811,279 ราย มีเกษตรกรทำกินในดินของรัฐ 1.15 ล้านไร่ ในพื้นที่ 21 ล้านไร่ และมีที่ดินทิ้งร้าง 48 ล้านไร่ และมีที่ดินเกษตรกรที่ติดอยู่กับธนาคารเป็น NPL และ NPA เกือบ 40 ล้านไร่⁴

ในด้านการกระจายการถือครองที่ดินในประเทศไทย พบว่า ที่ดินที่มีการครอบครองโดยประชาชนทั่วไปมีประมาณ 120 ล้านไร่ ในจำนวนนี้ที่ดินกว่า ร้อยละ 90 กระจุกตัวอยู่ในมือคนเพียง ร้อยละ 10 หรือประมาณ 6 ล้านคน ทั้งนี้มีที่ดินที่มีการถือครองในประเทศไทยที่ถูกปล่อยทิ้งรกร้างว่างเปล่าถึง โดยร้อยละ 70 ของที่ดินใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เพราะเกิดจากการซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร หรือมีปัญหาการบริหารจัดการที่ดินของผู้ถือครอง นับเป็นมูลค่าที่เสียหายทางเศรษฐกิจ ปีละ 127,384 ล้านบาทต่อปี

นอกจากนี้ยังพบว่า คนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 87 ครอบครองที่ดินคนละไม่เกิน 5 ไร่ มีเพียงร้อยละ 5 ที่ครอบครองที่ดินคนละ 100 ไร่ต่อแปลง และมีคนครอบครองที่ดินที่มีขนาดเกิน 200 ไร่ ทั้งที่เป็นที่ดินในแปลงเดียวกัน และถือครองที่ดินหลายแปลงแต่รวมกันแล้วเกิน 200 ไร่⁵

ข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลการออกเอกสารสิทธิที่ดินทั่วประเทศ พบว่า มีการออกเอกสารสิทธิ จำนวน 31,660,609 แปลง แบ่งเป็นโฉนดที่ดิน 26,811,703 แปลง น.ส.3 ก จำนวน 3,535,221 แปลง น.ส.3 จำนวน 1,115,831 แปลง ใบจอง จำนวน 197,8545 แปลง ทั้งนี้ สามารถแบ่งกลุ่มการถือครองที่ดินตามประเภทเอกสารสิทธิ และจำนวนพื้นที่ของที่ดินที่ถือครอง โดยแยกเป็น 8 รายการ (ดังตาราง)

⁴ เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, การปฏิรูปการจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “วิพากษ์ข้อเสนอทางปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร”, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 11 มีนาคม 2554 อ้างใน โครงการสัมมนาสภาพปัญหาที่ดินในประเทศไทย สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ วันที่ 8 พฤษภาคม 2556

⁵ มูลนิธิสถาบันที่ดิน, “การถือครองและใช้ประโยชน์จากที่ดิน”, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), มีนาคม 2545

เนื้อที่	ประเภทเอกสารสิทธิ					
	โฉนด		น.ส. 3 ก.		น.ส. 3	
	บุคคลธรรมดา	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	นิติบุคคล
น้อยกว่า 1 ไร่	12,683,564	735,850	1,189,203	61,027	206,988	15,416
1-4 ไร่	7,593,388	232,083	604,793	29,128	211,690	16,660
5-14 ไร่	3,441,301	117,510	393,145	18,193	209,857	9,053
15-49 ไร่	1,136,444	74,418	196,374	14,520	136,651	5,456
50-99 ไร่	34,351	6,297	7,703	1,147	12,814	1,113
100-499 ไร่	4,376	2,063	725	249	656	73
500-999 ไร่	121	100	34	21	28	3
ตั้งแต่ 1,000 ไร่ขึ้นไป	113	42	34	3	19	1

ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 68 ง หน้า 57 วันที่ 31 พฤษภาคม 2553

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลการครอบครองที่ดินจากการออกเอกสารสิทธิ์ทั่วประเทศ พบว่า ผู้ถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ มีสัดส่วนถึง ร้อยละ 50.64 และผู้ถือครองที่ดินระหว่าง 1 - 4 ไร่ มีสัดส่วน ร้อยละ 29.55 นั่นคือผู้ถือครองที่ดิน ร้อยละ 80.19 เป็นผู้ที่มีที่ดินน้อยกว่า 5 ไร่ ในขณะที่ผู้ถือครองที่ดิน ตั้งแต่ 50 ไร่ขึ้นไป มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.2517

ลักษณะการถือครองที่ดินแบบกระจุกตัว และการนำที่ดินไปใช้แบบผิดประเภท ได้นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำในการใช้ที่ดิน ดังนี้

1) เกิดกรณีพิพาทในพื้นที่ทับซ้อนระหว่างพื้นที่ในเขตป่าสงวนกับชุมชนที่อาศัยกันมาเนิ่นนาน ทำให้คนที่อยู่อาศัยมาก่อนกลายเป็นผู้บุกรุก คนจนในเขตป่าถูกบังคับให้อพยพโยกย้ายออกจากพื้นที่ ถูกจำกัดสิทธิในการพัฒนา ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ถูกจับกุมคุมขัง และถูกปลุกป่าทับที่ทำกิน

2) เกิดการสูญเสียพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม เนื่องจากมีการใช้ที่ดินผิดประเภท เช่น พื้นที่อยู่ในเขตชลประทานและเหมาะสมสำหรับการทำนาปลูกข้าว ถูกนำไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรม รีสอร์ท บ้านจัดสรร สถานที่ราชการ และสถานศึกษา เพิ่มมากขึ้น

3) เกิดปัญหาที่ดินหลุดมือและกำลังจะหลุดมือ อันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางด้านการเกษตรเป็นเหตุให้เกิดปัญหาหนี้สินและได้ผลผลิตน้อย รวมถึงการกว้านซื้อที่ดินของกลุ่มทุน โดยเฉพาะในระยะที่กำลังมีการเปิดการค้าเสรีอาเซียน

4) ที่ดินจำนวนมากถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าโดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เนื่องจากพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 มาตรา 53 - 54 ระบุให้เจ้าของที่ดินเมื่อจะขายที่ดินที่มีผู้เช่าอยู่ ต้องให้สิทธิ์แก่ผู้เช่าก่อน เมื่อผู้เช่าไม่ซื้อจึงจะขายให้แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งราคาที่ดินที่ผู้เช่าต้องการซื้อมักต่ำกว่าราคาตลาด เจ้าของที่ดินส่วนหนึ่งจึงไม่ยอมให้เช่าที่ดิน และปล่อยที่ดินทิ้งไว้โดยไม่ได้ทำประโยชน์

แม้ว่าการปฏิรูปที่ดินมีการพูดถึงกันมานานนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีความพยายามจะทำการปฏิรูป และกระจายการถือครองที่ดินมาโดยตลอด นับตั้งแต่ต้นนโยบายการใช้และกรรมสิทธิ์ที่ดิน พ.ศ. 2525 นโยบายที่ดิน พ.ศ. 2530 และนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของประเทศ พ.ศ. 2546 แต่การดำเนินการแก้ไขไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อันเกิดจากหลายปัจจัย ดังนี้

1) นโยบายการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่เป็นเอกภาพ เพราะประเทศไทยมีหน่วยงานที่บริหารจัดการที่ดินจำนวนมาก แต่ละหน่วยงานต่างก็มีกฎหมายซึ่งเป็นที่มาของอำนาจในการบริหารจัดการที่ดินของตนเอง⁶ ซึ่ง

⁶ เอกสารประกอบการประชุม แนวทางและมาตรการการบริหารจัดการที่ดิน...การนำไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้โครงการแปลงเป้าหมายและแนวทางการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การปฏิบัติ 2556

พบว่าหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดิน มีจำนวนทั้งสิ้น 21 หน่วยงาน สามารถจำแนกงานได้ 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานทะเบียนที่ดินออกเอกสารสิทธิ์ประเมินราคาที่ดินและโรงเรือน 2) การสำรวจที่ดิน จำแนกที่ดิน อนุรักษ์ที่ดินและน้ำ คั่นคว่ำทดลองเกี่ยวกับดิน น้ำ และพืช 3) การควบคุมการใช้ที่ดิน 4) การจัดที่ดินทำกิน 5) การสำรวจการถือครองที่ดิน 6) การจัดที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย 7) กำกับดูแลธุรกิจเกี่ยวกับที่ดิน และ 8) การจัดรูปที่ดิน

2) การแก้ไขปัญหาที่ดินในช่วงที่ผ่านมา เป็นการแก้ไขปัญหาที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก มีหน้าที่ในการจัดการที่ดิน เช่น กรมที่ดินทำหน้าที่เรื่องการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน กรมป่าไม้ดูแลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด เป็นต้น

3) ขาดระบบข้อมูลที่ดินที่มีความชัดเจน เพราะใช้แผนที่คนละมาตราส่วน และแต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการตามแนวทางและแผนของตนเอง

4) การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำได้ในจำนวนที่จำกัดเมื่อเทียบกับปริมาณปัญหาที่มีอยู่

5) กฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่ขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงานไม่เอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเต็มที่ นับตั้งแต่การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เช่น พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกและภาคใต้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชสวน ไร่ นา และทรัพยากรทางทะเล กลับถูกประกาศให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเลียม เขตท่าเรือน้ำลึก เป็นต้น

ทั้งนี้ กลุ่มผู้เดือดร้อนด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของคนยากจนในชนบทจากทั่วทั้งประเทศได้รวมตัวกัน โดยใช้กระบวนการ “จัดการที่ดินแนวใหม่” มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินไปแล้วใน 1,446 ตำบล มีผู้เข้าร่วม 1.6 ล้านครัวเรือน โดยได้มีการสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกิน/มีที่ดินทำกินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ถูกประกาศที่รัฐทับที่ทำกิน และสำรวจที่ดินว่างเปล่า/ไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยชุมชนร่วมกับท้องถิ่น จัดทำข้อมูล แผนที่ วางแผนและผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรทั้งตำบล จัดทำกติกาการใช้ที่ดินร่วมในลักษณะโฉนดชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาที่ดินที่อยู่อาศัยไว้ได้ชั่วคราว พัฒนาเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น จัดตั้งและพัฒนากองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับชุมชนสู่การเป็นกองทุนระดับตำบล บูรณาการจัดการกองทุนต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมทุกเรื่อง

นโยบายรัฐที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินชนบท

นโยบายของรัฐกับทิศทางการดำเนินงานตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท โดยชุมชนและท้องถิ่น ในปี 2558 มีดังนี้

1. นโยบายการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ที่ 64/2557 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2557 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (ในข้อ 3) โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ติดตามผลคดีป่าไม้และดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลายให้คืนสภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์ดังเดิม โดยประสานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวอย่างจริงจัง และเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2557 ได้มีคำสั่ง คสช. ที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวถึงที่ดินทำกินของผู้มีรายได้น้อยไว้ในข้อ 2.1 ว่า การดำเนินการใดๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอน

2. การทวงคืนที่ดินที่ถือครองกรรมสิทธิ์โดยโฉนดแต่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมที่ดินเตรียมใช้ประมวลกฎหมายที่ดินทวงคืนกรรมสิทธิ์ โดยโฉนดแต่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าต่อเนื่องกันนานเกิน 10 ปี จัดสรรให้เกษตรกรที่ขาดแคลนที่ดินทำกินเข้าใช้ประโยชน์ ซึ่งถือเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับแผนทวงคืนป่า ทั้งนี้เพราะการบุกรุกป่าและที่สาธารณชนนั้น มักจะมีนายทุนอยู่เบื้องหลัง ส่งผลให้ปัญหาการบุกรุกป่า และที่ดินสาธารณะยังคงมีอยู่ไม่จบสิ้น หากแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จะทำให้ที่ดินของประเทศไทยได้รับการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ทิศทางการดำเนินงานตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท โดยชุมชนท้องถิ่น ปี 2558

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2552 – กรกฎาคม 2554 ซึ่งเป็นยุคที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เร่งรัดปรับปรุงแก้ไขปัญหาคูณภาพที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยเฉพาะชุมชนรายได้น้อยให้ดียิ่งขึ้น การจัดหาที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรยากจนในรูปแบบของธนาคารที่ดิน ตลอดจนเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ให้แก่เกษตรกรที่ยากจน และชุมชนที่มีที่ทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐโดยไม่มีสภาพป่าแล้วในรูปของโฉนดชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการชุดต่างๆ เช่น คณะอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามข้อเสนอของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย (คปท.) ที่ได้นำไปสู่การร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องโฉนดชุมชน

ในปี 2554 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ได้รับการจัดสรรการสนับสนุนงบประมาณมาจากงบกองทุน พอช. จำนวน 100 ล้านบาท เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท หลังจากนั้นได้รับงบประมาณจากรัฐบาลมาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเป็นจำนวนเงิน 324.844 ล้านบาท ปี 2556 จำนวน 322.844 ล้านบาท ปี 2557 จำนวน 61 ล้านบาท และในปี 2558 จำนวน 61.063 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 869.814 ล้านบาท เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดินได้วางกรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. กลไกการทำงาน

ตามที่มีการปรับโครงสร้างองค์กรของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน คณะกรรมการสถาบันฯ จึงพิจารณา ทบทวนองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างองค์กร และเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ขบวนองค์กรชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และเป็นเครื่องมือของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วม “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เน้นการกระจายการบริหารจัดการไปที่ภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสในการจัดการตนเองมากขึ้น

คณะกรรมการสถาบันฯ จึงมีคำสั่งที่ 13/2557 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดิน เพื่อเสนอแนะนโยบาย กำกับ ดูแล พิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดินที่อยู่อาศัยโดยชุมชน ซึ่งคณะอนุกรรมการชุดดังกล่าว มีองค์ประกอบมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ผู้แทนขบวนองค์กรชุมชนร่วมเป็นคณะอนุกรรมการ

เพื่อให้การดำเนินงานบ้านมั่นคง สามารถสนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยของชุมชน รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาคีเมืองต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของโครงการบ้านมั่นคง ผู้อำนวยการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานบ้านมั่นคง และการจัดการที่ดิน ระดับภาค 5 ภาค โดยมีองค์ประกอบดังตาราง

คณะกรรมการที่ดินชนบท	องค์ประกอบ				รวม
	หน่วยงาน ท้องถิ่น	ภาคี/ สถาบันการศึกษา	ชบวน ชุมชน	พอช.	
1. ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	2	3	15	3	23
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	4	11	5	20
3. ภาคกลางและตะวันตก	2	4	15	5	26
4. ภาคเหนือ	6	3	14	3	26
5. ภาคใต้	2	1	18	2	23

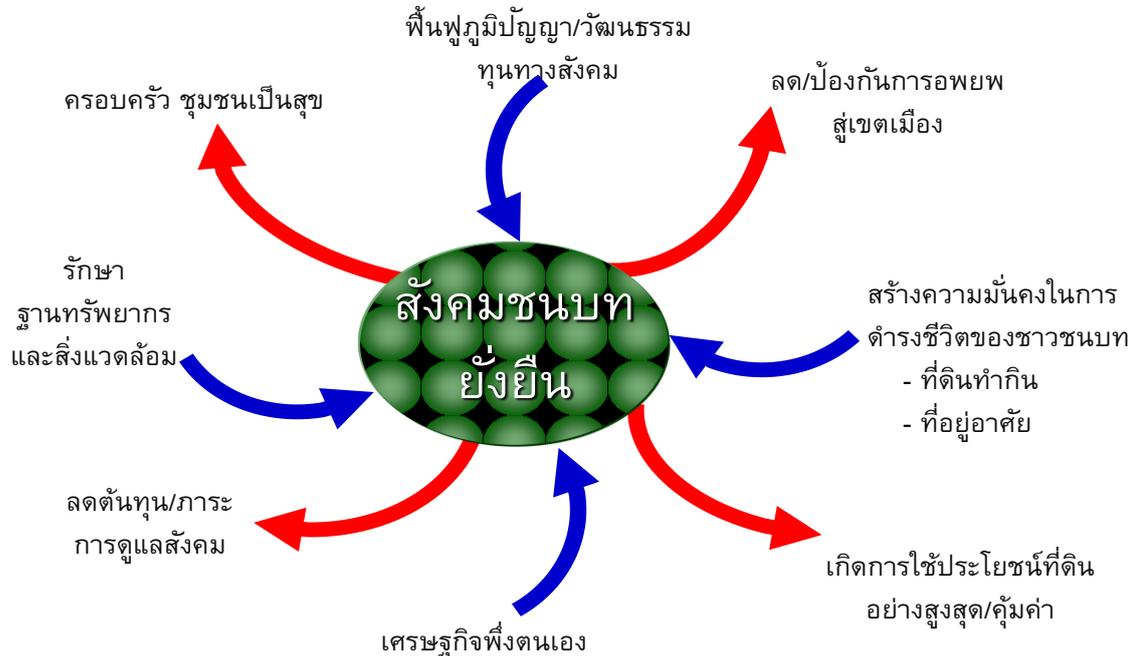
คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินแต่ละคณะมีบทบาท ดังนี้

- 1) สนับสนุนให้มีกระบวนการเชื่อมโยงการทำงานในพื้นที่ปฏิบัติการระดับตำบล เมือง และระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ
- 2) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่รูปธรรมระดับตำบลและเมือง เพื่อให้เกิดการขยายผลในการทำงาน
- 3) เสนอแนะนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท รวมทั้งหลักเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) พิจารณากลับกรองและให้ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท ซึ่งผ่านการพิจารณากระบวนการความร่วมมือพัฒนาร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ภาคีการศึกษา และภาคีพัฒนาอื่นๆ ในพื้นที่
- 5) สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยง และการปฏิบัติอันเป็นการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นกระบวนการทำงานร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ
- 6) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบทให้มีประสิทธิภาพในการบริหารโครงการ
- 7) รายงานผลความคืบหน้าการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการประสานงานชบวนองค์กรชุมชนภาค และคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดิน
- 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 9) ให้คณะกรรมการดำรงตำแหน่ง 1 ปี นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง
- 10) ให้คณะกรรมการและที่ปรึกษาที่มีได้เป็นผู้ปฏิบัติงานของสถาบันฯ ได้รับค่าตอบแทนและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันฯ กำหนด

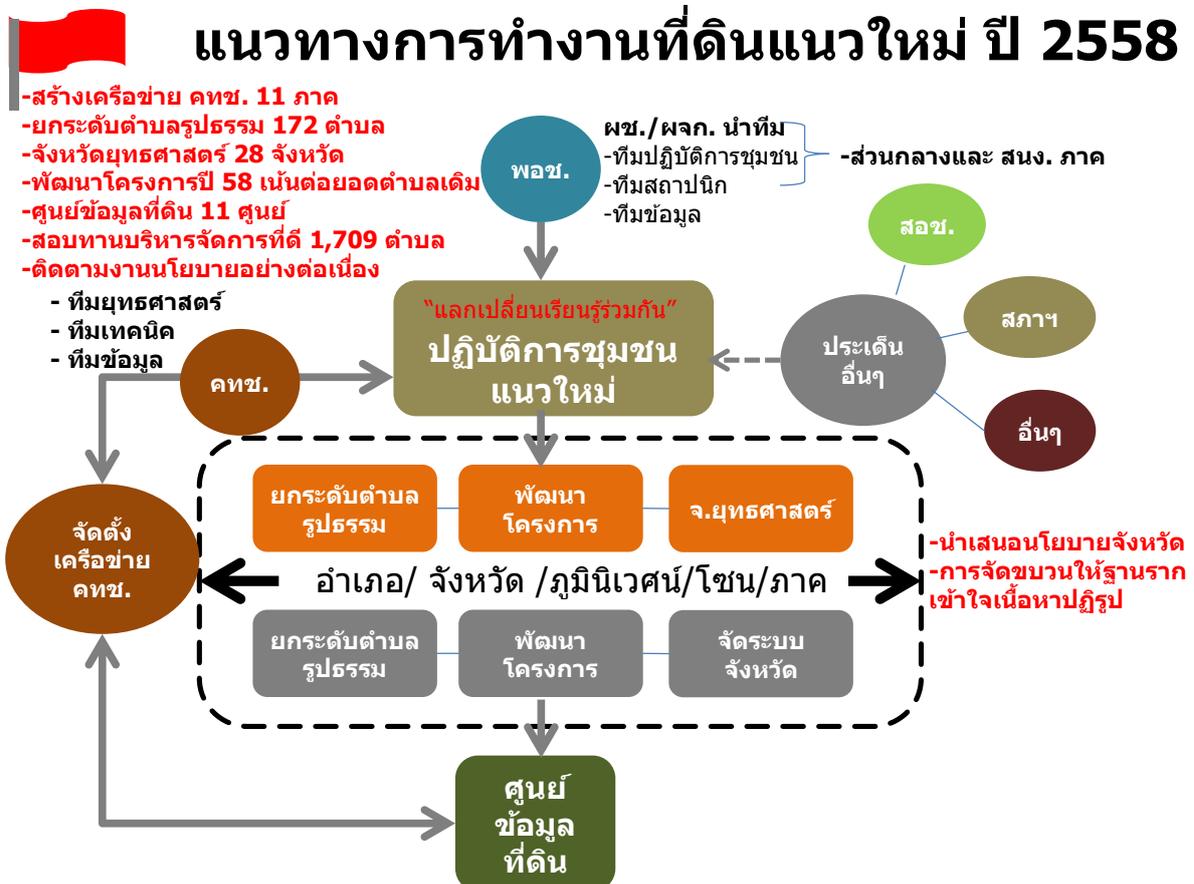
2. กรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยคนจนชนบท เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมชนบทที่ยั่งยืน มีดังนี้

- 1) สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของชาวชนบท โดยมีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินอย่างพอเพียงต่อการดำรงชีวิต นำไปสู่การลดและป้องกันการอพยพเข้าสู่เมือง
- 2) เกิดการพัฒนาและดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองของวิถีชีวิตคนจนในชนบท นำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสูงสุด/คุ้มค่าของคนจนในประเทศ
- 3) สามารถรักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภาคชนบท นำไปสู่การลดต้นทุนและภาระการดูแลสังคมของรัฐบาลและส่วนหน่วยที่เกี่ยวข้อง
- 4) พื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรมต้นทุนทางสังคม นำไปสู่การสร้างชุมชน/ครอบครัวที่เป็นสุข

กรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยคนจนชนบท

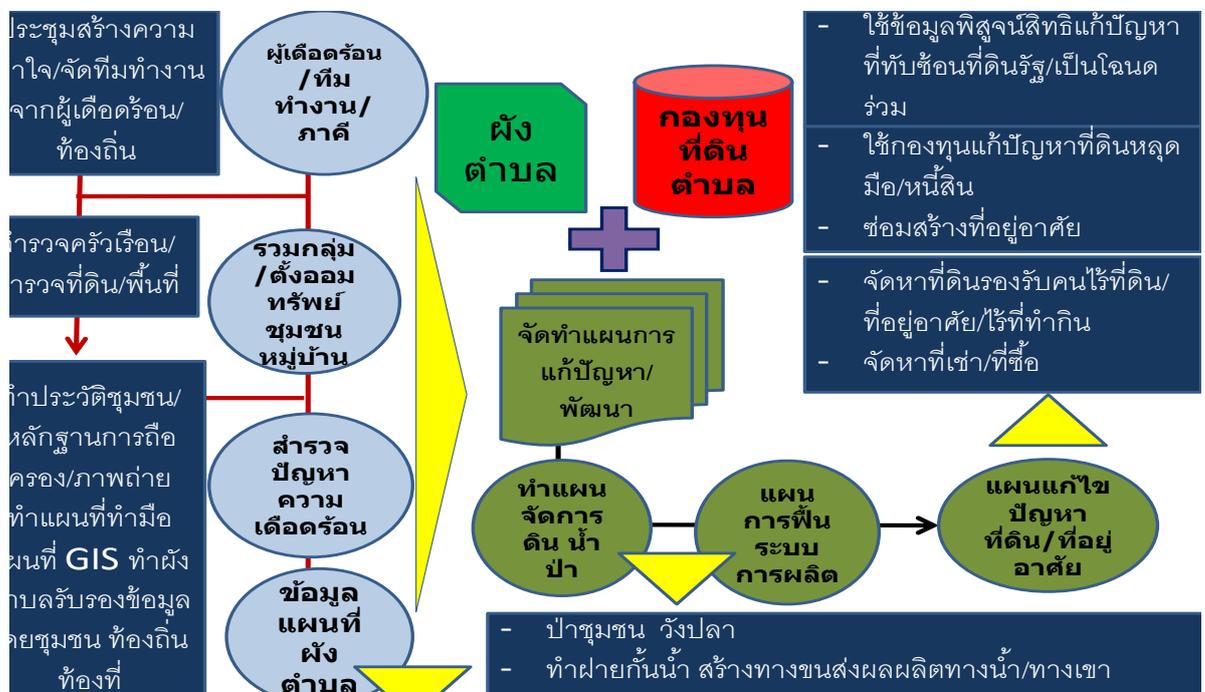

3. ทิศทางการทำงาน

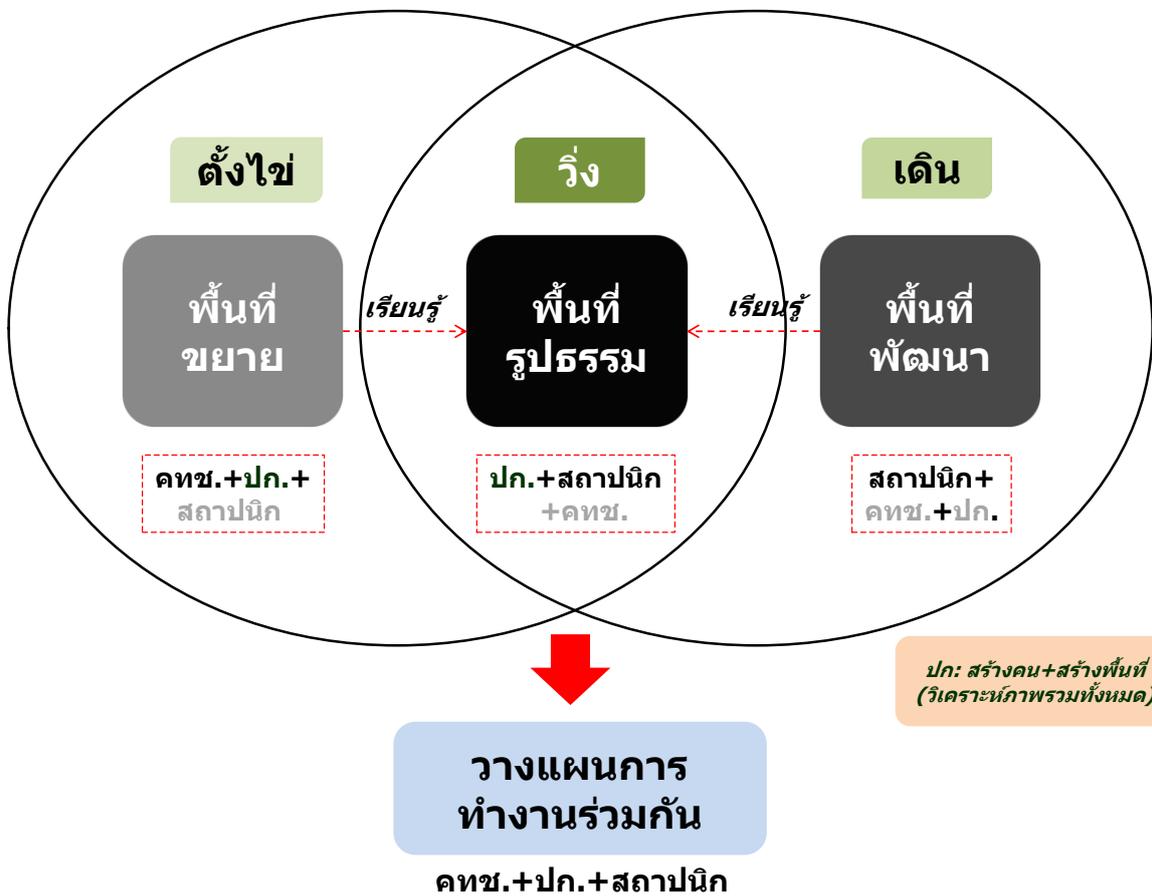
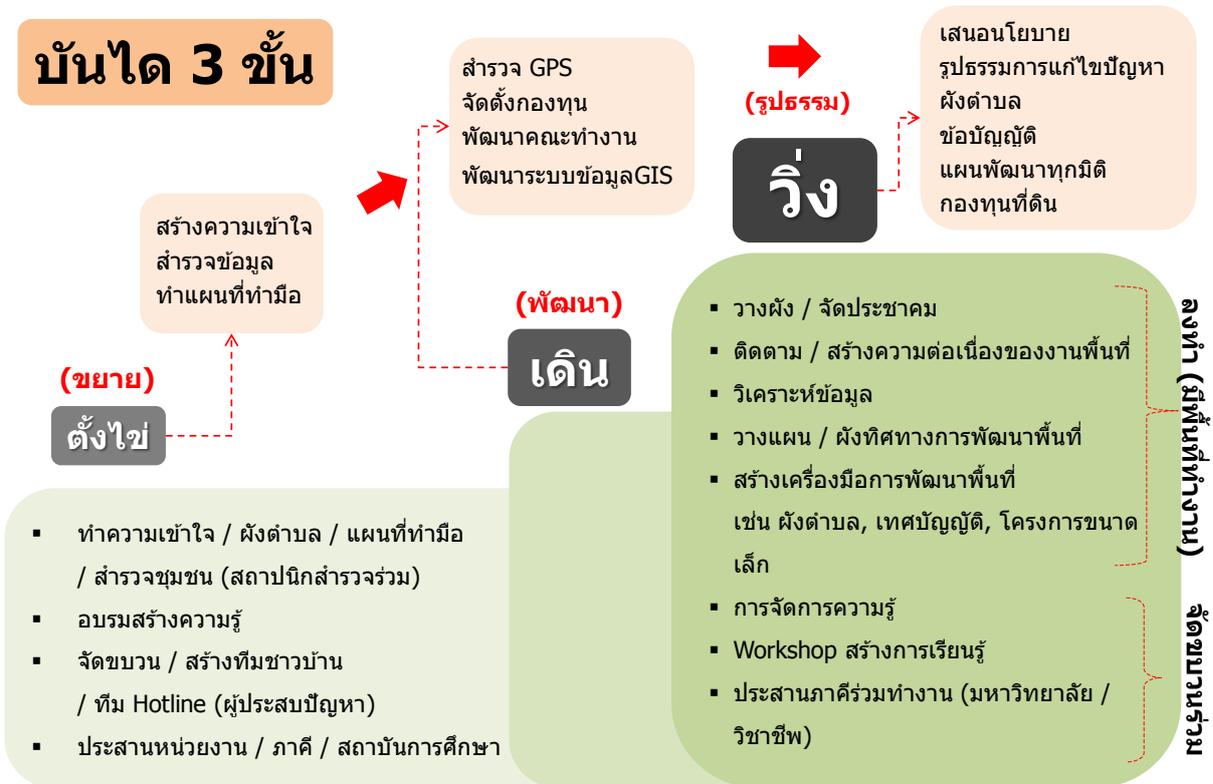
4. แนวทางการดำเนินงาน

- 1) สนับสนุนให้เกิดกลไกการพัฒนาร่วมโดยมีองค์ประกอบจากหลายฝ่ายร่วมพิจารณากลุ่มเป้าหมาย วางแผน และคิดวิธีการ
- 2) สำรวจ จัดทำระบบฐานข้อมูลในระดับตำบลและจังหวัด เช่น ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน การขาดความมั่นคงในที่ดินทำกิน จำนวนผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การจัดทำผังการใช้ประโยชน์ในตำบลและจังหวัด
- 3) การพัฒนาชุมชนอาจจะอยู่ในที่ดินรัฐหรือเอกชน โดยมีแนวทางการจัดการที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยโดยใช้ระบบกรรมสิทธิ์ร่วม เน้นการมีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาที่ดินทำกินร่วมกัน ทำให้เกิดระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนภายในชุมชน
- 4) เน้นการสร้างและเชื่อมโยงกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับตำบล
- 5) ท้องถิ่นสนับสนุนการทำงานของชุมชน ทำให้เกิดการจับความสัมพันธ์ในแนวราบ เชื่อมโยงกับหน่วยงานและประเด็นงานต่างๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการทำงาน

บันได 3 ชั้น

5. กระบวนการขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา

พื้นที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในชนบท มีแนวทางในการขับเคลื่อนงานตามขั้นตอนซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในตำบลซึ่งมีองค์ประกอบมาจากผู้เดือดร้อน กลุ่มองค์กรในตำบล ท้องถิ่น ท้องที่ และภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระบวนการทำการปฏิบัติการมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ตำบลใหม่ที่เริ่มต้นกระบวนการทำงาน

- การสร้างความเข้าใจแนวทางการจัดทำที่ดินแนวใหม่ในระดับหมู่บ้าน/ตำบล
- การสร้างทีมงานที่มาจากผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในระดับหมู่บ้าน/กลไกการขับเคลื่อนระดับตำบล
- เริ่มกระบวนการจัดทำข้อมูล (แผนที่ทำมือ/GIS) ระดับหมู่บ้าน ตำบล โดยมีเนื้อหาข้อมูลที่จัดทำ เช่น สภาพปัญหา ผู้เดือดร้อนด้านที่ดิน แนวทางการขับเคลื่อนงานที่ดิน เป็นต้น

- เชื่อมโยงกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ตำบลที่มีกระบวนการทำงานมาบ้างแล้ว

- มีทิศทางในการขับเคลื่อนงานที่ดินของตำบลที่ชัดเจนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น และส่วนหน่วยที่เกี่ยวข้อง
- มีการยกระดับข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมดิจิทัล สามารถนำข้อมูลที่เกิดจากการจัดทำงานโดยชุมชนท้องถิ่นไปใช้ เช่น การนำข้อมูลไปต่อสู่ด้านที่ดินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีการนำข้อมูลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาวิเคราะห์/สังเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาพื้นที่ตำบล
- นำแผนการพัฒนาตำบลทุกมิติมาจัดทำผังตำบลโดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีการสร้างหรือเชื่อมโยงกองทุนชุมชนที่มีอยู่ในตำบล ในการจัดทำกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยในระดับตำบล เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ดินหรือการพัฒนาด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินในระดับตำบล

ระดับที่ 3 เป็นตำบลที่สามารถยกระดับเป็นพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

- มีผังตำบลที่เห็นแผนการพัฒนาตำบลในปัจจุบัน ระยะสั้น ระยะยาว โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง เกิดรูปธรรมของเนื้องานพัฒนาประเด็นต่างๆ ของตำบล เช่น การจัดการด้านสิทธิในที่ดินที่ยั่งยืนของตำบล ระบบการจัดการน้ำ การจัดการภัยพิบัติ การจัดการระบบการผลิต/ความมั่นคงทางอาหาร การจัดการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น
- มีการยกระดับกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยในระดับตำบล ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของตำบลได้จริง และเกิดการเชื่อมโยงกองทุนจากท้องถิ่นหรือหน่วยงานในระดับนโยบาย
- เกิดการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการกำหนด/การบริหารจัดการร่วมกันของคนในตำบล นำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ใหม่ของตำบลในการจัดการตนเอง (ได้คน/ดิน/ระบบ) มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินอย่างพอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีสร้างชุมชนครัวเรือนเป็นสุข

6. กรอบงบประมาณและหลักเกณฑ์ในการสนับสนุน

เนื่องจากการแก้ไขปัญหาที่ดินชนบทเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญ คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จึงเห็นชอบอนุมัติงบประมาณจากกองทุนของสถาบัน จำนวน 100 ล้านบาท เพื่อสร้างรูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินโดยชุมชน ท้องถิ่น เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2555 เพื่อสนับสนุนให้เกิดโครงการรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท ในรูปแบบที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการที่ดินที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการ โดยใช้พื้นที่ตำบลแบบมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้เกิดระบบข้อมูล แผนที่ การวางแผนการใช้ที่ดิน ทรัพยากร เชื่อมโยงการพัฒนาในด้านต่างๆ การจัดผังตำบล และการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยมีการจัดกรอบงบประมาณในการสนับสนุน ดังนี้

ประเภทกิจกรรม	กรอบงบประมาณสนับสนุน	แนวทาง/เกณฑ์การสนับสนุน	เกณฑ์งบประมาณ	หมายเหตุ
1. การสนับสนุนพื้นที่ระดับตำบล (การพัฒนาคุณภาพชีวิต/การพัฒนาที่อยู่อาศัย)	ตำบลละไม่เกิน 2,000,000 บาท (นับรวมทั้งตำบลเก่าที่เคยรับการสนับสนุนงบประมาณไปแล้ว และตำบลใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ)	ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ตำบลใหม่ที่เริ่มต้นกระบวนการทำงาน	30,000 – 50,000 บาท	เบิกจ่ายไม่เกิน 3 งวด โดยการเบิกต้องทำรายงานและแนบชิ้นงานที่เกิดขึ้นของแต่ละระดับก่อนการเบิกงวดถัดไป
		- การสร้างความเข้าใจแนวทางการจัดทำที่ดินแนวใหม่ในระดับหมู่บ้าน/ตำบล	350,000 บาท	
		- การสร้างทีมงานที่มาจากผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในระดับหมู่บ้าน/กลไกการขับเคลื่อนระดับตำบล		
- เริ่มกระบวนการจัดทำข้อมูล (แผนที่ทำมือ/GIS) หมู่บ้านตำบล สภาพปัญหา ผู้เดือดร้อนด้านที่ดิน มีแนวทางการขับเคลื่อนงานที่ดิน				
		- เชื่อมโยงกับท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง		
		ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ตำบลที่มีกระบวนการทำงานมาบ้างแล้ว		
		- มีทิศทางขับเคลื่อนงานที่ดินของตำบลที่ชัดเจนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง		
		- มีการยกระดับข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมดิจิทัล สามารถนำข้อมูลที่เกิดจากการทำงานโดยชุมชนท้องถิ่นไปใช้ เช่น การนำข้อมูลไปต่อสู่ด้านที่ดินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
		- มีการนำข้อมูลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อวางแผนการพัฒนาพื้นที่ตำบล		
		- นำแผนการพัฒนาตำบลทุกมิติมาจัดทำผังตำบลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
		- มีการสร้างหรือเชื่อมโยงกองทุนชุมชนที่มีอยู่ในตำบลในการจัดทำกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยในระดับตำบล เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ดินหรือการพัฒนาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินในระดับตำบล		
		ระดับที่ 3 เป็นตำบลที่สามารถยกระดับเป็นรูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง	1,600,000 บาท	เบิกจ่ายเป็น 3 งวด
		- มีผังตำบลที่เห็นแผนการพัฒนาตำบลในปัจจุบัน ระยะสั้น ระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น		40 : 30: 30

		<p>ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง เกิดรูปธรรมของเนื้องาน พัฒนาประเด็นต่างๆ ของตำบล เช่น การจัดการด้านสิทธิในที่ดินที่ยั่งยืนของตำบล ระบบการจัดการน้ำ การจัดการภัยพิบัติ การจัดการระบบการผลิต/ความมั่นคงทางด้านอาหาร การจัดการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการยกระดับกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยในระดับตำบลที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของตำบลได้จริง และเกิดการเชื่อมโยงกองทุนจากท้องถิ่นหรือหน่วยงานในระดับนโยบาย - เกิดการต่อยอดข้อบัญญัติท้องถิ่นในการกำหนด/การบริหารจัดการร่วมกันของคนในตำบล - นำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ใหม่ของตำบลในการจัดการตนเอง (ได้ดิน/คน/ระบบ) 		
2. การเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานที่ดิน	จังหวัดละไม่เกิน 700,000 บาท	<p>แบบที่ 1 เป็นการขับเคลื่อนงานเชิงยุทธศาสตร์ที่ดินระดับจังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นจังหวัดที่มีรูปแบบ (โมเดล) การจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดินที่หลากหลายและน่าสนใจ - เป็นจังหวัดที่มีปริมาณความหนาแน่นของพื้นที่ในการดำเนินงานที่ดินมาแล้วทั้งเชิงตำบลหรือภูมิเวศน์ - เป็นจังหวัดที่มีทีมงานที่ดินที่มาจากเจ้าของปัญหา เกิดการเชื่อมโยงการทำงานในระดับจังหวัด และการลงหนุนเสริมพื้นที่ในระดับตำบลให้ลุกขึ้นมาจัดการตนเอง - เป็นจังหวัดที่สามารถเชื่อมโยงการทำงานกับประเด็นงานพัฒนาอื่นในพื้นที่ ในการขับเคลื่อนงานร่วมกันอย่างมีทิศทาง - ต้องเป็นจังหวัดที่นำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดหลายฝ่าย ที่มีทั้งเจ้าของปัญหา หน่วยงานจังหวัด และส่วนหน่วยที่ดินและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง - คณะทำงานที่ดินจังหวัดต้องจัดทำแผนการพัฒนาขบวนและโครงการที่เห็นพื้นที่ดำเนินการที่ครอบคลุมเต็มพื้นที่ทั้งจังหวัด และการดำเนินการในระยะต่างๆ ตลอดจนเป็นกลไกลงหนุนเสริมการพัฒนาตำบล พัฒนาโครงการ เบิกจ่าย และติดตามยกระดับตำบล ที่เน้นการคิด กำหนด ตัดสินใจ และบริหารจัดการจากหมู่บ้าน ตำบล เป็นหลัก - การทำงานของจังหวัด ต้องเชื่อมโยงและยกระดับระบบฐานข้อมูลที่ดินระดับจังหวัดที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันเชิงนโยบายจังหวัดและส่วนกลาง <p>แบบที่ 2 เชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานที่ดินระดับจังหวัดทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นจังหวัดที่มีทีมงานที่ดินที่มาจากเจ้าของปัญหา เกิดการเชื่อมโยงการทำงานในระดับจังหวัด และการลงหนุนเสริม ติดตามพื้นที่ในระดับตำบลให้ลุกขึ้นมาจัดการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จังหวัดขนาดเล็กที่มีจำนวนตำบลดำเนินการไม่เกิน 70 ตำบล สนับสนุนไม่เกิน 300,000 บาท 2. จังหวัดขนาดกลางที่มีจำนวนตำบลดำเนินการไม่เกิน 150 ตำบล สนับสนุนไม่เกิน 500,000 บาท 3. จังหวัดขนาดใหญ่ที่มีจำนวนตำบลดำเนินการมากกว่า 150 ตำบล สนับสนุนไม่เกิน 700,000 บาท <p>สนับสนุนจังหวัดละไม่เกิน 150,000 บาท</p>	

		ตนเอง - มีการวางแผนการพัฒนาขบวน พื้นที่ตำบล และการลง ทุนเสริมการทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม		
3. การทำงานกับ ภาคี/การพัฒนา องค์ความรู้/ งานวิจัย	โครงการวิจัย/ พัฒนาองค์ ความรู้ โครงการ ละไม่เกิน 300,000 บาท	เน้นการพัฒนาและยกระดับองค์ความรู้การจัดการที่ดิน แนวใหม่ทั้งระบบโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก และ สนับสนุนการทำงานของขบวนองค์กรชุมชน/เครือข่าย ที่ดินแนวใหม่ ให้เป็นแกนหลักในการจัดการ - เกิดการสร้างพื้นที่การทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ภาคประชาสังคม		เบิกจ่ายเป็น 2 งวด คือ 70 : 30
4. ศูนย์เรียนรู้ / การสร้าง นวัตกรรม	ศูนย์ละไม่เกิน 50,000 บาท	- ต่อยอดการทำศูนย์เรียนรู้ ควรเป็นพื้นที่รูปธรรมที่ดิน แนวใหม่ที่ได้รับการอนุมัติไปแล้ว องค์ประกอบของศูนย์ เรียนรู้ มีดังนี้ 1) มีความหลากหลายของบุคลากรในศูนย์ ที่สามารถ ถ่ายทอดประสบการณ์และชุดความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ จริงของตำบลที่เป็นกิจกรรมแบบมีชีวิต 2) ศูนย์ต้องมีเนื้อหา ข้อมูล การจัดการองค์ความรู้แนว ใหม่ ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง 3) ศูนย์ต้องมีสื่อ เทคนิคการถ่ายทอดและการนำเสนอ ต่อผู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ต้องเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ของขบวนและ สาธารณะ		เบิกจ่ายเป็น 2 งวด คือ 70 : 30

ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท

การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท ได้รับจัดสรรการสนับสนุนงบประมาณจากงบกองทุน พอช. ในปี 2554 จำนวน 100 ล้านบาท และจากรัฐบาลปี 2555 จำนวน 324.844 ล้านบาท ปี 2556 จำนวน 322.844 ล้านบาท เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินและเชื่อมโยงกระบวนการทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ และในปีงบประมาณ 2557 ได้รับการอนุมัติงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในกรอบวงเงิน 61.063 ล้านบาท และในปี 2558 จำนวน 61.063 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 869.814 ล้านบาท

1. ภาพรวมพื้นที่ดำเนินการ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2554 - 2558 สถาบันฯ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินใน 11 ภาค จำนวน 76 จังหวัด รวมจำนวน 1,721 ตำบล แบ่งเป็นพื้นที่ดำเนินการชั้นที่ 1 จำนวน 479 ตำบล ชั้นที่ 2 จำนวน 1,044 ตำบล และชั้นที่ 3 จำนวน 198 ตำบล รายละเอียดจำนวนพื้นที่ดำเนินการแยกรายภาคและรายจังหวัด ดังนี้

ลำดับ	ภาค	จำนวน (จังหวัด)	ชั้นที่ 1 (ตำบล)	ชั้นที่ 2 (ตำบล)	ชั้นที่ 3 (ตำบล)	รวมพื้นที่ดำเนินการ
1	เหนือตอนบน	8	76	88	31	195
2	เหนือตอนล่าง	7	4	87	10	101
3	กลาง	9	16	131	1	148
4	ตะวันตก	7	58	94	14	166
5	กรุงเทพฯ และปริมณฑล	3	5	23	4	32
6	ตะวันออก	8	69	83	32	184
7	ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	8	12	143	16	171
8	ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	6	57	125	26	208
9	ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	6	88	99	14	201
10	ใต้ตอนบน	7	29	90	39	158
11	ใต้ตอนล่าง	7	65	81	11	157
รวม		76	479	1,044	198	1,721

จำนวนพื้นที่ดำเนินการแยกรายจังหวัด มีดังนี้

ภาค	จังหวัด	จำนวนชั้น 1	จำนวนชั้น 2	จำนวนชั้น 3	รวม
เหนือตอนบน	เชียงราย	9	12	5	26
เหนือตอนบน	เชียงใหม่	18	15	7	40
เหนือตอนบน	พะเยา	7	7	1	15
เหนือตอนบน	แพร่	3	11	1	15
เหนือตอนบน	น่าน	26	22	11	59

ภาค	จังหวัด	จำนวนชั้น 1	จำนวนชั้น 2	จำนวนชั้น 3	รวม
เหนือตอนบน	ลำพูน	1	1	1	3
เหนือตอนบน	ลำปาง	3	3	1	7
เหนือตอนบน	แม่ฮ่องสอน	9	17	4	30
รวม	8	76	88	31	195
เหนือตอนล่าง	เพชรบูรณ์	1	21	2	24
เหนือตอนล่าง	อุตรดิตถ์		14	1	15
เหนือตอนล่าง	กำแพงเพชร	2	16	2	20
เหนือตอนล่าง	ตาก		12	1	13
เหนือตอนล่าง	พิษณุโลก	1	13	2	16
เหนือตอนล่าง	พิจิตร		6		6
เหนือตอนล่าง	สุโขทัย		5	2	7
รวม	7	4	87	10	101
อีสานตอนบน	หนองบัวลำภู	-	11	9	20
อีสานตอนบน	นครพนม	3	11	1	15
อีสานตอนบน	เลย	-	45	2	47
อีสานตอนบน	มุกดาหาร	2	4	-	6
อีสานตอนบน	อุดรธานี	-	29	-	29
อีสานตอนบน	หนองคาย	-	13	-	13
อีสานตอนบน	บึงกาฬ	-	15	2	17
อีสานตอนบน	สกลนคร	7	15	2	24
รวม	8	12	143	16	171
อีสานตอนกลาง	ขอนแก่น		33	4	37
อีสานตอนกลาง	มหาสารคาม		8	7	15
อีสานตอนกลาง	ชัยภูมิ	1	33	3	37
อีสานตอนกลาง	ยโสธร	17	7	3	27
อีสานตอนกลาง	กาฬสินธุ์	1	13	3	17
อีสานตอนกลาง	ร้อยเอ็ด	38	31	6	75
รวม	6	57	125	26	208
อีสานตอนล่าง	นครราชสีมา	7	13	3	23
อีสานตอนล่าง	บุรีรัมย์	20	16	1	37
อีสานตอนล่าง	สุรินทร์	15	19	2	36
อีสานตอนล่าง	อุบลราชธานี	10	20	2	32
อีสานตอนล่าง	ศรีสะเกษ	11	13	3	27
อีสานตอนล่าง	อำนาจเจริญ	25	18	3	46
รวม	6	88	99	14	201
กรุงเทพฯปริมณฑล	ปทุมธานี	-	8	4	12

ภาค	จังหวัด	จำนวนชั้น 1	จำนวนชั้น 2	จำนวนชั้น 3	รวม
กรุงเทพปริมณฑล	นนทบุรี	3	8	-	11
กรุงเทพปริมณฑล	สมุทรปราการ	2	7	-	9
รวม	3	5	23	4	32
ตะวันออก	จันทบุรี	7	12	3	22
ตะวันออก	ระยอง	8	12	4	24
ตะวันออก	ตราด	8	9	4	21
ตะวันออก	ชลบุรี	-	5	-	5
ตะวันออก	นครนายก	-	11	2	13
ตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	6	6	2	14
ตะวันออก	ปราจีนบุรี	30	10	4	44
ตะวันออก	สระแก้ว	10	18	13	41
รวม	8	69	83	32	184
กลาง	นครสวรรค์	1	24	1	26
กลาง	อ่างทอง	-	25	-	25
กลาง	สุพรรณบุรี	-	15	-	15
กลาง	ชัยนาท	4	7	-	11
กลาง	สระบุรี	2	14	-	16
กลาง	อุทัยธานี	2	9	-	11
กลาง	ลพบุรี	2	11	-	13
กลาง	อยุธยา	4	16	-	20
กลาง	สิงห์บุรี	1	10	-	11
รวม	9	16	131	1	148
ตะวันตก	ราชบุรี	9	11	3	23
ตะวันตก	เพชรบุรี	23	23	4	50
ตะวันตก	ประจวบคีรีขันธ์	13	11	2	26
ตะวันตก	สมุทรสาคร	1	14	-	15
ตะวันตก	สมุทรสงคราม	3	8	1	12
ตะวันตก	นครปฐม	3	10	-	13
ตะวันตก	กาญจนบุรี	6	17	4	27
รวม	7	58	94	14	166
ใต้ตอนบน	ระนอง	1	17	1	19
ใต้ตอนบน	ชุมพร	7	16	15	38
ใต้ตอนบน	สุราษฎร์ธานี	4	13	2	19
ใต้ตอนบน	พังงา		8	4	12
ใต้ตอนบน	กระบี่	3	7	1	11
ใต้ตอนบน	ภูเก็ต	4			4

ภาค	จังหวัด	จำนวนชั้น 1	จำนวนชั้น 2	จำนวนชั้น 3	รวม
ใต้ตอนบน	นครศรีธรรมราช	10	29	16	55
รวม	7	29	90	39	158
ใต้ตอนล่าง	สงขลา	3	12	4	19
ใต้ตอนล่าง	พัทลุง	17	15	3	35
ใต้ตอนล่าง	ตรัง	6	24	4	34
ใต้ตอนล่าง	สตูล	10	11	-	21
ใต้ตอนล่าง	ยะลา	5	9	-	14
ใต้ตอนล่าง	ปัตตานี	13	6	-	19
ใต้ตอนล่าง	นราธิวาส	11	4	-	15
รวม	7	65	81	11	157
รวมทั้งหมด	76	479	1,044	198	1,721

สำนักงานบ้านมั่นคง ได้สรุปงบประมาณคงเหลือจากการอนุมัติปีที่ผ่านมา รวมทั้งสิ้นจำนวน 108,747,577.- บาท ซึ่งเป็นงบที่ได้รับจากรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินแยกรายปีดังนี้ ปี 2554 รหัส 72114 คงเหลือจำนวน 4,802,710.- บาท ปี 2556 รหัส 88100 คงเหลือจำนวน 22,044,847.- บาท ปี 2557 รหัส 88200 คงเหลือจำนวน 26,942,510.-บาท และปี 2558 รหัส 88300 ได้รับการจัดสรรเพิ่มเติมอีก จำนวน 54,957,510.-บาท สำนักงานบ้านมั่นคงได้เสนอกรอบงบประมาณต่อคณะกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดิน ครั้งที่ 1/2558 วันเสาร์ที่ 28 มกราคม 2558 ซึ่งคณะกรรมการฯ มีมติอนุมัติกรอบงบประมาณประจำปี 2558 ดังนั้น สำนักงานบ้านมั่นคงจึงได้สรุปผลการอนุมัติโครงการเปรียบเทียบกับกรอบงบประมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทกิจกรรม	เป้าหมาย	กรอบงบประมาณทั้งสิ้น	อนุมัติ (2558)	รหัส งบประมาณ	คงเหลือ
1.การกระจายงบประมาณลงสู่ภาคใหญ่ ในการพัฒนาพื้นที่ตำบล	61 ตำบล	45,000,000.00	43,920,000.00 880,000.00	88300 88100	200,000.00
2.การอุดหนุนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม		40,000,000.00	4,500,000.00	88200	35,500,000.00
3.การสร้างนวัตกรรมการขับเคลื่อนงานที่ดิน		2,000,000.00	2,000,000.00	88200	-
4.การขับเคลื่อนงานนโยบายและสาธารณะ		5,000,000.00	2,500,000.00	88300	2,500,000.00
5.การบริหารจัดการของสำนักงานภาค/ส่วนกลาง/ การติดตามประเมินผล		10,323,577.00	5,900,000.00 4,423,577.00	88200 72114	-
		102,323,577.00	64,123,577.00		38,200,000.00
ยอดยกมาจากปี 2557 จากกรอบการสร้างงานนวัตกรรม		6,424,000.00	3,212,500.00	88200	3,211,500.00
รวม		108,747,577.00	67,336,077.00		41,411,500.00

หมายเหตุ : ยอดยกมาปี 2557 เนื่องจาก โครงการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชาวเล เพื่อร่วมแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย / ที่ทำกินและคุณภาพชีวิตรอบด้าน ของ มูลนิธิชุมชนไท จำนวน 3,212,500.00 บาท อยู่ในกรอบงบประมาณปี 2557 ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติงบประมาณปี 2558

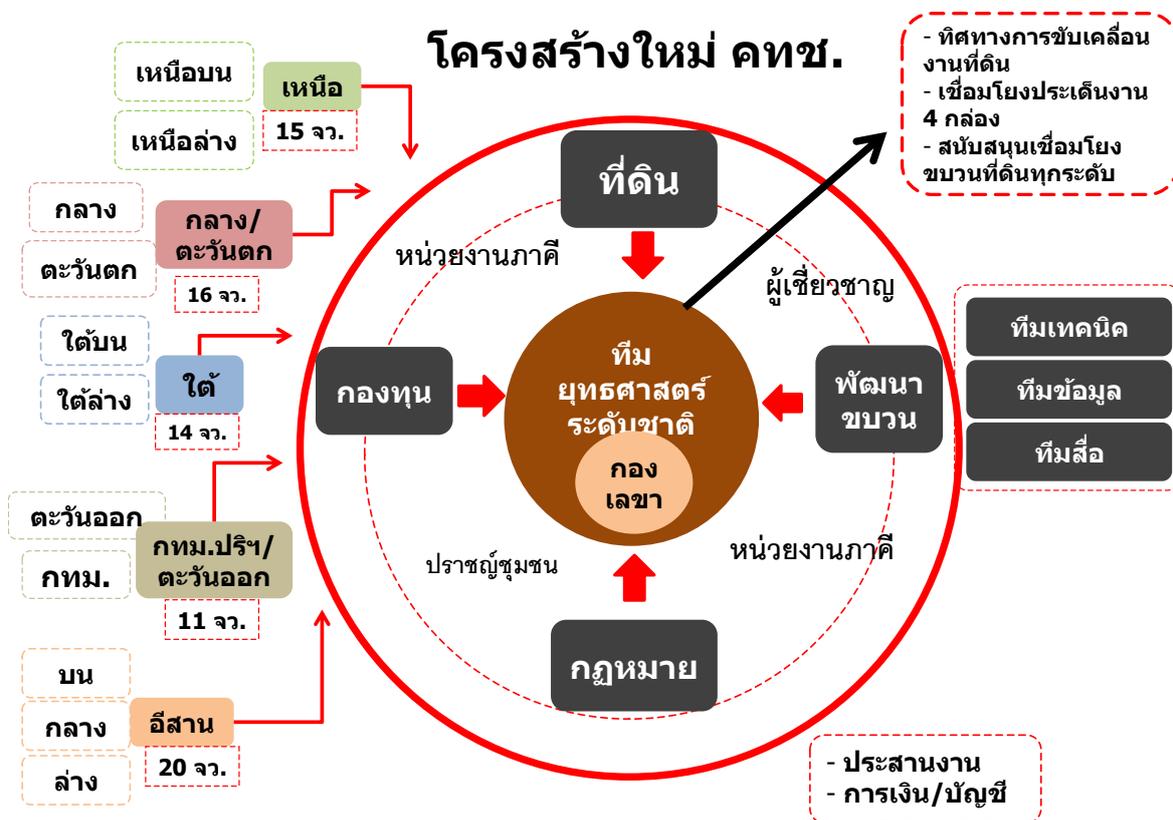
โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทปี 2558 (แยกรายภาค)
 รายงานผลการอนุมัติและเบิกจ่ายงบประมาณ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึง 30 กันยายน 2558

สำนักงานภาค	อนุมัติปี พ.ศ.57-23 ก.ย.58				รวมอนุมัติทั้งสิ้น	เบิกจ่าย 30 กันยายน 2558	คงเหลือรอเบิกงวดถัดไป	ร้อยละ
	ใช้งบปี 2554	ใช้งบปี 2556	ใช้งบปี 2557	ใช้งบปี 2558				
ภาคกรุงเทพมหานคร			4,500,000.00	3,340,000.00	7,840,000.00	1,318,000.00	6,522,000.00	16.81
ภาคกลาง		300,000.00		3,167,175.00	3,467,175.00	2,337,605.00	1,129,570.00	67.42
ภาคตะวันตก		300,000.00		5,232,825.00	5,532,825.00	3,527,520.00	2,005,305.00	63.76
ภาคตะวันออก				5,460,000.00	5,460,000.00	3,423,000.00	2,037,000.00	62.69
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง				2,800,000.00	2,800,000.00	1,955,000.00	845,000.00	69.82
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้				3,400,000.00	3,400,000.00	-	3,400,000.00	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน				2,800,000.00	2,800,000.00	1,785,000.00	1,015,000.00	63.75
ภาคใต้ตอนบน				4,500,000.00	4,500,000.00	2,830,450.00	1,669,550.00	62.90
ภาคใต้ตอนล่าง				4,500,000.00	4,500,000.00	2,339,040.00	2,160,960.00	51.98
ภาคเหนือตอนบน		280,000.00	500,000.00	4,500,000.00	5,280,000.00	2,995,000.00	2,285,000.00	56.72
ภาคเหนือตอนล่าง				4,220,000.00	4,220,000.00	2,759,000.00	1,461,000.00	65.38
สำนักงานบ้านมั่นคง	4,423,577.00		10,612,500.00	2,500,000.00	17,536,077.00	3,246,000.00	14,290,077.00	18.51
รวม	4,423,577.00	880,000.00	15,612,500.00	46,420,000.00	67,336,077.00	28,515,615.00	38,820,462.00	42.35

การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทอย่างยั่งยืน

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท นอกเหนือจากจะเน้นเรื่องการจัดสรรที่ดินเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ยังคำนึงถึงการสร้างความยั่งยืนในการดำรงชีวิตของชาวชนบท เช่น การรักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภาคชนบท เพื่อลดต้นทุน ตลอดจนฟื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรมต้นทุนทางสังคม นำไปสู่การสร้างชุมชน/ครอบครัวที่เป็นสุข โดยมีกระบวนการทำงาน และผลจากการทำงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และรูปธรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนการเชื่อมโยงและสร้างความเข้มแข็งของขบวนการองค์กรชุมชน เครือข่ายที่ดินทำกินในชุมชนทุกระดับ (ระดับชาติ/ภาค/จังหวัด/ตำบล)

กระบวนการดำเนินการ

- 1) การสนับสนุนเชื่อมโยงขบวนการเครือข่ายที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองแห่งชาติ (คทช.)
- 2) การสนับสนุนให้ คทช. มีทิศทางและการจัดทำแผนงานการขับเคลื่อนระยะสั้น/ยาว และการนำเสนอรูปแบบการทำงานของขบวนการองค์กรชุมชน ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกับขบวน สอช. และคณะประสานขบวนการองค์กรชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย โดยการประสานงานกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงและหน่วยงานที่ดินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในสภาร่างรัฐธรรมนูญ คสช.

3) สนับสนุนการเชื่อมโยงขบวน คทช. ระดับภาค และการจัดความสัมพันธ์ขบวนที่อื่น ๆ เช่น ประชาสังคมและภาคีการพัฒนา ร่วมกับขบวนภาค/ สำนักงานภาค

4) การเชื่อมโยงขบวนที่อื่นทำกินในชนบทกับประเด็นงานพัฒนาอื่นๆ ในระดับภาคย่อย ภาคใหญ่ และระดับชาติ

5) การสนับสนุนเครือข่าย คทช. ให้เกิดการผลักดันและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่เอื้อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของขบวนคนจนอย่างเป็นรูปธรรม เกิดแผนพัฒนาของขบวนองค์กรชุมชนทั้งระยะสั้นและระยะยาว

6) สนับสนุนการผลักดันจังหวัดยุทธศาสตร์งานที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองหลายฝ่าย ให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดินทุกประเภทในจังหวัด และต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ตำบลโดยแผนจังหวัดในทุกภาคร่วมกับขบวนที่ดิน/ คทช. และสำนักงานภาค

7) เชื่อมโยงขบวนเครือข่ายทีมเทคนิคในการเป็นกลไกปฏิบัติการสนับสนุนการสร้างพื้นที่การทำงานระดับตำบลระหว่างภาค

ผลที่เกิดขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีดังนี้

1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ

- การสรุปบทเรียน/จัดระบบงานขบวนที่ดินทั้งประเทศจำนวน 1 ครั้ง และขบวน คทช. ระดับชาติจำนวน 3 ครั้ง

- คณะทำงานยุทธศาสตร์ คทช. ระดับชาติ จำนวน 36 คน โดยแบ่งเป็นทีมยุทธศาสตร์ จำนวน 22 คน กองเลข 15 คน เข้าร่วมกับ สอช. ในเวทีการประชุมปฏิรูปประเทศไทย รวม 7 ครั้ง

- มีระบบการประชุม คทช. ระดับชาติ 42 ครั้ง

- คทช. เข้าพบหน่วยงานระดับนโยบายประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมป่าไม้ กองทัพภาค สปช. และ สนช. รวมประมาณ 10 ครั้ง

- มีพื้นที่นำร่องผลักดันเชิงนโยบายการจัดการที่ดินในเขตป่าอย่างต่อเนื่อง จำนวน 32 ตำบล

- เกิดพื้นที่ทำงานจังหวัดยุทธศาสตร์ โดยขบวน คทช. ร่วมกับสำนักงานภาค จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ น่าน เชียงราย สระแก้ว ปราจีนบุรี ร้อยเอ็ด อุดรธานี

- เกิด พรบ. ที่อยู่อาศัยและที่ดินคนจน

2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ

- เกิดการปรับขบวนเครือข่ายที่ดินแนวใหม่ฯ ขึ้นมาเป็นแกนหลักในการจัดการตนเอง สอดคล้องกับปรัชญาการทำงาน พอช. โดยขบวนที่ดินระดับภาคและชาติ

- คทช. สามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานที่ดินแนวใหม่อย่างมีทิศทาง และขยายการทำงานได้ด้วยตนเอง มีระบบการประชุมวางแผนการขับเคลื่อนงานทุกเดือน นำไปสู่การสร้างการเชื่อมโยงในระดับจังหวัดและตำบลในระดับฐานล่างอย่างเป็นขบวนการ

- เกิดการเชื่อมโยงขบวนที่ดินกับประเด็นงานพัฒนาอื่นๆ

- เกิดการวิเคราะห์ภาพรวมสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของตำบลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ประชาชนชาวบ้าน ท้องถิ่น ท้องที่ ส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดลำดับความเดือดร้อนของตำบลนำไปสู่การวางแผนและการจัดทำผังพัฒนาตำบลทุกมิติที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละตำบล

- เกิดเวทีรับรองแผนและผังพัฒนาตำบลอย่างมีส่วนร่วมทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

- เกิดทีมทำงานรายประเด็นงานพัฒนาของตำบลที่หลากหลาย ในการเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานใหม่ของตำบล

ทฤษฎีศาสตร์

- ทิศทางการขับเคลื่อนคทช.ระดับชาติ
- เชื่อมโยง 4 กล่องงาน
- รวบรวมแผนงาน 4 กล่องงาน
- เชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชน
- สนับสนุน/เชื่อมโยงการสร้างเครือข่าย คทช.ขบวนการที่ดินทุกระดับ
- ติดตามหนุนเสริมการทำงาน
- ผลักดัน/ประสาน/เชื่อมโยงระดับนโยบาย

ทีมกองเลขา/ การจัดการ

-ประสานงาน - การเงิน/บัญชี

- ประสาน/จัดการ
- เอกสาร/การเงิน
- บันทึกการประชุม/รวบรวมวาระทุกชุด

ทีมประเด็น

กองทุนที่ดิน

- เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้/พัฒนาศักยภาพกองทุน
- ยกระดับศักยภาพให้ครอบคลุมทุกมิติ
- สนับสนุนการบูรณาการกองทุนที่ดินกับสถาบันการเงินอื่น
- ผลักดันกฎหมายกองทุนที่ดิน

ที่ดิน

- เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนพื้นที่เรียนรู้แต่ละพื้นที่
- วิเคราะห์สถานการณ์แนวทางการขับเคลื่อนงานที่ดินแต่ละประเภท
- จัดระบบ ขี่เป้าหมายการลงไปหนุนเสริม
- เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่ดินแต่ละประเภท
- รวบรวมแผนการขับเคลื่อนงานที่ดินแต่ละประเภท

พัฒนาขบวนการ

- สร้างทีมทำงาน/สร้างพื้นที่รูปธรรม
- ยกระดับทีมงาน(อุดมการณ์/ทักษะ/เทคนิค)
- จัดการระบบสื่อ/เครื่องมือการทำงาน
- จัดการความรู้ (ถอดองค์ความรู้/ผลิตเผยแพร่)
- จัดตั้ง/บริหารจัดการข้อมูล

กฎหมาย

- ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายทุกประเภทและที่เกี่ยวข้อง
- เชื่อมโยงตำบลเพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมาย
- สนับสนุนการจัดตั้งทีมกฎหมายกรณีเร่งด่วนในระดับภาค/จังหวัด
- ประสานสหภาพนายความ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกฎหมายทั้งกรณีร้อนและเย็น
- เสนอแก้ไข/ผลักดันด้านกฎหมาย

2. สนับสนุนการสร้างและยกระดับทักษะทีมงานของขบวนการ คทช.

กระบวนการดำเนินการ

- สนับสนุนให้เกิดทฤษฎีศาสตร์ที่ดิน ทีมเทคนิค ทีมข้อมูล กองเลขาเบิกจ่ายที่ดิน กองทุนที่ดิน ทีมกฎหมาย ทีม Hotline ในทุกระดับ เป็นต้น
- สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับทีมงานทุกทีม ให้มีประสิทธิภาพในการเป็นกลไกหลักของขบวนการทำงานของขบวนการในทุกระดับ

ผลที่เกิดขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีดังนี้

1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ

- อบรมกฎหมายทฤษฎีศาสตร์ (กฎหมายไล้รื้อ) 1 ครั้ง
- การอบรมเชิงปฏิบัติการสำรวจขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและเขตป่า 1 ครั้ง
- อบรมเชิงปฏิบัติการทีมเทคนิคกลางร่วมกับระดับภาคจำนวน 20 ครั้ง
- อบรมเบิกจ่ายส่วนกลาง 3 ครั้ง และระดับภาค 11 ครั้ง
- อบรมทีมข้อมูลจำนวน 20 ครั้ง และอบรมโปรแกรมจีไอโนส 1 ครั้ง

2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ

- เกิดทีมงานของขบวนการที่หลากหลาย แบ่งบทบาทการทำงานตามความถนัดและเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน นำไปสู่การสร้างรูปธรรมการทำงานในทุกระดับ โดยขบวนการองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก ซึ่งสามารถทำงานได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพได้จริง

- ทีมทำงานสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ขยายผลในการทำงานในบทบาทและหน้าที่ที่ตนเองเกี่ยวข้อง
- สามารถยกระดับคุณภาพงานที่คืนในแต่ละภาค ภายใต้มาตรฐานงานเดียวกัน

3. สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพพื้นที่รูปธรรมตำบลการทำงานของคนจนในระดับฐานล่างที่หลากหลาย ที่มีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ และภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการทำงาน

- การประชุมร่วมกับขบวนเครือข่าย คทช. กลาง (ทีมยุทธศาสตร์ เทคนิค) ในการวางแผนและนำพนักงานในการลงหนุนเสริมการสร้างพื้นที่รูปธรรมในแต่ละภาค
- คิดค้นหลักสูตรและเครื่องมือในการสนับสนุนการสร้างพื้นที่รูปธรรม อาทิ การจัดกระบวนการ workshop หนุนเสริมการสร้างพื้นที่รูปธรรม การทำแผนที่ทำมือ การจัดเก็บข้อมูล GPS การจัดทำข้อมูล GIS ผังตำบล และข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ร.บ. ผังเมือง เป็นต้น
- การสร้างและยกระดับทีมงาน คทช. กลาง ชุดต่างๆ ให้เป็นกลไกสำคัญในการหนุนเสริมการทำงานด้านการสร้างพื้นที่รูปธรรมของขบวนที่สอดคล้องกับหลักการเจ้าของปัญหาลุกขึ้นมาจัดการตนเอง
- ปรับวิธีการทำงานในการสร้างพื้นที่รูปธรรมจากการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ตำบลกระจาย เป็นตั้งเป้าหมายให้น้ำหนักกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมการลงแขกเพื่อช่วยเหลือกันของขบวนเครือข่าย คทช.

ผลการดำเนินการ

1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ

- สนับสนุนการสร้างพื้นที่ตำบลรูปธรรมในพื้นที่ 11 ภาค จำนวน 48 ตำบล แบ่งรายภาคได้ดังนี้

ภาค	จังหวัด	ตำบล
เหนือตอนบน	เชียงราย	วารี
	เชียงใหม่	แม่ทา ทาเหนือ
	น่าน	บ้านพี่ เมืองลี เปือ
เหนือตอนล่าง	ตาก	เชียงทอง อุ่มผาง แม่ละมั่ง แม่กลอง โมโกร
อีสานตอนกลาง	ชัยภูมิ	ส้มป่อย
	ร้อยเอ็ด	ศรีสว่าง ยางคำ สามขา โพนทราย ท่าหาดยาว
อีสานตอนใต้	บุรีรัมย์	ร้อนทอง
	สุรินทร์	ตระแสง
	อุบลราชธานี	โนนก่อ
กลาง	สระบุรี	ห้วยขมิ้น หนองบ่อ บางตาเถร
ตะวันตก	สมุทรสงคราม	บางนางลี่
	สมุทรสาคร	ท่าจีน หนองนกไข่ บางไทรัด
ตะวันออก	ปราจีนบุรี	ทุ่งโพธิ์ สะพานหิน บ้านสร้าง บางยาง บ่อทอง ดงขี้เหล็ก
	สระแก้ว	คลองหินปูน วังสมบูรณ์
ภาคใต้ตอนบน	ชุมพร	รับร้อ
	นครศรีธรรมราช	ควนหนองหงษ์
ภาคใต้ตอนล่าง	3 จังหวัด	เทือกเขาบูโด

- สร้างกระบวนการเรียนรู้ของตำบล จำนวน 315 ตำบล
 - เกิดทีมเทคนิคที่มาจากกระบวนการทำงานสร้างพื้นที่รูปธรรมจำนวน 240 คน ในจำนวนนี้มีทีมเทคนิคที่ทำงานหนุนเสริมขบวนได้จำนวน 32 คน
- 2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ
- การวิเคราะห์ภาพรวมสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของตำบลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ประชาชนชาวบ้าน ท้องถิ่น ท้องที่ ส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดลำดับความเดือดร้อนของตำบล นำไปสู่การวางแผนและการจัดทำผังพัฒนาตำบลทุกมิติ สอดคล้องกับบริบทของแต่ละตำบล
 - เกิดเวทีรับรองแผนและผังพัฒนาตำบลอย่างมีส่วนร่วมทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล
 - เกิดทีมทำงานรายประเด็นงานพัฒนาของตำบลที่หลากหลายในการเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานใหม่ของตำบล
 - เกิดการบรรจุหรือเชื่อมโยงเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นของตำบล และเชื่อมโยงงบประมาณทำงานร่วม
 - สามารถนำกองทุนที่ดินระดับตำบลที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในตำบลไปแก้ไขปัญหาหรือทำกิจกรรมพัฒนาตามแผนและผังพัฒนาตำบลที่จัดทำร่วมกัน
 - เกิดการทำแผนและผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทของตำบลไปเจรจาต่อรองการจัดการที่ดิน หรือแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยในกรณีการทับซ้อนป่าสงวน อุทยานแห่งชาติหรือที่ดินรัฐประเภทอื่นๆ การขาดแคลนที่ดินหรือที่ดินหลุดมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดความมั่นคงและชัดเจนในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
 - เกิดการนำแผนและผังพัฒนาตำบลอย่างมีส่วนร่วมไปร่างเป็นระเบียบข้อตกลง ธรรมนูญชุมชน ท้องถิ่นหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยสามารถปฏิบัติใช้ร่วมกันของคนในตำบล
 - เกิดการเชื่อมโยงภาคีพัฒนาที่หลากหลายในการหนุนเสริมหรือการต่อยอดการพัฒนาของตำบล
 - เกิดการยอมรับมติการพัฒนา การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยของคนจนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสาธารณะโดยทั่วไป
 - พื้นที่รูปธรรมตำบล สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ในขบวนเครือข่ายหรือสามารถขยายผลการทำงานให้กับตำบลอื่นๆ
 - เกิดการถอดสรุปบทเรียนและองค์ความรู้จากการจัดการที่ดินแนวใหม่ นำไปสู่การขยายผลการทำงานอย่างกว้างขวาง
 - เกิดเครื่องมือที่หลากหลายที่สามารถใช้อำนวยและตอบโจทย์การทำงานและขยายผลการทำงานของขบวนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
 - เกิดการทำงานของขบวนที่ดินและสำนักงานภาคทั้ง 11 ภาค ที่มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และมีความสะดวกคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น
 - สามารถขยายการทำงานของขบวนที่ดินในแต่ละภาคได้มากขึ้น และมีการสื่อสารให้คนภายนอกได้เข้าใจกระบวนการทำงานของที่ดินแนวใหม่ได้ดีขึ้น

4. การสนับสนุนและออกแบบหลักสูตรการทำงาน และเครื่องมือ คู่มือต่างๆ ที่สามารถเอื้ออำนวยการทำงาน ของขบวนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการและผลที่เกิดขึ้น ดังนี้

หลักสูตรที่ดำเนินการพัฒนา มีดังนี้

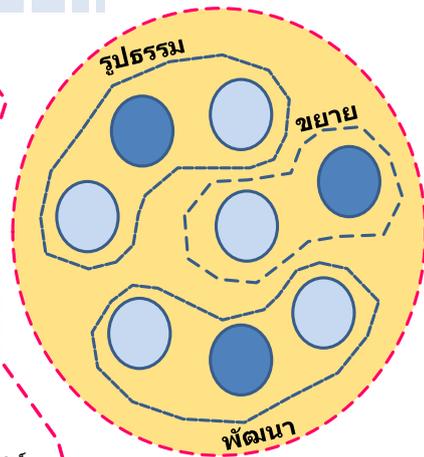
- workshop แผนที่ทำมือ ผังชีวิตชุมชน/ตำบล การจัดทำข้อมูล GIS และการจัดตั้งกองทุนที่ดิน
- การฝึกอบรมสถาปนิกใหม่ (งานที่ดิน)
- การแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า โดยการทำโครงการขอใช้โดยท้องถิ่น

- ผังตำบลการจัดการน้ำโดยชุมชนท้องถิ่น และจัดทำแบบฟอร์มแบบสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเรื่อง การจัดการน้ำ
- การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น

รูปแบบ/วิธีการจัด

WORKSHOP

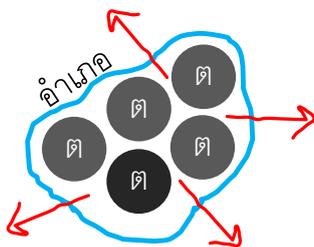
- เวที: วนช่วยกันแบบคึกครื้น จังหวัด/อำเภอ/ ภูมิภาค
- จัดระดับพื้นที่
- ประเมินพื้นที่ก่อน
 - ความพร้อม
 - คนในพื้นที่
 - ท้องที่, ท้องถิ่น
 - ทำแล้วเกิดผล
- คนต้องเยอะ >>>>สร้างคนยกแพ็ค
- จัดตั้ง(คณะทำงาน(เน้นพื้นที่) จังหวัด/อำเภอ/ภูมิภาค/ภูมิภาค
- ทีมภาค
- ระยะเวลา3-5 วัน สรุปร่วมออกแผน(วันที่5)

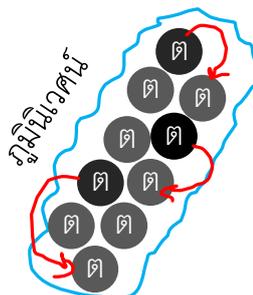
จังหวัด/อำเภอ/
ภูมิภาค/ภาค

รูปแบบการจัด

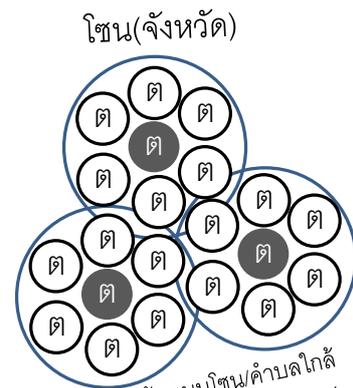
WORKSHOP

ตัวแทนอำเภอ/ตำบลอื่น
มาเรียนรู้และทำร่วมกัน

เครือข่ายตำบล
มาเรียนรู้และทำร่วมกัน

ต้นแบบโซนตำบลใกล้เคียง
มาเรียนรู้และทำร่วมกัน

- สร้างต้นแบบหนึ่งตำบล/อำเภอ และขยายต่อเป็นโซนอำเภอ
พื้นที่: สระแก้ว อำเภอวังสมบูรณ์
ปทุมธานี อำเภอนองเสือ
- กระจายทำ1-3ตำบลในภูมิภาค และหมุนเวียนกัน
พื้นที่: ตรวด ภูมิภาคอุบลราชธานี-ตรวด
- สร้างต้นแบบ1ตำบลในโซน และขยายเป็นโซน(มอง แผนพัฒนาทั้งจังหวัด)
พื้นที่: ปราจีนบุรี เรืองผั่ง
พัฒนาและป้องกันผลกระทบ

ผลการดำเนินงาน

1) ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ

- เกิดหลักสูตรและวิธีการทำงานในการสร้างพื้นที่รูปธรรม จำนวน 5 หลักสูตร

2) ผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ

- เกิดเครื่องมือที่หลากหลายที่สามารถอำนวยความสะดวก ตอบโจทย์การทำงาน และขยายผลการทำงานของ ขบวนการคุ้มครองชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

- การทำงานของขบวนการที่ดินและสำนักงานภาคทั้ง 11 ภาค ที่มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และมีความ สะดวกคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น

- สามารถขยายการทำงานของขบวนการที่ดินในแต่ละภาคได้มากขึ้น และมีการสื่อสารให้คนภายนอกได้ เข้าใจกระบวนการทำงานของที่ดินแนวใหม่ได้ดีขึ้น

- การคิดค้นหลักสูตรและเครื่องมือการทำงานใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขการ ทำงานของพื้นที่ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และทำงานกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาได้ดีและเป็นวงกว้าง มากขึ้น

5. สนับสนุนการจัดทำศูนย์ข้อมูลที่ดินภาคประชาชนในระดับภาคย่อย ภาคใหญ่ และในระดับชาติ

กระบวนการดำเนินงาน มีดังนี้

- ออกแบบโปรแกรมศูนย์ข้อมูลที่ดินภาคประชาชน

- อบรมเชิงปฏิบัติการระบบโปรแกรม GIS กับทีมข้อมูล กองเลขา เบิกจ่าย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทุกภาค ซึ่งเป็นงานเทคนิคที่ต้องใช้ในงานศูนย์ข้อมูลที่ดิน

- จัดกระบวนการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลที่ดินภาคประชาชน ได้แก่ กลไกการจัดการร่วม ระบบการจัดเก็บ วิเคราะห์ ประมวลผลโครงการ และเนื้อหาการพัฒนาเชิงพื้นที่ สร้างกติกา ระเบียบการนำข้อมูลไปใช้ในขบวน และการบริหารจัดการข้อมูลในศูนย์ (การขอใช้ข้อมูลแผนที่ ข้อมูล GIS ที่จัดเก็บไว้ เป็นต้น)

- การตัดแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศไปบริหารจัดการที่ศูนย์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่ตำบล

- การเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลโปรแกรมภายใน พอช. (BMOS กับระบบฐานข้อมูล GIS)

ผลการดำเนินการ

1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ

- เกิดโครงสร้างการจัดการศูนย์ข้อมูลที่ดินระดับตำบล จังหวัด ภาค และระดับชาติ

- เกิดศูนย์ข้อมูลภาคย่อย 11 ศูนย์

- เกิดทีมข้อมูลของขบวนการที่เป็นกลไกในการจัดการศูนย์ข้อมูลใน 11 ภาค จำนวนรวม 90 คน

2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ

- การทบทวนระบบงานและระบบโปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับสถานการณ์การทำงาน ในพื้นที่

- เกิดศูนย์ข้อมูลที่ดินภาคประชาชนที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือของขบวนการ ในการเจรจาต่อรองกับ หน่วยงานที่ดินและส่วนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมป่าไม้ หน่วยงานในจังหวัด เป็นต้น

- เกิดการติดตามและประมวลผลความก้าวหน้าคุณภาพของโครงการที่อนุมัติ อย่างเป็นระบบมากขึ้น และการนำไปใช้ในเวทีคณะทำงานพิจารณาโครงการระดับภาคและระดับชาติ ซึ่งในขณะนี้ระบบยังไม่ เสถียรภาพ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาระดับ อีกทั้งต้องมีการติดตามให้แต่ละภาคเกิดการนำข้อมูลเข้าระบบ เพื่อ การประมวลผลอย่างต่อเนื่องต่อไป

- ภาครัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเชื่อมโยงและการยอมรับกระบวนการจัดทำข้อมูลของภาคประชาชนในการพัฒนา เช่น GISTDA กระทรวงวิทยาศาสตร์

6. การประสานงานกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภาคประชาสังคม ในการสนับสนุนการต่อยอดการทำงานของตำบล จังหวัด หรือขบวนชุมชน และคลี่คลายข้อติดขัดการทำงานของขบวนองค์กรชุมชน และองค์กร พอช.

กระบวนการทำงาน

- ทำความเข้าใจแนวทางการทำงาน และปฏิบัติการร่วมกับท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาสังคม

- ถ่ายโอนบทบาทหน้าที่นักการทำงานที่ให้ท้องถิ่น ท้องที่ และส่วนหน่วยที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นหลักในการทำงานมากขึ้น

- ร่วมประชุมกับคณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อคลี่คลายปัญหาข้อติดขัด และกรณีร้องเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับภูมิภาค และระดับนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายการทวงคืนผืนป่า การตัดโค่นต้นยาง เป็นต้น

ผลจากการดำเนินงาน

- เกิดการคลี่คลายปัญหาและมีความเข้าใจแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาสังคม

- เกิดการหนุนเสริมการทำงานของสำนักงานภาคที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานบ้านมั่นคง

- องค์กรชุมชนที่ได้รับผลกระทบกรณีความขัดแย้ง สามารถดำเนินงานต่อไปสู่การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีอยู่ และลดข้อติดขัดในการดำเนินโครงการที่อนุมัติไปแล้ว

7. การบริหารโครงการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพปัญหาของขบวนคนจน และใช้โครงการเป็นเครื่องมือในการทำงานของขบวนองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง

กระบวนการดำเนินงาน

- สนับสนุนการวางน้ำหนักรากทิศทางการบริหารโครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและการพัฒนาของขบวนที่ดิน

- การประชุมคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและที่ดินชนบท เพื่อพิจารณาและติดตามคุณภาพโครงการ และร่วมกับคณะอนุกรรมการฯ จัดกรอบการบริหารโครงการงบประมาณที่ดินแนวใหม่ฯ ที่กระจายสู่ภาคและงบประมาณที่อยู่ส่วนกลาง

- อบรมการใช้เครื่องมือ เช่น แบบฟอร์มโครงการ แบบฟอร์มติดตามสถานะโครงการ ระบบโปรแกรม

- ติดตั้งระบบติดตามรายงานความก้าวหน้าการอนุมัติโครงการในแต่ละภาค

- สนับสนุนการยกระดับคุณภาพระบบโปรแกรม BMOS การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

- สนับสนุนการติดตามสอบทานคุณภาพโครงการร่วมกับขบวน คทช. และสำนักงานภาค และพัฒนายกระดับมาตรฐานโครงการที่ต่อเนื่อง ผู้การพัฒนากิจการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรผู้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งระดับภาคและของส่วนกลาง

ผลการดำเนินการ

1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ สามารถกระจายงบประมาณไปที่การอนุมัติโครงการระดับภาค ซึ่งมีการอนุมัติโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบล 5 ภาคใหญ่ จำนวน 196 ตำบล วงเงินรวม 33,126,575 บาท งบเชื่อมโยงขบวนจังหวัด 41 จังหวัด วงเงิน 3,738,600 บาท งบเชื่อมโยงขบวนการทำงานในภาคย่อย 8 โครงการ วงเงิน

5,122,000 บาท งบประมาณโครงการทำงานในภาคใหญ่ 3 โครงการ วงเงิน 2,162,825 บาท และสนับสนุนภาคี 3 โครงการ วงเงิน 900,000 บาท ส่วนวงเงินที่อนุมัติที่ส่วนกลางมีทั้งสิ้น 6 โครงการ วงเงิน 19,332,577 บาท

2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ

- การจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลในการใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานของ พอช.
- เกิดทิศทางร่วมและกรอบเกณฑ์การสนับสนุนโครงการที่ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำระดับภาค และสอดคล้องกับบริบทปัญหาและแนวทางการทำงานของแต่ละภาค โดยเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่ภาค
- เกิดระบบถ่วงดุลโครงการระหว่างภาคและส่วนกลาง
- การพัฒนาและอนุมัติโครงการที่มีคุณภาพ โดยกระบวนการ กลไกของขบวนภาค
- การใช้งบประมาณโครงการที่อนุมัติเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ตำบล จังหวัด ตลอดจนการเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนอย่างมีระบบ
- การเบิกจ่ายงบประมาณตรงตามแผนงานที่วางไว้
- รูปธรรมการพัฒนาที่หลากหลายในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และระดับนโยบาย
- สามารถบรรลุตัวชี้วัด กพร. และตัวชี้วัดภายในองค์กร นำไปสู่การได้รับการจัดสรรงบประมาณการทำงานกับขบวนองค์กรชุมชน และองค์กร พอช. อย่างต่อเนื่อง
- รัฐบาลเกิดการยอมรับการทำงานของ พอช. และขบวนเครือข่ายองค์กรชุมชน

8. สนับสนุนให้เกิดการผลักดันเชิงนโยบายสาธารณะ ที่เอื้อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของขบวนคนจนอย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการดำเนินการ

- ผลักดันการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนร่วมกับกรมป่าไม้
- การปฏิรูปประเทศไทยร่วมกับ สปช. ระดับชาติ ทั้งเชิงประเด็น และระดับจังหวัด
- แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่าที่ได้รับกระทบจากคำสั่ง คสช. ที่ 64, 66 นโยบาย ทวงคืนผืนป่า แผนแม่บทป่าไม้
- การผลักดัน พ.ร.บ. ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
- การจัดงานมหกรรมที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินชนบทปี 2557

ผลการดำเนินการ

- 1) ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ เกิดการคลี่คลายปัญหาระดับจังหวัด 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช และอุดรธานี
- 2) ผลการดำเนินการเชิงคุณภาพ
 - การนำเสนอพื้นที่รูปธรรมการจัดการที่ดินแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานระหว่างขบวนที่ดินชนบทในทุกมิติของแต่ละภาค
 - การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทำงานของขบวน คทช. และ พอช. ให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและสาธารณะอย่างกว้างขวาง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขบวนชุมชน ท้องถิ่น
 - แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าสงวนร่วมกับหน่วยงานในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นของหน่วยงานในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ

9. ร่วมกับหน่วยงานและภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนและสร้างการยอมรับขบวนการขององค์กรชุมชน

กระบวนการดำเนินงาน

- การประสานงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล GIS แนวเขตที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินระหว่างป่านุรักษ์
- ประสานสำนักจัดการป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ สำนักงานการจัดการทรัพยากรป่าไม้เขตที่ 6 และศูนย์จัดการกลุ่มป่าสงวนแห่งชาติ ที่ 153 ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกัน
- ประสานงานสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ในการสนับสนุนการจัดการน้ำในพื้นที่อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด
- ร่วมกับ คทช. ประสานงานมูลนิธิอุทกพัฒน์ และสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) หรือ สสนก. ในการสนับสนุนการจัดการน้ำตำบลดงขี้เหล็ก และพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดปราจีนบุรี
- ประสานสถาบันวิจัยในพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) วางแนวทางการจัดเก็บข้อมูลเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการผลิตในพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดและการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในพื้นที่ตำบลลาวี จังหวัดเชียงราย
- ร่วมกับคณะพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มูลนิธิปวย อังภากร เครือข่ายพีมูฟ เครือข่ายปฏิรูปที่ดิน สถาบันธนาคารที่ดินแห่งชาติ จัดเวทีแนวทางการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยคนจน
- ร่วมกับสำนักงานภาคเหนือตอนบนและขบวนที่ดินจังหวัดน่าน วิทยาลัยชุมชนน่าน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สนับสนุนการจัดทำข้อบัญญัติตำบล การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตำบลในเขตป่า
- ร่วมกับ สสส. จัดเวทีสัมมนาเชิงวิชาการการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่น
- ร่วมหารือกับมูลนิธิมาบเอื้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพคนทำงาน (แกนนำขบวนที่ดิน คทช. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ดิน) ในการเลือกพื้นที่ปฏิบัติการร่วมและหาแนวทางการผลักดันเชิงนโยบาย เรื่องการจัดการน้ำโดยชุมชนท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

- เกิดพื้นที่การทำงานร่วมกับภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ภาคีหนุนเสริมการทำงานของขบวนองค์กรชุมชนและ พอช.
- ภาคีที่เกี่ยวข้องส่วนต่างๆ เข้าใจและยอมรับการทำงานของขบวนที่ดินแนวใหม่ และสามารถต่อยอดการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม
- เกิดการพัฒนาพื้นที่รูปธรรมที่หลากหลายจากการสนับสนุนของภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
- เกิดความร่วมมือของหลายฝ่ายในการทำงาน ทำให้ขบวนชุมชนไม่ได้ทำงานอย่างโดดเดี่ยว

ตัวอย่างรูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบทอย่างยั่งยืน

1. การติดตามและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลภาคประชาชน 11ภาค

ในปี 2558 ได้มีการขยายการดำเนินการติดตามและติดตั้งศูนย์ข้อมูลให้แพร่ขยายไปทั่วทั้ง 11 ภาค ภายใต้การดำเนินการยุทธศาสตร์ “4 ติด” ได้แก่ ติดตาม ติดอาวุธ ติดตั้ง และติดเพื่อน

ติดตั้ง แนวคิด ความเข้าใจระบบข้อมูล พัฒนาเครื่องมือ และแบบข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย (แบ่งตามประเด็นการดำเนินงาน เช่น กองทุน ผัง ข้อบัญญัติ)

ติดตาม ทบทวน / สอบทาน การดำเนินงานและปัญหาข้อติดขัด ติดตามสนับสนุนการพัฒนาศูนย์ข้อมูลระดับภาค

ติดอาวุธ พัฒนาศักยภาพทีมพัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านเทคนิค แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการที่ดีระดับภาค

ติดเพื่อน กำหนดทิศทาง และวางแผน ปฏิบัติการการพัฒนาข้อมูลร่วมกับยุทธศาสตร์เครือข่ายที่ดินฯ และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน สร้างเครือข่ายนักเทคนิค คทช.

การพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับตำบล บทบาทของศูนย์ ดังนี้

- (1) การประสานเชื่อมโยงข้อมูลนโยบาย มติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ฐานแสดงผลข้อมูลภาพรวม ประกอบด้วย

- แสดงพื้นที่ตำบลที่ดำเนินโครงการที่ดิน
- แสดงพื้นที่ตำบลตามระดับชั้นบันได
- แสดงพื้นที่ทับซ้อนในเขตป่าสงวน/อุทยาน/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- แสดงพื้นที่ทับซ้อนพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ฯลฯ
- แสดงพื้นที่ที่มีกองทุนที่ดิน
- แสดงพื้นที่ที่มีการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยซ่อมสร้างที่อยู่อาศัย
- แสดงพื้นที่มีข้อบัญญัติตำบล
- แสดงพื้นที่ที่มีผังตำบล
- แสดงพื้นที่รูปธรรมการจัดการทรัพยากร ฯลฯ

การจัดเก็บข้อมูลโครงการที่ดินชนบท

ลำดับ	ประเภทข้อมูล	รูปแบบข้อมูล	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
1	ประวัติชุมชน/สภาพ/ความเป็นมาของปัญหา	Word/PPT	☒		☒
2	ข้อมูลครัวเรือน	Access	☒		☒
3	ข้อมูลผู้เดือดร้อน	Excel/Access	☒		☒
4	รายชื่อคณะทำงาน		☒		☒
5	แผนที่ทำมือ	รูปถ่าย		☒	☒
6	ข้อมูลแปลงที่ดิน ภาพรวมในตำบล	Shapefile		☒	☒
7	ข้อมูลแปลงที่ดิน รายแปลง	Shapefile		☒	☒
8	ผังตำบล	รูปถ่าย		☒	☒
9	ผังตำบล ในระบบGIS	shapefile	☒	☒	☒
10	รูปถ่ายกิจกรรมตามแผน	รูปถ่าย	☒	☒	☒
11	กองทุน		☒	☒	☒

การจัดระบบแฟ้มเก็บข้อมูลระดับภาค

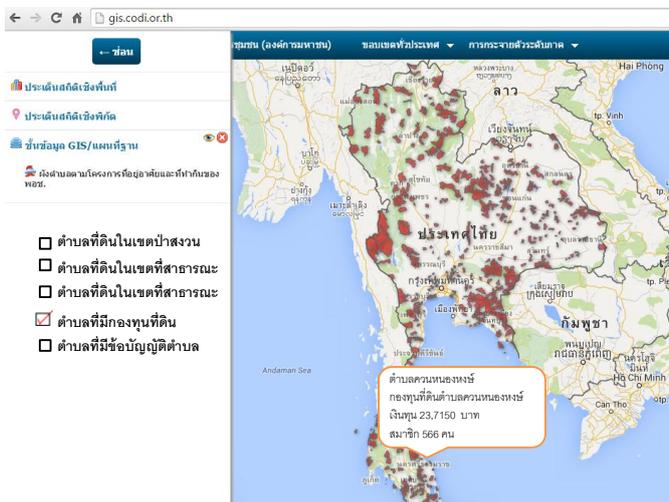
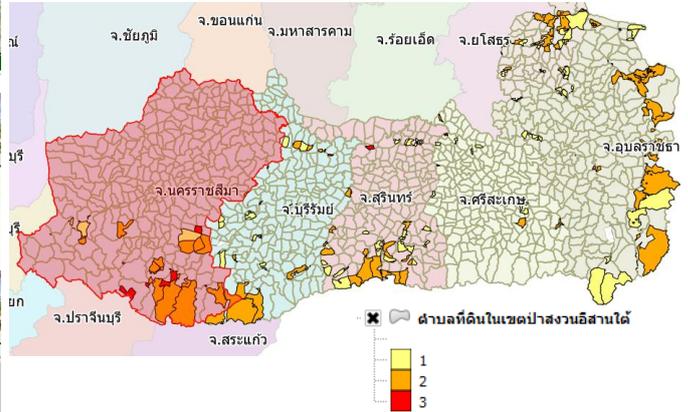
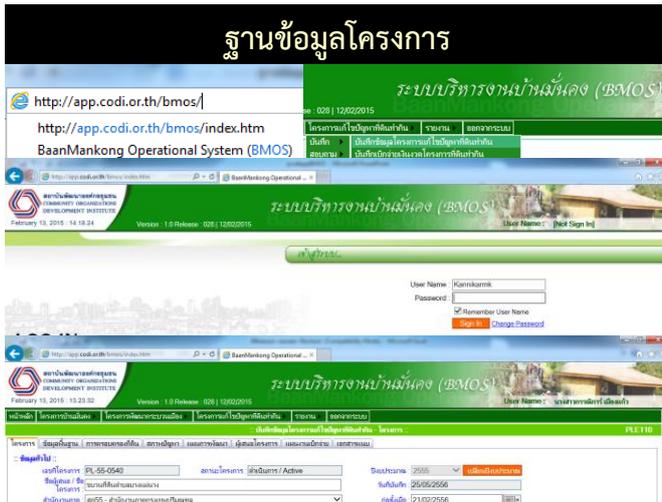
- ภาค
 - จังหวัด
 - ที่ดินชนบท
 - ปีงบประมาณที่สนับสนุน 2555
 - ปีงบประมาณที่สนับสนุน 2556
 - ปีงบประมาณที่สนับสนุน 2557
 - ปีงบประมาณที่สนับสนุน 2558
 - จังหวัด

- เอกสารโครงการ
- งานนำเสนอนโยบาย
- รายงานความก้าวหน้า
- ข้อมูล GIS จังหวัด
- พื้นที่ปฏิบัติการ
 - ชั้น 1
 - ชั้น 2
 - ชั้น 3
 - พื้นที่เชื่อมโยง
 - ตำบล
 - ไฟล์เอกสาร
 - ไฟล์ GIS
 - ไฟล์รูปภาพ

การจัดระบบแฟ้มเก็บข้อมูลระดับตำบล

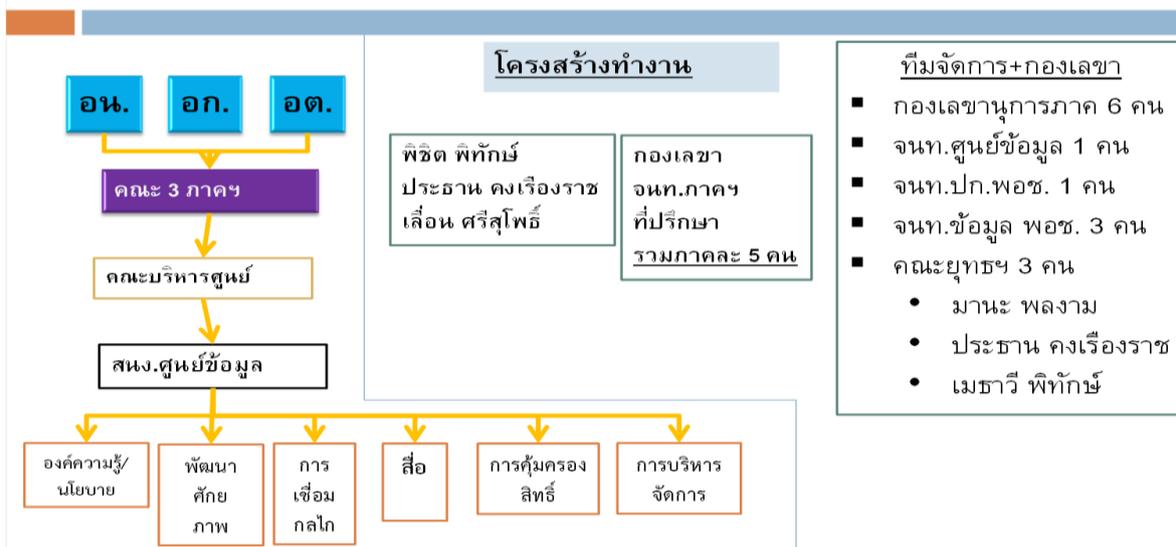
- ตำบล
 - ไฟล์เอกสาร
 - ข้อมูลโครงการ
 - ข้อมูลประวัติชุมชน
 - แผนที่ทำมือ
 - รายงานผลดำเนินงาน
 - ข้อมูลกองทุน
 - กฎระเบียบข้อบัญญัติตำบล
 - แผนและผังพัฒนาตำบล
 - ข้อมูลคณะทำงาน
 - คณะทำงานตำบล
 - ทีมเทคนิคข้อมูล
 - ไฟล์ GIS
 - ค่าพิกัด GPS (Excel CSV GPS Txt.)
 - Shapefile
 - Shapefile ฐานข้อมูลกลาง
 - Shapefile ตำบลสร้างเพิ่ม
 - ภาพถ่ายทางอากาศ
 - แผนที่นำเสนอ
 - ไฟล์รูปภาพ
 - รูปครัวเรือน
 - รูปแปลงที่ดิน
 - รูปกิจกรรม

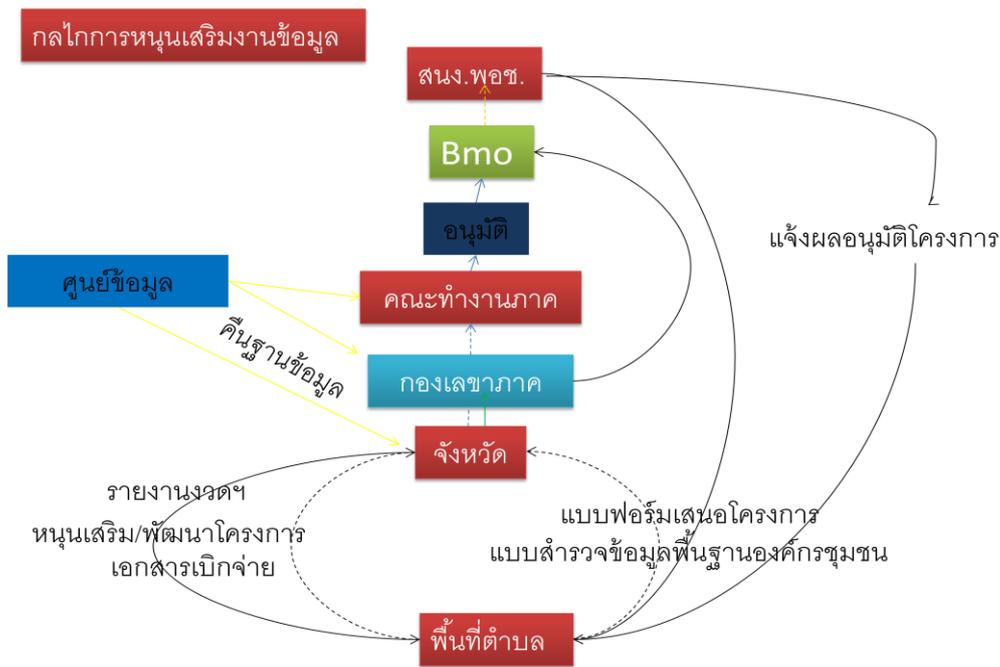
ตัวอย่างข้อมูล

ตัวอย่างศูนย์ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบของศูนย์ข้อมูลที่ดินและทีมงานภาคอีสาน

2. การจัดทำฐานข้อมูลและการแก้ไขปัญหาพื้นที่ตำบลโครงการบ้านมั่นคงชนบทกรณีทับซ้อนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 320 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 82 ล้านไร่ พื้นที่น้ำ/ทะเล 28 ล้านไร่ ที่ดินที่ประชาชนครอบครอง 130 ล้านไร่ ในจำนวนนี้อยู่ในการครอบครองของคนรวย (ซึ่งมีจำนวนประมาณ ร้อยละ 10 ของประชากรประเทศไทย) 117 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 90 ส่วนคนจนและคนทั่วไป (ซึ่งมีประมาณร้อยละ 90) มีที่ดินประมาณ 13 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของที่ดินที่อยู่ในการครอบครองของประชาชน

พื้นที่ตำบลในประเทศไทยซึ่งมี 8,005 ตำบล พบว่าอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน 3,781 ตำบล อยู่ในเขตอุทยาน 940 ตำบล อยู่นอกเขตป่า 1,477 ตำบล ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่การทำงานของ พอช. 1,444 ตำบล แบ่งเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวน 1,115 ตำบล ใน 65 จังหวัด พื้นที่ 62,098,220 ไร่ และอยู่ในเขตอุทยาน 329 ตำบล

จากการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ตำบลที่มีปัญหาทับซ้อนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พบว่ามีทั้งหมด 10 ภาค จำนวน 65 จังหวัด รวม 1,115 ตำบล แยกรายภาคได้ดังนี้

ภาค	จังหวัด	ตำบล
กลาง	5	15
ตะวันตก	5	99
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	8	139
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	6	107
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้	6	139
ตะวันออก	7	113
ใต้ตอนบน	7	136
ใต้ตอนล่าง	7	113
เหนือตอนบน	8	176
เหนือตอนล่าง	6	78
รวมทั้งสิ้น	65	1,115

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

1. ชุมชนเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ ทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น (อบต.) ในการวางแผนชุมชนจัดการและบริหารการเงิน
2. การทำข้อมูล แผนที่ทำมือและระบบฐานข้อมูล เพื่อการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรโดยชุมชนท้องถิ่น
3. เชื่อมโยงแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ทั้งในระดับตำบลและจังหวัด
4. ใช้กลไกการพัฒนาร่วมจากหลายฝ่ายในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด
5. ใช้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินระดับชาติ เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหา โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพในการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาร่วม

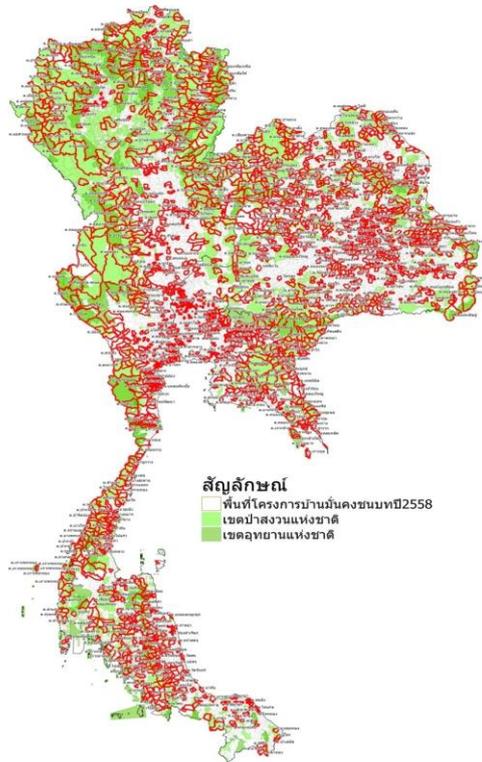
รูปแบบกระบวนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ให้เกิดกลไกการพัฒนาร่วมโดยมีองค์ประกอบจากหลายฝ่ายร่วมพิจารณากลุ่มเป้าหมาย วางแผน และคิดวิธีการสนับสนุน
2. สำรวจ จัดทำระบบฐานข้อมูลในระดับตำบล เช่น ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ชาติความมั่นคงในที่ดินทำกิน จำนวนผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การจัดทำผังการใช้ประโยชน์ในตำบล
3. การพัฒนาชุมชนอาจจะอยู่ในที่ดินรัฐหรือเอกชน โดยมีแนวทางการจัดการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยใช้ระบบกรรมสิทธิ์ร่วม เน้นการมีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาที่ดินทำกินร่วมกัน ทำให้เกิดระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนภายในชุมชน
4. เน้นการสร้างและเชื่อมโยงกองทุนที่ดินระดับตำบล
5. ท้องถิ่นสนับสนุนการทำงานของชุมชน ทำให้เกิดการจัดความสัมพันธ์ในแนวราบเชื่อมโยงกับหน่วยงานและประเด็นงานต่างๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของคนยากจนในชนบท
2. การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการแก้ไขปัญหาที่ดินแบบครบวงจร ซึ่งมีการรวมกลุ่มชุมชน จัดทำข้อมูล แผนที่ทำมือ ผังตำบลจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาที่ดิน และจัดทำแผนพัฒนาด้านต่างๆ ที่ต่อเนื่องทั้งในด้านการจัดระบบให้ผู้ที่ได้รับสิทธิที่ดินแล้วสามารถดูแลใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืน พัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับการทำกินและการอยู่อาศัย
3. เพื่อป้องกันปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานจากชนบทสู่เมืองอันจะทำมาซึ่งปัญหาสังคม ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชนป้องกันการเกิดปัญหาชุมชนแออัดในเขตเมืองเพิ่มขึ้น

แผนที่แสดงพื้นที่โครงการบ้านมั่นคงชนบทในพื้นที่เขตป่า ปี2558

จากสภาพปัญหาดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดพื้นที่นำร่องในการแก้ไขปัญหาในที่ดินเขตป่า จำนวน 32 พื้นที่ทั่วประเทศ

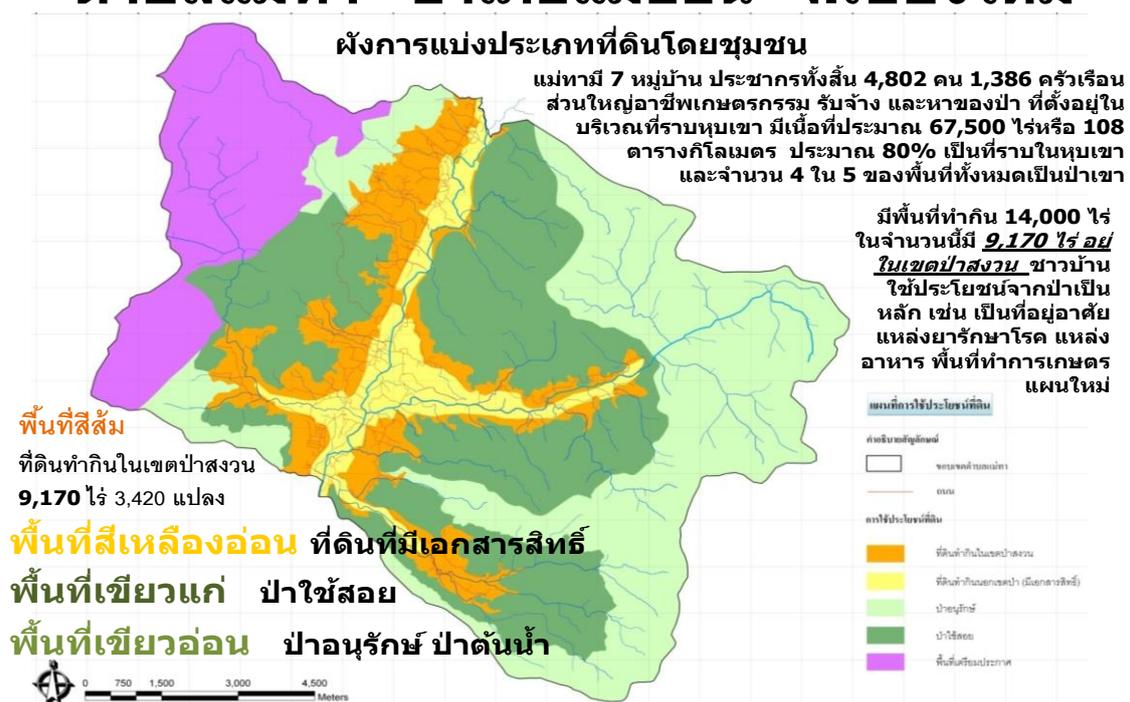

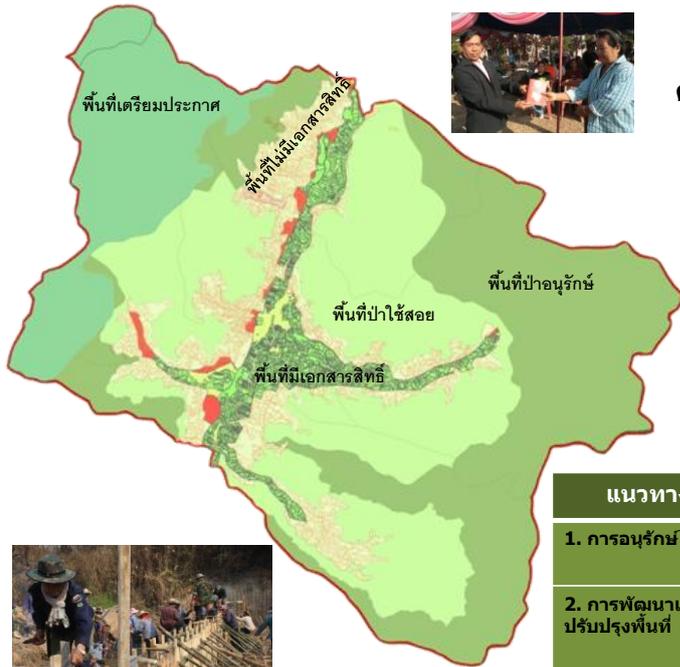
จากการดำเนินการในพื้นที่นำร่องแก้ไขปัญหาในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติ พบว่าเกิดความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว จำนวน 16 ตำบล ดังนี้

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
1	เชียงใหม่	แม่ออน	แม่ทา
2	เชียงใหม่	แม่ออน	ทาเหนือ
3	น่าน	น่าน้อย	บัวใหญ่
4	น่าน	บ้านหลวง	บ้านพี
5	น่าน	นาหมื่น	เมืองลี
6	อุบลราชธานี	สิรินทร	โนนก่อ
7	ระยอง	วังจันทร์	ชุมแสง
8	สระแก้ว	วังสมบูรณ์	วังสมบูรณ์
9	ฉะเชิงเทรา	สนามชัยเขต	ลาดกระทิง
10	ชุมพร	ท่าแซะ	รับร้อ
11	ชุมพร	หลังสวน	นาขา
12	นครศรีธรรมราช	ชะอวด	ควนหนองหงษ์
13	นครศรีธรรมราช	จุฬาภรณ์	ทุ่งโพธิ์
14	นครศรีธรรมราช	จุฬาภรณ์	นาหมอบุญ
15	นครศรีธรรมราช	จุฬาภรณ์	สามตำบล
16	นครศรีธรรมราช	ร่อนพิบูลย์	หินตก

ตำบลแม่ทา ตัวอย่างรูปธรรมการแก้ปัญหาที่ดินในเขตป่า

ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จ.เชียงใหม่

ตำบลแม่ทา

ตารางแสดงเนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

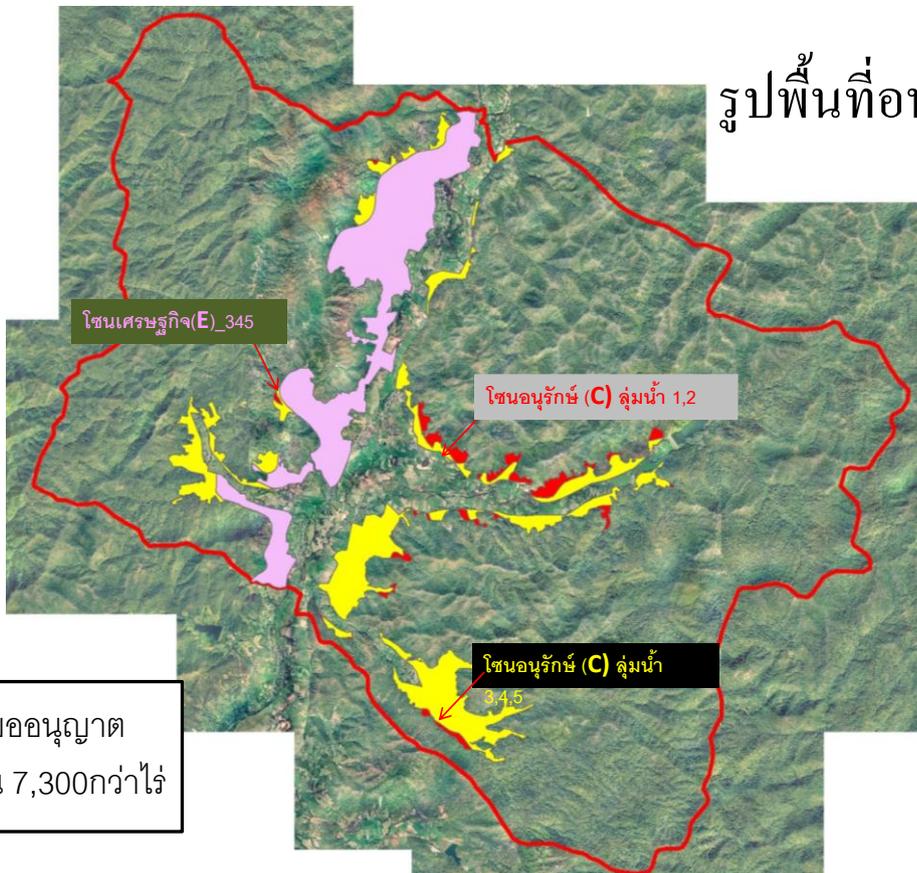
ลำดับที่	ประเภท	จำนวนแปลง	พื้นที่(ไร่)
1	มีเอกสารสิทธิ์	2,314	5,294
2	พื้นที่ป่าไม้ถาวร	258	280
3	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	3,420	9,170
4	ป่าไร่สอย	1	23,601
5	ป่าอนุรักษ์	1	34,729

แผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน

แนวทาง	เครื่องมือทางกายภาพ
1. การอนุรักษ์	- การทำแนวพื้นที่กันชน Buffer-Zone - การประกาศเขตอนุรักษ์ในพื้นที่ต้นน้ำ
2. การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่	- การสลับ/ย้าย/แลกเปลี่ยน กิจกรรมการผลิตไปยังพื้นที่ที่เหมาะสม - การออกแนววางผังพื้นที่ในระดับย่อย (พื้นที่ริมน้ำท่า, พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ไร่/หมุ) - กำหนดพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ
3. การวางแผนเพื่อรองรับอนาคต	- กำหนดพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในแต่ละหมู่บ้าน และพื้นที่ส่วนกลางของตำบล (ย่านโรงพยาบาล / โรงเรียน / ตลาด / ทารก) - กำหนดเส้นทางการพัฒนาของโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน/ไฟฟ้า/น้ำ) - กำหนดพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ - กำหนดพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมพลังงานจากแก๊สชีวภาพ

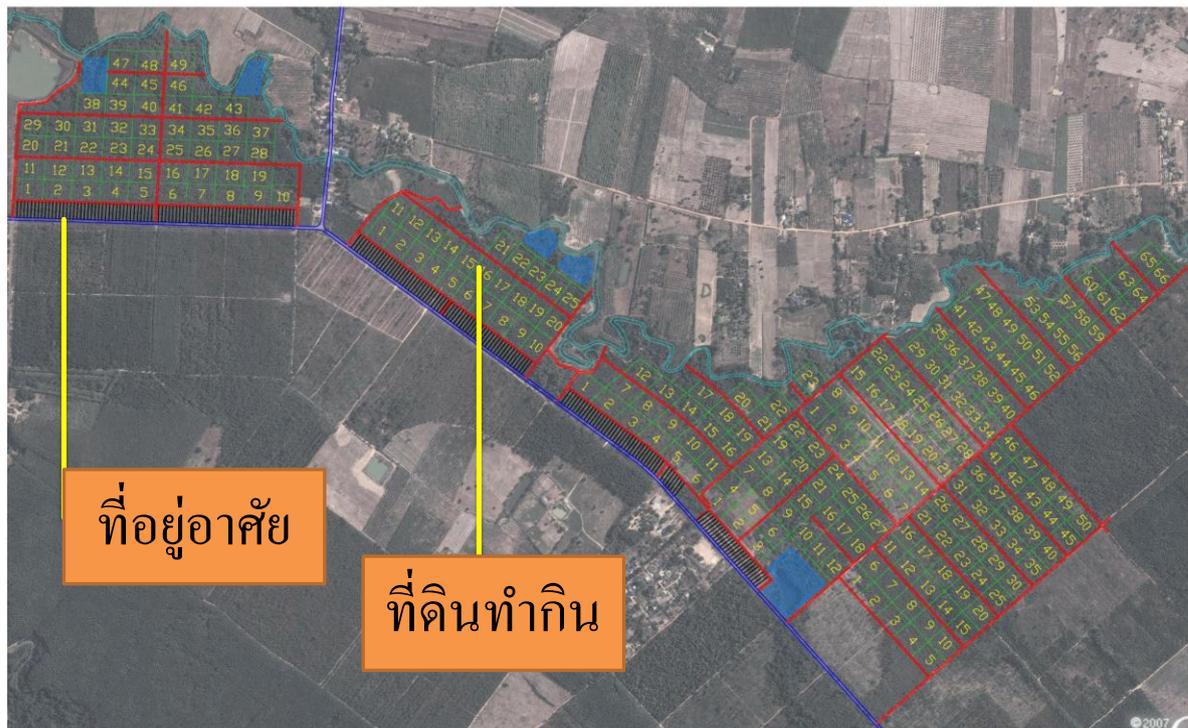
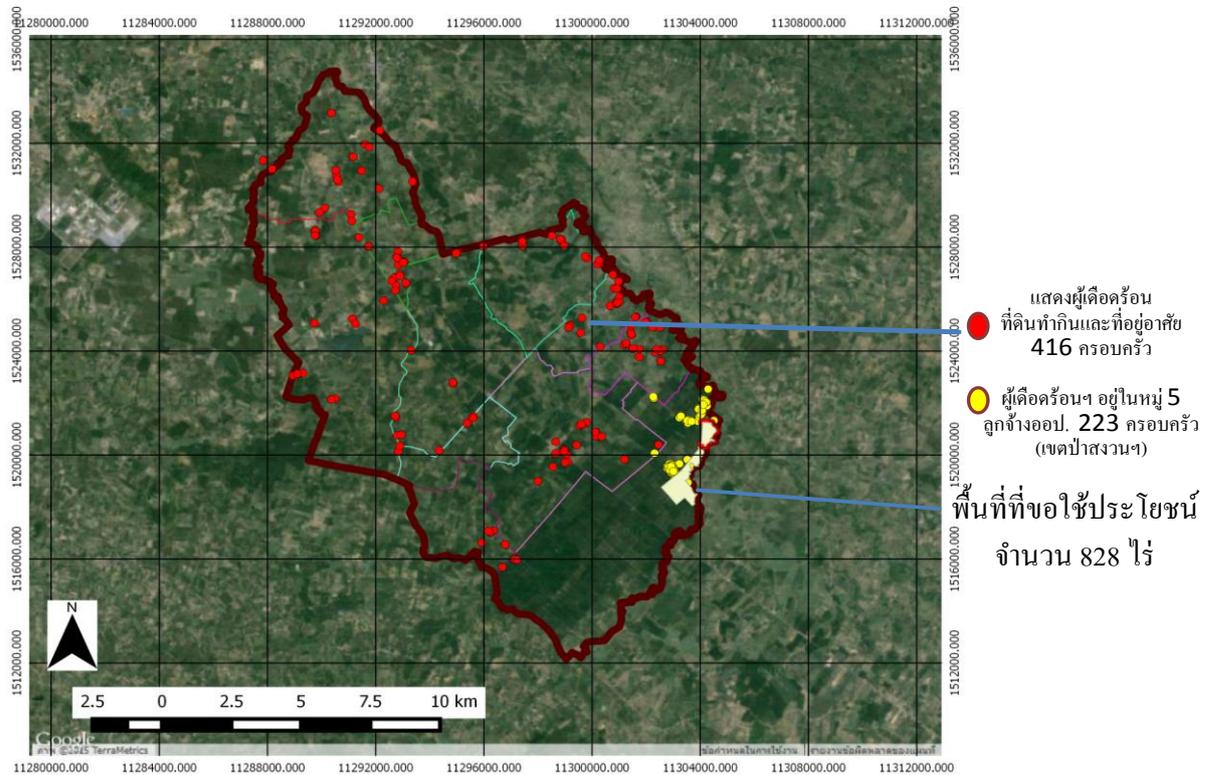

รูปพื้นที่อนุญาต

พื้นที่ขออนุญาต
ประมาณ 7,300กว่าไร่

ตำบลลาดกระทิง

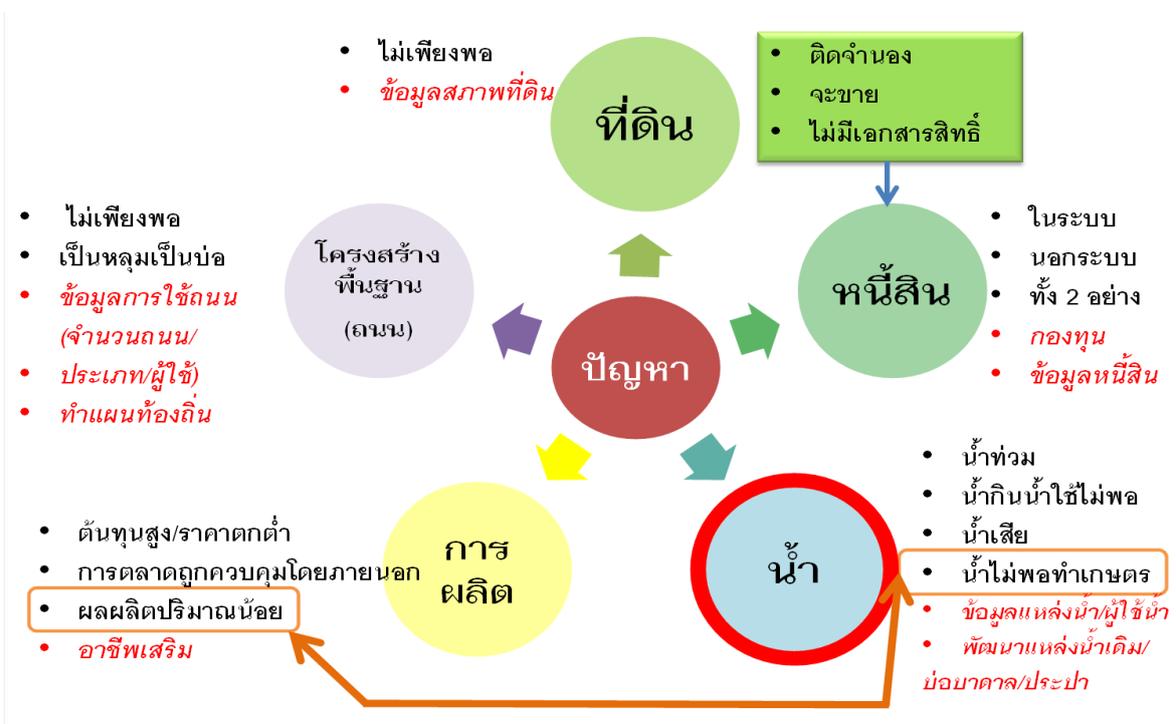

ภาพการวางแผนแปลง พื้นที่ขอใช้ประโยชน์

3. การจัดการน้ำ

เนื่องจากสภาพปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและปัญหาหนี้สินในชนบท มีสาเหตุหนึ่งมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง ส่งผลต่อภาคการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในชนบท ไม่ว่าจะเป็นการประสบปัญหาน้ำท่วมผลผลิตทางการเกษตรในฤดูน้ำหลาก และน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล ขาดแหล่งกักเก็บน้ำ การเปลี่ยนวิธีการผลิตตามนโยบายการสนับสนุนราคาผลผลิตทางการเกษตรของรัฐบาลก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง เช่น การประกันราคาข้าว หรือพืชเกษตรชนิดต่างๆ จากปกติชาวนาปลูกข้าวปีละครั้ง เมื่อเห็นโอกาสราคาข้าวสูงขึ้น จึงหันมาปลูกข้าวปีละสองถึงสามครั้ง แต่เมื่อเกิดปัญหาน้ำแล้ง ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำกัน ทำให้หลายพื้นที่ไม่สามารถปลูกข้าวได้ รวมถึงพืชชนิดอื่นๆ ที่ต้องการน้ำ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ถึงแม้ว่ากลไกการตลาดจะเป็นอีกปัจจัยในการส่งผลต่อราคาพืชผลการเกษตร แต่เกษตรกรก็มีความหวังว่าหากมีการบริหารจัดการน้ำ มีการจัดสรรน้ำให้สามารถใช้ในการเกษตรได้อย่างเพียงพอตลอดปี อาจจะเป็นอีกทางรอดหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรในชนบทได้ลืมตาอ้าปากได้

ในการวางแผนวางผังแก้ไขปัญหาด้านทุกมิติ มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่า มีความเกี่ยวข้องของกับทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการน้ำจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการที่จะเกิดความร่วมมือในชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนท้องถิ่นลุกขึ้นมาจัดการตนเองร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เรื่องปากท้องโดยตรงของชาวบ้านที่ประสบปัญหา และนโยบายรัฐบาลก็มีการสนับสนุนเรื่องนี้ แต่ถ้าหากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำทุกขั้นตอน และให้เป็นหน้าที่ของภาครัฐจัดการแต่เพียงฝ่ายเดียว การบริหารจัดการน้ำอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการใช้งบประมาณแก้ไขปัญหามิได้ก็อาจสร้างปัญหาให้กับชาวบ้านในพื้นที่ก็เป็นได้

สภาพปัญหาเรื่องน้ำ

- ฤดูฝนน้ำหลากและน้ำท่วม ฤดูแล้งน้ำไม่เพียงพอ เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและปริมาณน้ำฝนน้อย และดินซับน้ำได้น้อยลง น้ำไหลแรง แข็งแรง

- น้ำดื่มไม่เพียงพอ น้ำฝน น้ำบ่อดื่มไม่ได้ต้องกรอง/ซื้อน้ำกิน
- น้ำประปาไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ น้ำไหลน้อย ไม่ไหลในบางช่วงเวลา บางแห่งเสียผลิตน้ำไม่ได้
- ลำคลอง ห้วย ตื้นเขิน กักเก็บน้ำได้น้อย ในฤดูแล้งน้ำแห้ง ขาดแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี
- น้ำในลำคลองเน่าเสียเพราะการทับถมของขยะ พืช และการปล่อยน้ำจากโรงงานและฟาร์มปศุสัตว์
- การบริหารจัดการน้ำไม่เป็นระบบ ปล่อยตามสภาพตามธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน และขาดการบริหารจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงาน/ประชาชน/กระทรวง/กรม ที่เกี่ยวข้อง

จากปัญหาดังกล่าวนำมาสู่การแก้ไขปัญหามาดำเนินการโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท จำนวน 25 พื้นที่ ใน 5 ภาคใหญ่ แยกจำนวนรายภาค ดังนี้

ลำดับ	ภาค	จำนวน (ตำบล)	จังหวัด	รายชื่อตำบลดำเนินการ
1	เหนือ	5	เชียงใหม่	แม่ทา
			แพร่	น้ำเลา บ้านกลาง
			น่าน	เมืองลี
			ตาก	แม่กลอง
2	กลางและตะวันตก	3	พระนครศรีอยุธยา	ทำดินแดง ตลาดซิด หนองน้ำใหญ่
3	กรุงเทพฯ และปริมณฑล และตะวันออก	3	ปราจีนบุรี	ดงขี้เหล็ก ทุ่งโพธิ์ นาแหม
4	ตะวันออกเฉียงเหนือ	13	หนองคาย	บึงคล้า
			หนองบัวลำภู	หนองบัวใต้ หนองเรือ โคกสาร
			อำนาจเจริญ	โคกสาร
			ร้อยเอ็ด	ท่าหาดยาว โพนทราย ยางคำ ศรีสว่าง สามขา
			ขอนแก่น	บ้านฝื่อ
			บุรีรัมย์	ทุ่งวัง
			ศรีสะเกษ	บึงบุรพ์ อีเซ
5	ใต้	1	นครศรีธรรมราช	ควนหนองหงษ์

เครื่องมือในการจัดการทรัพยากรน้ำ

1. รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ด้านต่างๆ อาทิ 1) ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาเดิม ข้อมูลผู้เดือดร้อน ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง 2) ข้อมูลสถิติการใช้ประโยชน์จากน้ำ ระบบประปา การเกษตร อุตสาหกรรม ข้อมูลน้ำตามฤดูกาล ข้อมูลต้นทุนน้ำ การนำข้อมูลมาจัดทำผัง แผนที่น้ำและลักษณะกายภาพของพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบททางกายภาพของพื้นที่ จากนั้นใช้ระบบ GIS นำเสนอข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่นำเสนอ เช่น เส้นน้ำ ลำเหมือง พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง และเป็นพื้นที่น้ำท่วม มาวิเคราะห์พื้นที่ที่ต้องเพิ่มแหล่งเก็บน้ำ และแก้ปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

2. การเชื่อมโยงระบบการจัดการ ด้วยการรวมกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดการน้ำระดับตำบล จังหวัด และลุ่มน้ำสาขา

3. วางแผนและออกแบบการจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น

- สร้างคลองผ่านขอบสระ ต้องสร้างความชุ่มชื้น ปลูกต้นไม้ชะลอการไหลน้ำ

- ใช้ระบบการวางท่อส่งน้ำระบบก้างปลา ผันน้ำจากที่ต่ำไปที่สูง ด้วยเครื่องสูบน้ำระบบไฟฟ้า
 - สร้างโครงข่ายการจัดการน้ำร่วมกัน (หมากฮอต)
 - ใช้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วม
 - ขุดสระน้ำลึกยาวเป็นระบบน้ำซับ หาแหล่งน้ำเพิ่มจากแหล่งน้ำใต้ดิน มีคลองไส้ไก่ มีการขุดสระในพื้นที่เกษตรเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนกักน้ำได้มากถึงเดือนกุมภาพันธ์
 - ชุมชนจัดการเอง พัฒนากองทุน เชื่อมโยงผู้นำ แผนการจัดการระบบฝาย การเปิดปิดประตูน้ำ
 - เชื่อมโยงกับท้องถิ่น จัดทำแผนเสนอ การพัฒนาคูคลอง
4. ปรับแนวคิด วิถีชีวิต จากผู้รู้มาแนะนำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
5. ข้อบัญญัติ ทุกระดับ ข้อตกลง ในการจัดการน้ำที่มีการบังคับใช้บทลงโทษมีคณะทำงานดูแลเรื่องบทลงโทษของคนที่ทำผิดกฎระเบียบ
6. ใช้สภาองค์กรชุมชนเชื่อมโยงศูนย์จัดการกรมทรัพยากรน้ำ จังหวัด ทำข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ
7. บูรณาการกองทุนที่ดินเพื่อดูแลเรื่องการจัดการน้ำ
8. เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ชลประทาน มูลนิธิอุทกพัฒน์ กรมทรัพยากรน้ำภาค กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปเพื่อการเกษตร กรมป่าไม้ และกองทัพบก เป็นต้น

แนวทางการโยงเครือข่ายระบบบริหารจัดการน้ำเชิงนิเวศน์

- จัดตั้งระบบเครือข่ายผู้ใช้น้ำ
- จัดตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำ ดูแลการบริหารจัดการน้ำ
- สร้างอำนาจต่อรอง พลังเครือข่าย ในการจัดทำแผนการใช้น้ำร่วมกัน
- สร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งตำบล
- พัฒนาระบบการจัดการที่ดินควบคู่การจัดการน้ำ
- ต่อยอดระบบภูมิปัญญาในเรื่องการจัดการน้ำ

ผลของการขับเคลื่อนเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ

- เกิดกลุ่มองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลเรื่องทรัพยากรน้ำ เครือข่าย/ชุมชนเข้มแข็ง
- เกิดระบบการจัดการน้ำร่วมกับเครือข่าย การจัดการระดับภูมินิเวศน์
- เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงาน เช่น ศูนย์จัดการกรมทรัพยากรน้ำจังหวัด ทำข้อมูลนำเสนอ ทำให้เกิดการสนับสนุนงบประมาณในการขุดลอกอ่างเก็บน้ำ สร้างคันกันแม่น้ำ การใช้ทำข้อมูลที่ดินและสำรวจพื้นที่แหล่งน้ำโดยการจับพิกัดพื้นที่ปัญหา เพื่อนำเสนอต่อกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ ในการสนับสนุนการสร้างประปาภูเขา เป็นต้น
- เกิดธรรมนูญตำบล/ข้อบัญญัติท้องถิ่น ข้อบัญญัติตำบล เรื่องการจัดการน้ำ เช่น การทำพื้นที่เกษตรต้องอยู่ห่างจากลำน้ำมากกว่า 10 เมตร ชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีคณะทำงานดูแลเรื่องบทลงโทษของคนที่ทำผิดกฎระเบียบ
- เกิดกองทุนที่ดินเพื่อดูแลเรื่องการจัดการน้ำ
- ได้ข้อมูลปัญหาและแผนการแก้ไขปัญหา
- เกิดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ เศรษฐกิจ/การหมุนเวียน/อาชีพ/ความมั่นคงด้านอาหารแผนการจัดการตนเอง (ไม่รอภาครัฐ)
- ลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานกับชุมชน

กรณีตัวอย่างการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน

การดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องน้ำผ่านการจัดการน้ำที่ผ่านมา พบว่าสามารถดำเนินการได้หลากหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับเล็กอย่างพื้นที่ตำบล อำเภอ จนระดับจังหวัด ตัวอย่างการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดการน้ำระดับตำบล

1) ตำบลดงขี้เหล็ก จังหวัดปราจีนบุรี

บ้านดงขี้เหล็กเดิมที่เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ก่อตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2440 หมู่บ้านตั้งอยู่บนดอนมีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องด้วยตำบลดงขี้เหล็กมีประชาชนประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลและไม้ประดับทั้งตำบล โดยอาศัยแหล่งน้ำจากคลองธรรมชาติ คือ คลองเกษียร ที่ไหลผ่านกลางตำบลด้านทิศเหนือติดกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทิศใต้ติดกับอ่างเก็บน้ำจักรพงษ์และอ่างเก็บน้ำเขาอีโต้ ความยาวของคลองเกษียรประมาณ 15 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ลาดเอียง ทำให้น้ำที่ไหลจากต้นน้ำในฤดูฝน จะไหลลงสู่แม่น้ำปราจีนบุรี ทางชุมชนได้ร่วมกันสร้างฝายกั้นน้ำแบบประชาอาสา พอถึงฤดูฝนก็ปล่อยให้น้ำไหลผ่านไป ก่อนหมดฤดูฝนทางผู้นำและผู้ใช้น้ำจะร่วมกันใช้ไม้และกระสอบทรายปิดกั้นน้ำเอาไว้ เพื่อใช้ในฤดูแล้ง บางปีฝนทิ้งช่วงนานน้ำในคลองจะแห้ง ถึงแม้จะมีการทำฝายชะลอน้ำแล้วก็ตาม บางปีองค์การบริหารส่วนตำบลดงขี้เหล็กต้องขอให้ทางหน่วยงานทหารที่ดูแลอ่างเก็บน้ำเขาอีโต้ปล่อยน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขาอีโต้และอ่างเก็บน้ำจักรพงษ์มาเพื่อให้บรรเทาความเดือดร้อน น้ำจากอ่างเก็บน้ำจะไหลลงมาตามคลองเกษียรจากนั้นราษฎรผู้ใช้น้ำทั้งหมดจะใช้เครื่องสูบน้ำ สูบน้ำจากคลองขึ้นไปใช้ เพื่อรดน้ำต้นไม้ แต่ก็ไปไม่ถึงเพราะพื้นที่การเกษตรที่อยู่ห่างออกไปก็ไม่สามารถดึงน้ำขึ้นไปใช้ได้

โดยภาพรวมปัญหาของตำบลดงขี้เหล็กประกอบด้วย บ้านเรือนประชากรและพืชผลการเกษตรได้รับความเสียหายในช่วงฤดูน้ำหลาก การขาดแคลนน้ำการเกษตรในช่วงฤดูแล้งของทุกปี อันเป็นผลมาจากไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อรองรับน้ำฝน ไม่มีพื้นที่ตักน้ำหลาก ลำคลองตื้นเขินเพราะมีวัชพืชจำนวนมาก ทำให้ไม่มีพื้นที่เก็บน้ำ ซึ่งเป็นผลมาจากขาดการบริหารจัดการโครงสร้างกักเก็บน้ำและการระบายน้ำ ขาดการดูแลรักษา

ผู้นำชุมชนจึงได้หาแนวทางร่วมกันหลายวิธีไม่ว่าจะจัดทำแผน ทำโครงการแก้ปัญหาน้ำด้วยการของบประมาณสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่ม โครงการขยายสระน้ำที่มีอยู่ให้กว้างและลึกมากกว่าเดิม เพื่อจะได้เก็บน้ำได้มากขึ้น ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งได้ใช้ทุนของชุมชนเอง

แก้ปัญหาโดยให้สมาชิกของชมรมผู้ใช้น้ำกู่เงินดอกเบี้ยยต่ำ ที่ทางกลุ่มอมทรัพย์จัดสรรให้เป็นกองทุนแก้ปัญหาน้ำไว้ 2 แสนบาท เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนขุดสระน้ำในแปลงที่ดินของราษฎรเอง โดยใช้ชื่อว่า “เขื่อนใต้ดิน”

กระบวนการทำงานที่ผ่านมา 1) ได้มีการจัดประชุมคณะทำงานวิเคราะห์ปัญหาพื้นที่ตำบลทุกมิติ 2) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 3) จัดตั้งคณะกรรมการน้ำชุมชน มีกฎ กติกา วิธีจัดการ ร่วมกันวิเคราะห์และใช้ข้อมูลวางแผนรับมือสถานการณ์น้ำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน 5) จัดการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เช่น ขุดสระประจำแปลง บรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำ ปัจจุบันมีสระประจำแปลงเกษตรมากกว่า 200 สระ มีปริมาณน้ำสำรองไม่น้อยกว่า 121,600 ลบ.ม. 6) ฟื้นฟูเส้นทางน้ำสาขาเชื่อมต่อกับลำคลองสายหลัก 7) ปรับปรุงซ่อมแซมโครงสร้างน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างแหล่งน้ำสาขา

จากการประชุมเวทีระดับตำบลของคณะกรรมการจัดการน้ำ มีมติเห็นพ้องต้องกันว่า ถ้าจะแก้ปัญหาระยะยาวเพื่อรองรับการใช้น้ำของชุมชนที่เพิ่มขึ้น และให้ต้นน้ำที่มีอยู่บางส่วนสามารถปล่อยน้ำไปได้ทั่วถึง โดยการฝังท่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว ลงมาคลองเกษียร วางท่อขนาด 3 - 4 นิ้วจากคลองเกษียร เข้าไปในชุมชนให้ผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมทำบ่อพักน้ำ เพื่อจะสูบน้ำจากบ่อพักน้ำไปรดต้นไม้ผลและไม้ประดับได้ และจะขุดสระน้ำ เพื่อใช้เป็นแก้มลิงในที่สาธารณะ หมู่ 10 จำนวน 5 ไร่ 1 สระ ขุดสระน้ำหมู่ที่ 11 จำนวน 5 ไร่ 1 สระ ขุดสระน้ำหมู่ที่ 7 จำนวน 2 ไร่ 2 สระ หมู่ 12 ขยายอ่างเก็บน้ำเดิมและเสริมคันกั้นน้ำของอ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง ส่วนแนววางท่อขนาด 4 นิ้ว จะวางท่อผ่านหมู่ที่ 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6 และหมู่ที่ 14 รวมความยาวของท่อ 27,650 เมตร จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ 398 ครัวเรือน

ผลงานเชิงคุณภาพในการบริหารจัดการน้ำ

1. เพิ่มขีดความสามารถในการรองรับน้ำในช่วงน้ำหลาก เก็บน้ำสำรองไว้ในฤดูแล้ง
2. สามารถบรรเทาปัญหาน้ำท่วมถนนสุวรรณศร *ไม่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วม*
3. เกษตรกรมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งมากขึ้น
4. เดิมในช่วงฤดูแล้งชุมชนขอน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขาอีโต้ทุกปี ในปี 2558 ชุมชนรอดพ้นจากวิกฤตภัยแล้ง
5. ในวันที่ 29 กรกฎาคม 2557 เกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลากบริเวณน้ำตกวังรี น้ำไหลลงคลองที่ทำการขุดลอกไปแล้ว ไม่มีพื้นที่ชุมชนได้รับความเสียหาย น้ำไหลลงในคลองและลำห้วยทำให้มีปริมาณน้ำกักเก็บเพิ่มขึ้น

2) ตำบลควนหนองหงษ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ควนหนองหงษ์ เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพพื้นที่มีทั้งเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เนินเขา และป่าต้นน้ำ ที่ดินมีทั้งที่ดินโหนด ที่ดินสาธารณะประโยชน์ และป่าสงวนแห่งชาติ ในช่วงแรกของการเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาดินแฉะใหม่ เกษนนำต้องการแก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน จำนวนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แต่จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลแล้ว พบว่ามีปัญหาเร่งด่วนที่ชาวบ้านต้องการแก้ไข คือ เรื่องน้ำเพื่อการเกษตรและน้ำบริโภคในครัวเรือน ซึ่งเป็นปัญหาร่วมของคนทั้ง 6 หมู่บ้าน

ในยุคแรกๆ ของการตั้งหมู่บ้านอยู่บริเวณบ้านกาโหลหมู่ที่ 1 ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านยึดอาชีพทำนาเป็นหลัก โดยใช้น้ำจากคลองและลำห้วยสาขาที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้น ประกอบกับการส่งเสริมการปลูกยางพารา ปาล์ม และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ทำให้มีความต้องการใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับพืชบางชนิด เช่น ยางพาราต้องการน้ำน้อย จึงได้ขยายพื้นที่เพาะปลูกขึ้นไปบนเขา มีการบุกเบิกป่ารวมทั้งป่าต้นน้ำ ส่งผลให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลและมีปริมาณน้ำฝนน้อย มีฤดูแล้งติดต่อกันยาวนานหลายเดือน ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย หมู่บ้านที่อยู่บนพื้นที่สูงขาดแคลนน้ำ ส่วนพื้นที่ราบลุ่มก็มีสภาพไม่ต่างกัน แม้ว่าจะมีลำคลองและห้วย แต่ไม่สามารถนำน้ำมาบริโภคและอุปโภคได้ เนื่องจากมีสารเคมีการเกษตรเจือปน น้ำเน่าเสียจากการทับถมของขยะ วัชพืช และการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานและฟาร์มปศุสัตว์ นอกจากนี้ ลำห้วยหลายๆ แห่งยังตื้นเขิน กักเก็บน้ำไม่ได้ ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรและการบริโภคในครัวเรือน

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่น ท้องถิ่น และแกนนำหมู่บ้าน ร่วมกับ พอช. ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการผลักดันเรื่องการจัดการน้ำเข้าสู่การจัดทำข้อบัญญัติตำบล ซึ่งได้มีการลงพื้นที่ทำงานตั้งแต่ช่วงกลางปี 2558 ที่ผ่านมา โดยมีเป้าหมายการทำงานในขั้นต้น ดังนี้

- 1) เกิดความเข้าใจเรื่องแนวทางการกระบวนการเรื่องการจัดการน้ำสู่การจัดทำข้อบัญญัติตำบล
- 2) เกิดแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำเบื้องต้น
- 3) เกิดทิศทาง/แนวทางการบริหารจัดการน้ำระดับหมู่บ้านและตำบล
- 4) เกิดแผนการบริการจัดการน้ำระดับหมู่บ้านและตำบล
- 5) เกิดทีมงานระดับตำบล

กระบวนการทำงานที่ผ่านมา

1) ประชุมทำความเข้าใจแกนนำในตำบล ท้องที่ ท้องถิ่น และแกนนำทุกหมู่บ้าน ออกแบบการทำงานร่วมกัน

- 2) ลงพื้นที่ทุกหมู่บ้านเพื่อตั้งประเด็นปัญหา/แนวทางแก้ไขเบื้องต้นรายหมู่บ้าน
- 3) สํารวจข้อมูลตำแหน่งสภาพปัญหาและแหล่งน้ำโดยการจับค่าพิกัด GPS
- 4) รวมประเด็นปัญหา/แนวทางแก้ไขระดับตำบลลงในแผนที่หมู่บ้าน
- 5) เรียนรู้การใช้โปรแกรม GIS และนำเข้าข้อมูลจากการสำรวจเข้าสู่ระบบ GIS
- 6) วางจังหวะในการทำผังพัฒนาเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

ผลจากการทำงานที่ผ่านมา

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับหน่วยงานท้องที่ ท้องถิ่น แกนนำ และชาวบ้าน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมกลุ่มย่อยทั้งรายหมู่บ้านและตำบล สํารวจข้อมูลตำแหน่งสภาพปัญหาและแหล่งน้ำโดยการจับค่าพิกัด GPS เพื่อค้นหาปัญหา สาเหตุ รวมประเด็นปัญหาและหาแนวทางแก้ไขระดับตำบลลงในแผนที่หมู่บ้าน การอบรมใช้โปรแกรม GIS และนำเข้าข้อมูลจากการสำรวจเข้าสู่ระบบ GIS ตลอดจนวางจังหวะในการทำผังพัฒนาเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) พบปัญหา แนวทางแก้ไข และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

1. สภาพปัญหา

- 1) น้ำดื่มไม่เพียงพอ ต้องซื้อน้ำกิน (น้ำฝน น้ำบ่อ ไม่สะอาด ถ้าจะดื่มต้องมีเครื่องกรองน้ำ)
- 2) น้ำใช้ไม่เพียงพอในฤดูแล้ง น้ำประปาไม่ทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน/ ตำบล และที่มีอยู่ไม่เพียงพอ บางแห่งน้ำไหลน้อย – ไม่ไหล เครื่องเสียบ่อยน้ำไม่ได้ ส่วนน้ำบ่อแห้งเนื่องจากตาน้ำอยู่ลึก และน้ำผิวดินลดน้อยลง
- 3) น้ำแล้ง น้ำแห้ง ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อันมีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนมีน้อย ลําคลอง หนอง ห้วย ตื้นเขิน (ตะกอน หน้าดิน ใบไม้เศษไม้ทับถม) ทำให้กักเก็บน้ำได้น้อย ฝ่ายน้ำล้นตื้น/

ชำระ ทำให้กักเก็บน้ำได้ไม่เต็มที่ ทำให้น้ำแห้งเร็ว ระบบนิเวศริมคลอง พืชคลุมดิน กักเก็บน้ำได้หายไป และพื้นที่ ป่าต้นน้ำลดน้อยลง ตาน้ำแห้ง ไม่มีน้ำ เป็นต้น

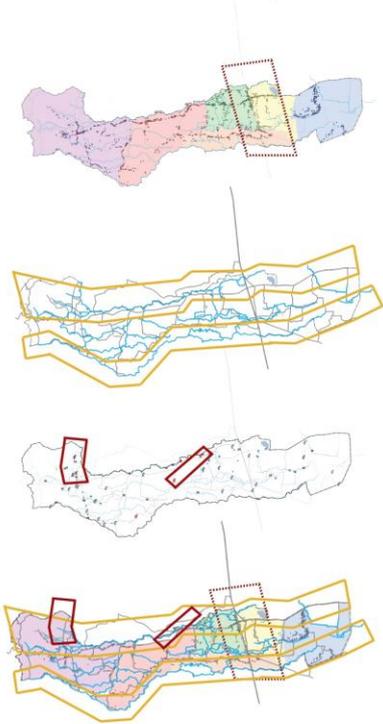
4) คุณภาพน้ำกิน น้ำใช้ ไม่ดี เนื่องจากน้ำในคลองเน่าเสียจากการทับถมของใบไม้ กิ่งไม้ ทั้งขยะ และ ปล่อยน้ำจากฟาร์มปศุสัตว์และโรงงานลงสู่คลอง น้ำในบ่อมีหินปูนเจือปน/ เป็นสนิม สารเคมีจากการทำเกษตร (ยางพารา) เจือปน เป็นต้น

5) น้ำท่วม เช่น น้ำท่วมเอ่อในพื้นที่ราบลุ่ม เนื่องจากทำคันดิน (ทำสวน) ถมดิน (ปลูกสร้างอาคาร) กีด ขวางทางไหลของน้ำ ฝนตกหนัก และน้ำไหลป่า ต้นไม้ที่คลุมสมบัติในการช่วยชะลอการไหลของน้ำ/อุ้มน้ำถูก ทำลาย

6) ระบบการผลิต ไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่น (นอกจากยางพารา) เพื่อเป็นการลดรายจ่าย สร้าง รายได้เสริม น้ำไม่พอสำหรับการทำอาชีพอื่น เช่น ปลูกผักสวนครัวไว้กิน ปลูกผักขาย ผลไม้ ปาล์ม ซึ่งจะเป็น รายได้หลัก/ รายได้เสริม เพิ่มเติมจากการปลูกยางพารา ซึ่งปัจจุบันมีราคาถูก และปริมาณน้ำลดลง

วิเคราะห์ชุมชน

จำนวนครัวเรือน

ลักษณะชุมชนจะมีการกระจายตัวตามแนวถนนของตำบล โดยบริเวณที่มีการกระจุกตัวของบ้านเรือนมาก จะอยู่บริเวณถนนเส้นหลักของชุมชน และอยู่บริเวณช่วง กลางไปจนถึงปลายน้ำ

แหล่งน้ำที่มี

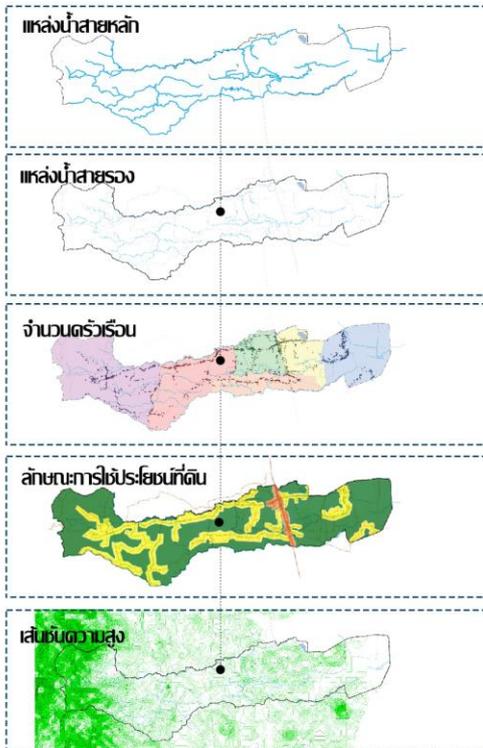
แหล่งน้ำเส้นหลักทั้ง 2 เส้น ไหลพาดผ่านทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ของตำบล และมีแหล่งน้ำเส้นย่อย ที่เชื่อมระหว่างเส้นหลักกระจายเข้าสู่บริเวณชุมชนอยู่หลายสาย แต่ก็ยังมีคลองที่ตื้นเขิน ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

การจัดการน้ำ

การจัดการแก้ไขปัญหาทั้งเรื่องของน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร ได้มีการก่อสร้างฝาย บ่อน้ำ และประปาหมู่บ้านหลายจุด ซึ่งในจำนวนประปาหมู่บ้านที่ได้ดำเนินการแก้ไขไปแล้ว ก็ยังมีความชำรุดและยังต้องการแก้ไขอยู่ในบางส่วน

สภาพปัญหาเรื่องน้ำ

ปัญหาในเรื่องน้ำส่วนใหญ่เป็นเรื่องของน้ำกิน ซึ่งในบริเวณที่มีจำนวนครัวเรือนมาก ยังมีจุดประปาหมู่บ้านที่ยังชำรุด และไม่เพียงพอต่อความต้องการอยู่ และแหล่งน้ำในหลายจุดที่ได้จัดการทำฝายไปแล้ว ก็ยังพบว่ายังมีปัญหาลำคลองตื้นเขินอยู่

วิเคราะห์ชุมชน

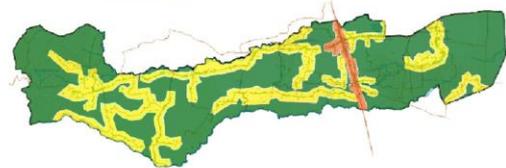
ตำบลควนหนองหงษ์ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ซึ่งกระจายตัวตามแนวถนน ลักษณะพื้นที่มีทั้งพื้นที่ราบและพื้นที่ชัน มีแหล่งน้ำสายหลักสองสาย ไหลผ่านด้านทิศเหนือและทิศใต้ของพื้นที่ และมีแหล่งน้ำขนาดย่อยอีกหลายสายที่เชื่อมต่อกัน

ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ลาดชันและลดหลั่นระดับไปสู่ที่ราบ มีต้นน้ำอยู่บนภูเขาและมีแหล่งน้ำเชื่อมผ่านหลายสาย

การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมีการปลูกยาง ปาล์ม เป็นส่วนมากของพื้นที่ และมีการกระจุกตัวของชุมชนอยู่บริเวณถนนเส้นหลัก

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไข

1.ระดับหมู่บ้าน

- บูรณะซ่อมแซมแหล่งน้ำในพื้นที่ให้กลับมามีประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำ เช่น การขุดลอกคลอง ห้วยหนอง และซ่อมฝายเดิมที่มีอยู่
- เพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำ เช่น สร้างฝายน้ำล้น/ฝายมีชีวิต ขุดสระสาธารณะเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง
- เพิ่มแหล่งน้ำใช้ในหมู่บ้าน เช่น ระบบประปาหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง เจาะบ่อบาดาลสาธารณะ
- มีแหล่งน้ำและเครื่องกรองน้ำสาธารณะ เพื่อให้มีน้ำสะอาดสำหรับกินและใช้
- รักษาระบบนิเวศน์แหล่งน้ำ เพื่อให้มีน้ำใสสะอาดและเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เช่น การปลูกต้นสาकुเพื่อทำให้น้ำสะอาด และเป็นที่อยู่อาศัยของปลา ในบริเวณวังขนมจีน
- สร้างจิตสำนึกคนในหมู่บ้านในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ
- จัดกิจกรรมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำเป็นประจำสม่ำเสมอ

2.ระดับตำบล (แก้ที่ต้นเหตุ)

- ปลูกป่า/ ดูแลพื้นที่ต้นน้ำ (ควรมีประมาณ 100 ไร่ และทำร่วมกันทุกหมู่บ้าน)
- สร้างอ่าง/เขื่อนเก็บน้ำที่สันปันน้ำบริเวณเทือกเขาบรรทัด
- รักษา/ปลูกพืชริมน้ำ ระยะ 5 - 10 เมตร เพื่อรักษาระบบนิเวศน์และเพิ่มความชุ่มชื้นริมคลอง (ทำเป็นวาระพิเศษ เช่น ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น)
- สร้างกฎกติกาในการดูแลรักษา และมาตรการในการป้องกัน/จัดการเรื่องการปล่อยของเสีย/สิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ (เป็นกติกาเดียวกันทั้งตำบล)
- ควบคุมและจัดระบบการการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน ฟาร์มปศุสัตว์ โดยให้มีระบบบำบัดหรือปรับสภาพน้ำ และให้มีสาธารณสุขนำน้ำไปตรวจสอบคุณภาพ เป็นประจำ เช่น 6 เดือน/ 1 ปี ต่อครั้ง
- ตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มประจำตำบล

3.ระดับภูมินิเวศน์

- บูรณะซ่อมแซม ดูแล รักษา แหล่งน้ำ/การกักเก็บน้ำร่วมกัน สร้างกติกาดูแลและการใช้ประนัร่วมกัน เช่น การขุดลอก/ทำฝายกั้นน้ำ
 - คลองตม (หมู่ 6, 5)
 - คลองเขต (ซึ่งเป็นคลองกั้นเขตตำบลควนหนองหงส์และอำเภोजุฬาภรณ์)
 - ทานกง (ซึ่งเป็นป่าพรุ/แก้มลิง ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ควนหนองหงส์ ท่าประจจะ บ้านตุน)
- จัดทำระบบการจัดการน้ำใช้ร่วม เช่น ทำระบบประปาที่หมู่ 3 คนจากหมู่ 2, 3, 4 ใช้น้ำร่วมกันได้

4.ระดับบุคคล

- เว้นระยะการปลูกยางพาราหรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ จากริมน้ำ ระยะ 5 - 10 เมตร สำหรับปลูกต้นไม้เพื่อรักษาระบบนิเวศน์
- ดูแลรักษาแหล่งน้ำ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอย เศษไม้ น้ำเสีย ลงในแหล่งน้ำ
- ไม่เป็นผู้ทำลายระบบนิเวศน์ เช่น ลดใช้สารเคมีใกล้แหล่งน้ำ ดูแลรักษาระบบนิเวศน์ริมคลองที่อยู่ในพื้นที่ของตัวเอง สร้างพื้นที่ป่าในที่ดินของตัวเอง เช่น การปลูกป่าริมรั้ว ริมสวน ริมคลอง เป็นต้น
- ไม่สร้างคันดิน พื้นที่สวน ขวางทางน้ำ หรือหากจำเป็นต้องฝังท่อเพื่อให้ น้ำไหลผ่านได้

แผนการปฏิบัติการ

ทำเอง (ทำได้เลย)	ท้องถิ่น	ทำงานร่วมกัน
<ul style="list-style-type: none"> • ดูแลพื้นที่ต้นน้ำ/แหล่งน้ำ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอย • บูรณะซ่อมแซม ดูแล รักษา แหล่งน้ำ/แหล่งกักเก็บน้ำร่วมกัน • การขุดลอกคลอง ห้วย หนอง • การปลูกต้นสาคุ • สร้างจิตสำนึกคนในหมู่บ้านในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ • เว้นระยะการปลูกยางพาราหรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ จากริมน้ำ ระยะ 5 – 10 เมตร สำหรับปลูกป่า/ต้นไม้ริมน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศน์ • ไม่สร้างคันดิน พื้นที่สวน ขวางทางน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างกฎกติกาในการดูแลรักษา และมาตรการในการป้องกัน/จัดการเรื่องการปล่อยของเสีย/สิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ • สร้างอ่าง/เขื่อนเก็บน้ำที่สันปันน้ำบริเวณเทือกเขาบรรทัด *(เชิงนโยบาย) • ควบคุมและจัดระบบการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน ฟาร์มปศุสัตว์ โดยให้มีระบบบำบัดหรือปรับสภาพน้ำ และให้มีสาธารณสุข นำน้ำไปตรวจสอบคุณภาพ เป็นประจำ • ตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มประจำตำบล • จัดทำระบบการจัดการน้ำใช้ร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างกฎกติกาในการดูแลรักษา และมาตรการในการป้องกัน/จัดการเรื่องการปล่อยของเสีย/สิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ • บูรณะซ่อมแซม ดูแล รักษาแหล่งน้ำ/แหล่งกักเก็บน้ำร่วมกัน • จัดทำระบบการจัดการน้ำใช้ร่วม • การขุดลอกคลอง ห้วย หนอง • เพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำ เช่น สร้างฝายน้ำล้น/ฝายมีชีวิต ขุดสระสาธารณะเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง • เพิ่มแหล่งน้ำใช้ในหมู่บ้าน • จัดกิจกรรมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำเป็นประจำสม่ำเสมอ

2. การจัดการน้ำระดับเครือข่ายอำเภอ : อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด

ระบบการบริหารจัดการน้ำเครือข่ายระดับอำเภอ เป็นการจัดการน้ำในระบบสายน้ำเดียวกัน ซึ่งสายน้ำนั้นไหลพาดผ่านหลายพื้นที่ตำบล เช่น สายน้ำมูลและสายน้ำเสียวที่ไหลผ่าน 5 ตำบลในอำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินการดังกล่าวใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจด้านโครงการการจัดการน้ำกับคนในพื้นที่ทั้ง 5 ตำบล และสร้างการทำงานร่วมกับ สสนก. เริ่มจากการจัดทำระบบข้อมูลด้านน้ำ จัดทำแผนที่ทำมือเรื่องน้ำ วิเคราะห์ข้อมูลด้านแหล่งน้ำจากข้อมูลที่สำรวจร่วมกัน ผลจากการดำเนินการเชิงคุณภาพการบริหารจัดการน้ำในระยะต้น สรุปได้ดังนี้

- 1) เกิดคณะทำงานด้านการจัดการทรัพยากรของชุมชนระดับตำบล และระดับอำเภอ
- 2) เกิดยุทธศาสตร์ ทีมข้อมูล ทีมเทคนิค ระดับตำบล และระดับอำเภอ
- 3) เกิดการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลด้านแหล่งน้ำของตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอโพธาราย
- 4) เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลทั้ง 5 ตำบลเป็นข้อมูลแหล่งน้ำระดับอำเภอด้านแผนการดำเนินการ
- 5) เกิดแผนการพัฒนาระบบการจัดการน้ำขั้นต่างๆ ในระดับตำบล และระดับอำเภอ

3. การจัดการน้ำระดับเครือข่ายจังหวัด

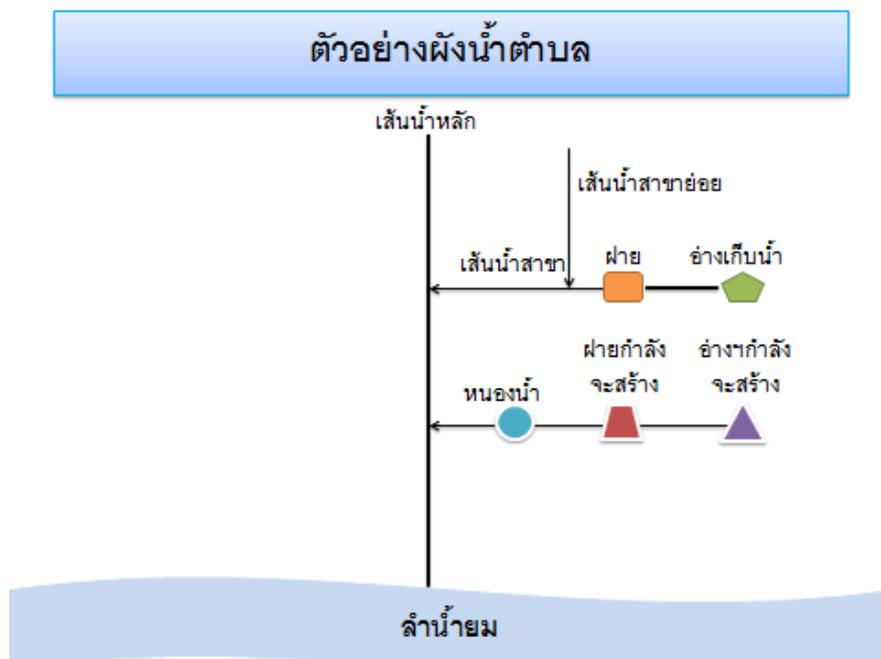
ภายหลังจากที่ได้มีการดำเนินการจัดการน้ำระดับตำบลจนขยายไปสู่การจัดการน้ำระดับอำเภอแล้วได้มีการยกระดับการจัดการน้ำในระดับจังหวัด ซึ่งปัจจุบันเป็นช่วงของการก่อรูปการจัดการน้ำในระดับนี้ โดยมีพื้นที่นำร่อง อาทิ จังหวัดแพร่ จังหวัดปราจีนบุรี

จังหวัดแพร่ ได้มีการเสนอปัญหาในระดับพื้นที่ตำบล ซึ่งมีปัญหาการบริหารจัดการน้ำของรัฐ และประสานหน่วยงาน เพื่อขอความช่วยเหลือจากปัญหาเรื่องน้ำ จัดทำระบบข้อมูลเรื่องน้ำ โดยใช้ ระบบ GIS นำเสนอข้อมูล

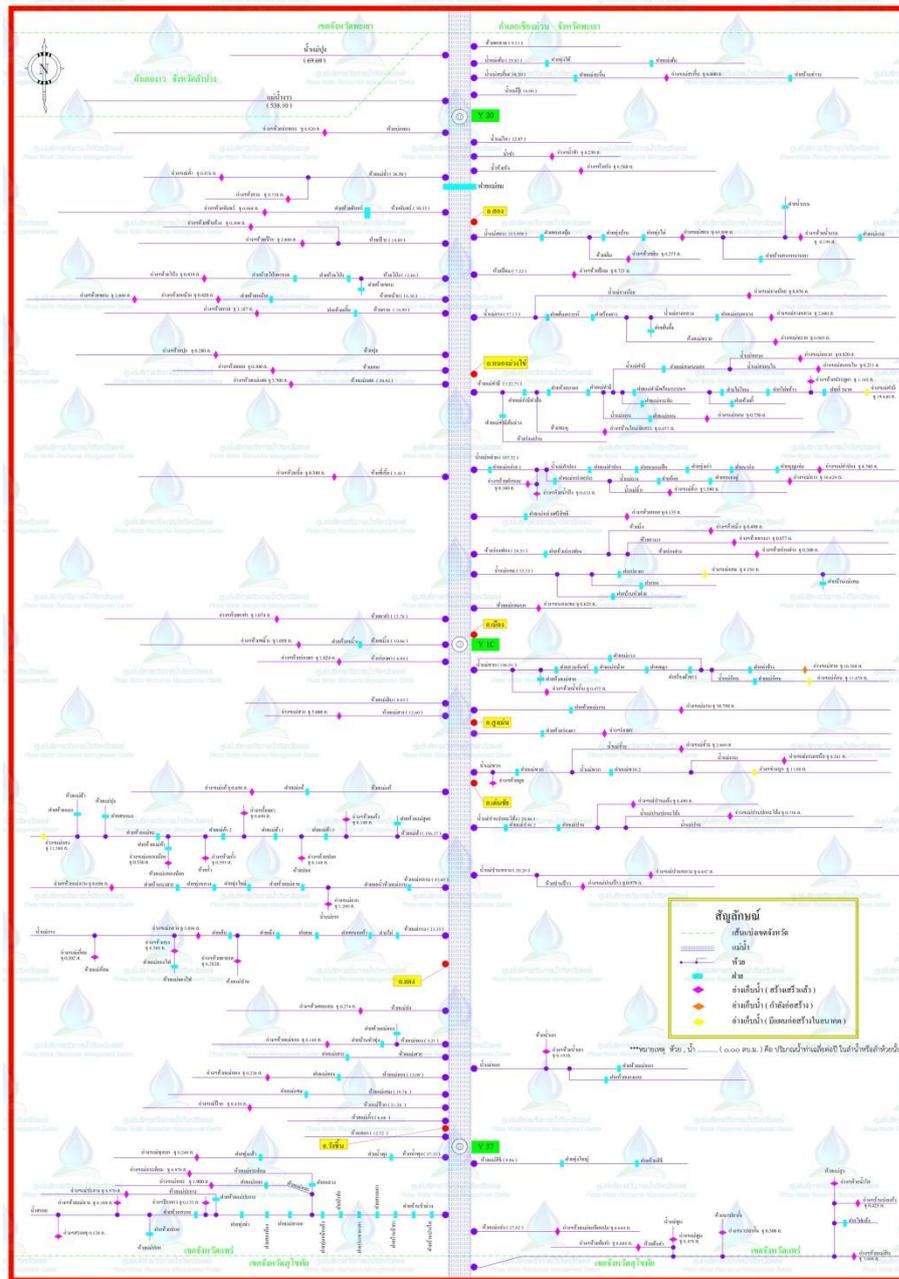
ให้หน่วยงานในการดูแลน้ำ ลำเหมือง พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง และ เป็นพื้นที่น้ำท่วม นำชั้นข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์พื้นที่ที่ต้องเพิ่มแหล่งเก็บน้ำ และแก้ปัญหาน้ำท่วม นำไปสู่การจัดทำผังการจัดการน้ำระดับตำบล และทั้งลุ่มน้ำสาขาจังหวัดแพร่

ผังการจัดการน้ำ ระดับตำบล และทั้งลุ่มน้ำสาขาจังหวัดแพร่

ผังน้ำ จังหวัดแพร่ (สังเขป)

จังหวัดปราจีนบุรี มีแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดปราจีนบุรี แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับแรก ชุมชนจัดการเอง-พัฒนากองทุนฯ-เชื่อมโยงผู้นำ-แผนการจัดการ-ฝาย-ประตูน้ำ

ระดับสอง เชื่อมโยงการทำงานกับท้องถิ่น ทำแผนเสนอ - คูคลอง เชื่อมโยงเครือข่ายทั้งลุ่มน้ำหลัก-ลุ่มน้ำสาขา - ภูมินิเวศน์

ระดับสาม เชื่อมโยงหน่วยงาน เช่น ชลประทาน อุทกพัฒนา ทรัพยากรน้ำภาค 6 มูลนิธิพัฒนาที่ดิน สปก. สสนก. ป่าไม้ และกองทัพก

ส่วนในระดับการผลักดันนโยบาย เครือข่ายจังหวัดปราจีนบุรีได้มีความพยายามในการผลักดัน พรบ. การจัดการน้ำชุมชน โดยมีข้อเสนอ ให้มีการกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรดิน - น้ำ - ป่า สู่ชุมชนท้องถิ่น โดย

ให้มีโครงการการบริหารจัดการน้ำภาคประชาชน 20 % ของงบประมาณโครงการ และให้มีการจัดตั้ง พ.ร.บ. จัดการน้ำชุมชน

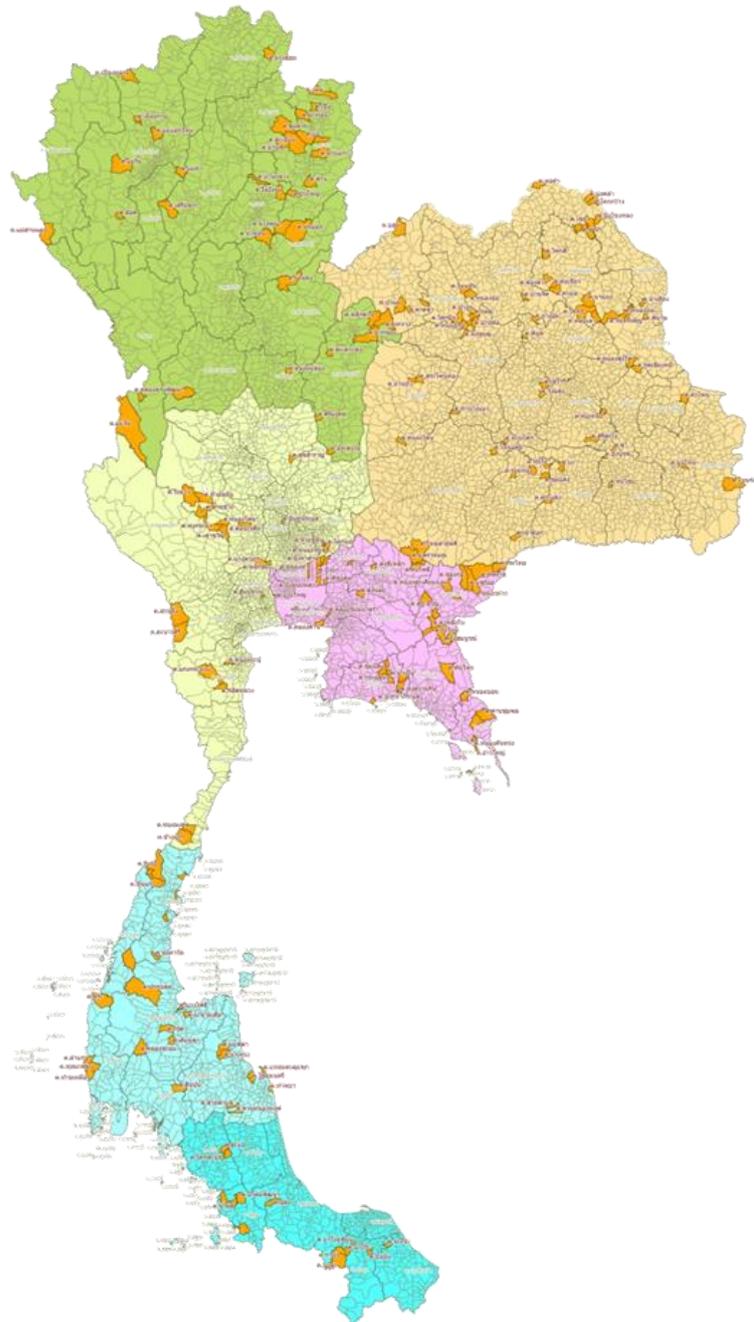
4. กองทุนที่ดิน

จากสภาพปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมทั้งเรื่องอื่นๆ อาทิ อาชีพ ผู้เดือดร้อนจึงได้มีการจัดตั้ง กองทุนที่ดินของตำบลขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนซื้อขายและซื้อที่ดินในยามที่สมาชิกมีความจำเป็น เพื่อเป็นกองทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนหลากหลายมิติ เช่น สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อการบูรณาการกองทุนในตำบลสำหรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกันของกองทุนอาชีพ กองทุนสตรี และกองทุนสวัสดิการ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการเชื่อมโยงกองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับตำบล ช่วยเหลือสมาชิก ผู้เดือดร้อนจากปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย ตลอดจนการดำเนินการเรียกร้องสิทธิการช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งปีนเครื่องมือในการรวบรวมผู้เดือดร้อนและการระดมทุนในการจัดซื้อที่ดินให้เป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกัน โดยต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในตำบล สามารถต่อยอดกองทุนที่ดินไปสู่การพัฒนาทุกมิติภายในตำบล โดยมีภาคีความร่วมมือในการดำเนินการประกอบด้วย คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน ท้องที่ ท้องถิ่น คณะกรรมการกองทุน และสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นต้น

พื้นที่ตำบลที่มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน มีการบูรณาการกองทุนที่ดินและสวัสดิการชุมชน จำนวน 207 ตำบล (รายชื่อตำบลดูในภาคผนวก 1.1) มีจำนวนเงินกองทุนรวมกันทั้งสิ้น 456,656,318 บาท แยกเป็นรายภาคได้ดังนี้

ภาค	จำนวนตำบล	จำนวนเงินกองทุน
ภาคเหนือ	37	15,190,340
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	63	18,487,185
ภาคกลางและตะวันตก	22	10,776,160
ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	43	401,355,133
ภาคใต้	42	10,847,500
รวม	207	456,656,318

แผนที่แสดงพื้นที่จัดตั้งกองทุนที่ดินปี 2558 จำนวน 207 กองทุน

จากการดำเนินการที่ผ่านมา มีการนำเงินจากกองทุนจัดซื้อที่ดินเพื่อจัดสรรให้คนในพื้นที่ตำบล รวมจำนวน 354 ไร่ ได้แก่

ลำดับ	จังหวัด	ตำบล	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
1	น่าน	บัวใหญ่	42
2	สระแก้ว	หนองม่วง	27
3	สระแก้ว	วังสมบูรณ์	148
4	สระแก้ว	คลองไถ่เถื่อน	50
5	สระแก้ว	คลองหินปูน	50
6	สระแก้ว	ทัพไทย	20
7	ตราด	หนองคันทรัง	12-3-80
8	สงขลา	กำแพงเพชร	5

กองทุนตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

ตำบลกำแพงเพชร มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองหลายสายไหลผ่าน มีหมู่บ้านจำนวน 11 แห่ง จำนวนครัวเรือน 3,336 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 14,167 คน มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 86.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 54,125 ไร่ สภาพปัญหาสำคัญ คือ มีผู้เดือดร้อนที่ไม่มีที่ดินทำกิน มีที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนและมีการขายที่ดินให้นายทุน เกิดปัญหาที่ดินหลุดมือ

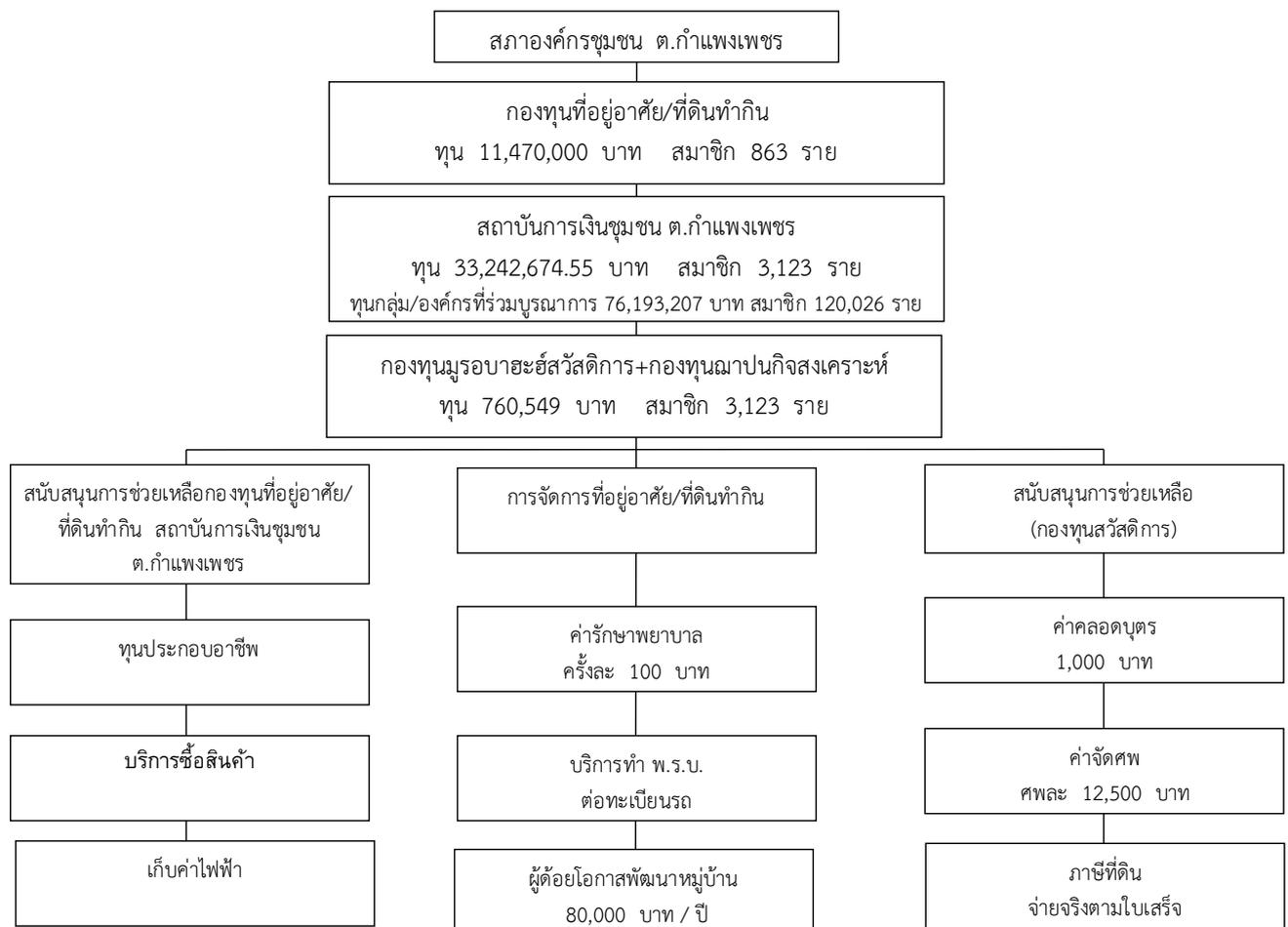

กระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีดังนี้

1. เริ่มการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินโดยการสำรวจและจัดทำข้อมูลประวัติชุมชน/ ตำบล ประวัติที่ดิน ประเภทที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

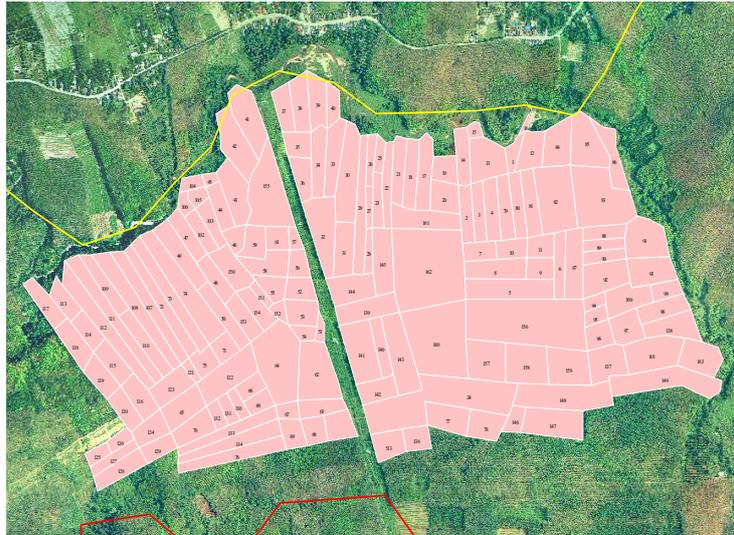
2. ใช้ผู้เดือดร้อนเป็นแกนนำ โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานตัวแทนผู้เดือดร้อนหมู่ละ 2 คน การดำเนินการที่ผ่านมามีการจัดทำแผนที่ทำมือ จับพิกัด GPS แผนที่ GIS จัดทำข้อเสนอ และแนวทางแก้ไขปัญหาจัดประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานภาคี/ท้องถิ่น/ท้องที่ และจัดประชุมแกนนำผู้เดือดร้อน ผู้เดือดร้อนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคี/ท้องถิ่น/ท้องที่
3. การจัดตั้งกองทุนที่ดิน/ที่อยู่อาศัย
4. จัดทำผังชุมชนตำบลเสนอสภาองค์กรชุมชน/เสนอเทศบาล อบต.

โครงสร้างกองทุนที่อยู่อาศัย/ที่ดินทำกิน

ความก้าวหน้าการดำเนินงาน

1. แก้ไขปัญหาที่ดิน ป่าเทือกเขาแก้ว ป่าคลองต่อฝั่งซ้าย คลองต่อฝั่งขวา ตำบลกำแพงเพชร หมู่ที่ 9,10 ได้เอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 586 แปลง เนื้อที่ 4,430 ไร่
2. แก้ไขปัญหาที่ดินป่ากอชะ หมู่ที่ 6 ตำบลกำแพงเพชร ได้เอกสารสิทธิโฉนด จำนวน 72 แปลง เนื้อที่ 528 ไร่

3. เกิดกองทุนที่ดิน/ที่อยู่อาศัย 11,470,000 บาท

ผลการดำเนินงาน

ซื้อที่ดินก่อสร้างที่อยู่อาศัย 5 ไร่ เป็นเงิน 950,000 บาท

4. สนับสนุนการก่อสร้างที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหา จำนวน 41 ครัวเรือน 2,239,112 บาท ตำบลฉลุง 5 ครอบครั้ว ตำบลกำแพงเพชร 36 ครอบครั้ว

5. พื้นที่ตำบลขับเคลื่อนเรื่องข้อบัญญัติตำบล 42 ตำบล

การขับเคลื่อนเรื่องข้อบัญญัติท้องถิ่น มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ มุ่งเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงกับสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยพัฒนามาตรากฎกติกา ระเบียบชุมชน ที่มีอยู่เดิม เป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม บนฐานวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนแลประกาศมใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นแล้ว 2 ภาค 5 จังหวัด รวม 42 ตำบล แยกรายภาคดังตาราง

ภาค	จังหวัด	จำนวนพื้นที่
เหนือ	เชียงใหม่	11 ตำบล
	น่าน	22 ตำบล
	แม่ฮ่องสอน	7 ตำบล
	ลำปาง	1 ตำบล
อีสาน	เลย	1 ตำบล
รวม	5 จังหวัด	42 ตำบล

แผนที่แสดงพื้นที่ประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น

21. ต.ผาสิงห์	อ.เมืองน่าน	จ.น่าน
22. ต.ผายแก้ว	กิ่งอ.ภูเพียง	จ.น่าน
23. ต.พญาแก้ว	อ.เชียงกลาง	จ.น่าน
24. ต.เมืองจั้ง	กิ่งอ.ภูเพียง	จ.น่าน
25. ต.เมืองลี	อ.นาหมื่น	จ.น่าน
26. ต.ศรีชะเกษ	อ.น่าน้อย	จ.น่าน
27. ต.สะเนียน	อ.เมืองน่าน	จ.น่าน
28. ต.สันทะ	อ.น่าน้อย	จ.น่าน
29. ต.सान	อ.เวียงสา	จ.น่าน
30. ต.หนองแดง	อ.แม่จริม	จ.น่าน
31. ต.หมอเมือง	อ.แม่จริม	จ.น่าน
32. ต.อวน	อ.ปัว	จ.น่าน
33. ต.อายนาลัย	อ.เวียงสา	จ.น่าน
34. ต.ท่าผาป้อม	อ.แม่ลาน้อย	จ.แม่ฮ่องสอน
35. ต.นาปู่ป้อม	อ.ปางมะผ้า	จ.แม่ฮ่องสอน
36. ต.ปางหมู	อ.เมือง	จ.แม่ฮ่องสอน
37. ต.แม่กื	อ.ขุนยวม	จ.แม่ฮ่องสอน
38. ต.แม่ฮี้	อ.ปาย	จ.แม่ฮ่องสอน
39. ต.สบเมย	อ.สบเมย	จ.แม่ฮ่องสอน
40. ต.ห้วยปูลิง	อ.เมือง	จ.แม่ฮ่องสอน
41. ต.เสริมขวา	อ.เสริมงาม	จ.ลำปาง
42. ต.ปลาบ่า	อ.ภูเรือ	จ.เลย

6. การติดตามสอบทานการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชนบท

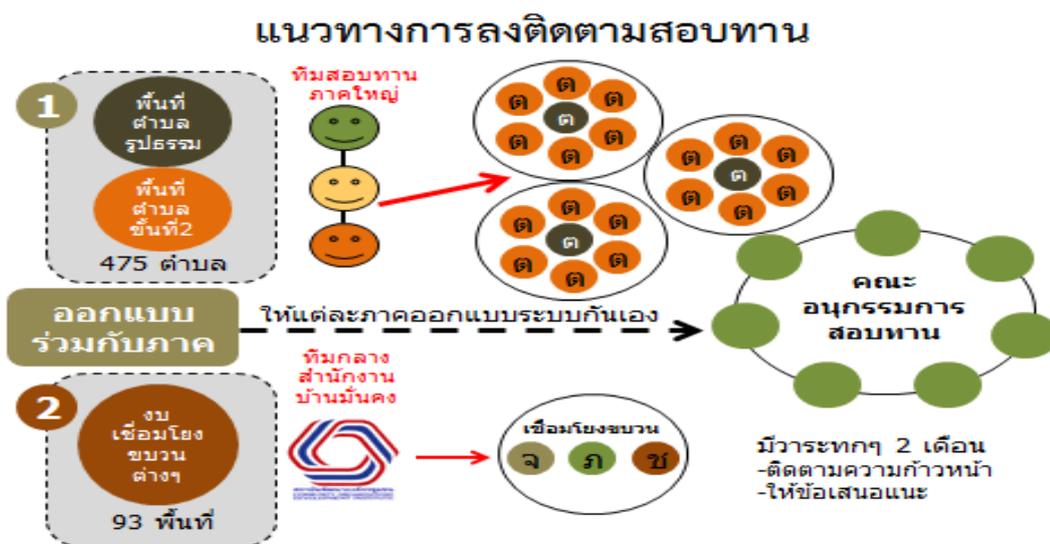
นับตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปัจจุบัน ได้อนุมัติโครงการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตำบลจำนวน 1,729 ตำบล การเชื่อมโยงขบวนที่ดินระดับจังหวัด/ภาค/การสนับสนุนภาคีพัฒนาต่างๆ เป็นงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 108,747,577 บาท ในการดำเนินงานมุ่งไปสู่การสร้าง ความมั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยอย่างเป็นธรรม และ ยั่งยืนตามวิถีชุมชนท้องถิ่น และสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดินร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นเครื่องมือสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน/ขบวนเครือข่ายองค์กรชุมชน ในลุกขึ้นมาจัดการตนเองในทุกมิติ และเพื่อให้เกิดระบบการ บริหารจัดการที่ดีได้ เกิดทีมงานของขบวนสู่การติดตามสอบทานระบบการดำเนินงานโครงการและการ ขับเคลื่อนงานที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของขบวนองค์กรชุมชน/พอช./และส่วนที่เกี่ยวข้อง ในปี 2559 จะ เป็นปีแรกที่ทำให้มีกระบวนการติดตามสอบทาน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของขบวนองค์กรชุมชน สำนักงานภาค พอช.แต่ละภาค สำนักงานบ้านมั่นคงส่วนกลาง และส่วนที่เกี่ยวข้อง ในเบื้องต้นได้มีการยกร่างแนวทาง กระบวนการติดตามสอบทาน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายการติดตามสอบทานเบื้องต้นปี 2559

พื้นที่พัฒนาตำบลจำนวน 475 ตำบล ที่มีการดำเนินงานจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดินระดับตำบล ซึ่งเป็น ตำบลที่มีการอนุมัติงบประมาณตามบันไดขั้นที่ 2 และพื้นที่ตำบลรูปธรรม รายละเอียดดังนี้

ภาค	จำนวนตำบล	พื้นที่รูปธรรม	ชั้นที่ 2	เชื่อมโยงจังหวัด	เชื่อมโยงภาคย่อย	เชื่อมโยงภาคใหญ่	เชื่อมโยงชาติ
เหนือตอนบน	196	28	17	8	1	1	
เหนือตอนล่าง	100	6	39	7	1		
กลาง	147	1	44	9	1	1	
ตะวันตก	165	13	32	7	1		
ตะวันออก	181	33	12	8	1	1	
กทม./ปริมณฑล	32	2	23	3	1		
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	170	12	33	8	1	1	
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	199	19	26	6	1		
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	207	11	34	6	1		
ใต้ตอนบน	151	36	9	7	1		
ใต้ตอนล่าง	161	11	34	7	1	1	
ยุทธศาสตร์ชาติ							
รวมทั้งสิ้น	1,709	172	303	76	11	5	1

แนวทางและรูปแบบการลงติดตามสอบทาน

กระบวนการ/ขั้นตอนติดตามสอบทาน

- ยกράงกรอบการติดตามสอบทาน นำเสนอคณะทำงาน เพื่อขออนุมัติการดำเนินงาน และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามสอบทานโครงการ
- สำนักงานบ้านมั่นคงจัดทำเครื่องมือ และคู่มือที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในการใช้ประกอบการลงติดตามสอบทานของแต่ละภาค
- ออกหนังสือประสานงานสำนักงานภาค เพื่อวางแผนการจัดระบบการติดตามสอบทานของแต่ละภาค
- จัดเวทีส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ขบวนการยุทธศาสตร์ที่ดิน ทีมทำงาน สำนักงานปฏิบัติการภาค สำนักงานบ้านมั่นคงส่วนกลาง ประชุมจัดทีมวางแผน จัดระบบการ วางแผนปฏิบัติการติดตามสอบทานของแต่ละภาค
- ทีมทำงานลงพื้นที่ติดตามสอบทานตามแผนงานที่วางไว้ และประชุมสรุปผลการลงติดตามสอบทานทุกเดือน ประมวลผลการติดตามสอบทานภายในภาค จัดทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
- แต่ละภาครายงานผลการลงติดตามต่อเวทีคณะทำงานติดตามสอบทานโครงการทุกๆ 2 เดือน

- แต่ละภาคจัดเวทีสังคินผลการประมวลของแต่ละตำบล เพื่อให้ตำบล ขบวนการที่ดินจังหวัดและภาควางแผนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโครงการตามข้อเสนอแนะ

- เวทีประมวลผลการติดตามสอบถามระดับชาติร่วมกัน เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานติดตามสอบถามโครงการฯ และคณะอนุกรรมการบ้านมั่นคงและการจัดการที่ดินระดับชาติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดทีมลงติดตามสอบถาม มีระบบและกลไก การติดตามสอบถามของขบวนการที่ดินในแต่ละภาค
2. เกิดการประมวลผลรวมผลการดำเนินงานด้านที่ดิน ที่เห็นผลลัพธ์เชิงคุณภาพการดำเนินงาน ทั้งในแง่กระบวนการ ขบวนการ และงบประมาณที่ลงไปสนับสนุนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของตำบล
3. เกิดการจัดทำแผนการยกระดับพัฒนาพื้นที่ตำบลและแผนการติดตามสอบถามของแต่ละภาคที่ต่อเนื่อง นำไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เปิดเผยโปร่งใสของขบวนการต่อไป
4. สามารถนำผลการติดตามสอบถามภาพรวมทั้งประเทศรายงานต่อส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ เพื่อให้เห็นคุณภาพจุดอ่อนจุดแข็ง การดำเนินการดำเนินโครงการที่ดินแนวใหม่

2) หนุนเสริมพื้นที่พัฒนาศักยภาพคณะทำงานตำบลและจัดกระบวนการในการพัฒนาระบบข้อมูลสู่การจัดทำผังในระดับตำบลเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จังหวัดและภาค

สนับสนุนพื้นที่ 10 ภาค 16 จังหวัด 48 ตำบล ในการจัดทำศูนย์ปฏิบัติการเรียนรู้ ให้ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ตำบลได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา วางแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน/ตำบลตนเองทุกมิติ และนำไปสู่แผนการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากการสำรวจ เรียนรู้การพัฒนาข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ดำเนินการ แยกเป็นรายภาค ดังนี้

ภาค	จังหวัด	ตำบล
เหนือตอนบน	เชียงราย	วาวี
	แพร่	น้ำเลา
เหนือตอนล่าง	ตาก	แม่ละมุ้ง/ แม่กลอง/ โมโกร/ แม่จัน/ หนองหลวง/ อุ่มผาง / เชียงทอง
อีสานตอนบน	นครพนม	วังยาง/ หนองโพธิ์
	สกลนคร	วาริชภูมิ/ หลุบเลา/ โคกสี/ คำบ่อ/ ค้อเขียว/ นาม่อง/สร้างค้อ
อีสานตอนกลาง	ขอนแก่น	บ้านฝื่อ
	ร้อยเอ็ด	ภูเขาทอง/ โพธิ์ทอง/ บ้านนิเวศน์/ ศรีโครต/ ต.หินกอง
อีสานตอนใต้	บุรีรัมย์	ร้อนทอง
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	ปทุมธานี	ศาลาครุ/ นพรัตน์/ บึงบอน/ บึงกาสาม/ คลองห้า
กลาง	สระบุรี	หนองนาก
	สิงห์บุรี	โรงช้าง/ ถอนสมอ
ตะวันตก	ราชบุรี	รางบัว/ ปากช่อง
	กาญจนบุรี	ไทรโยค/ หนองลู/ เขาโจด/ กระจ่างเฝือก/ เลาช่วญู/ บ้องตี้
ตะวันออก	ปราจีนบุรี	ทุ่งโพธิ์/ หินกอง/ สะพานหิน
	สระแก้ว	คลองหินปูน
ใต้ตอนบน	นครศรีธรรมราช	ควนหนองหงษ์/ ร่อนพิบูลย์/ แม่เจ้าอยู่หัว

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาทางยุทธศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หน่วยงานหลัก ได้แก่ งานตามนโยบาย และการสร้างพื้นที่รูปธรรม ดังนี้

1.1 งานตามนโยบาย แบ่งออกเป็นนโยบายของรัฐบาลกลางและนโยบายท้องถิ่น

1) นโยบายรัฐบาลกลาง จากการทำงานในปีที่ผ่านมาพบว่ามีความคืบหน้าเรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ อาทิ การร่วมมือกับกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แต่พบว่ามีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงาน คือ (1) การเลือกพื้นที่ในระดับพื้นที่ (2) ระบบฐานข้อมูล (3) การเปลี่ยนผู้บริหารของกระทรวงทรัพยากร ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนคนใหม่ทำให้ต้องเริ่มต้นการทำงานกันใหม่ ทำให้การเชื่อมต่อนโยบายระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานทำได้ยาก ในช่วงปีที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงการรักษาพื้นที่ อย่างไรก็ตามในปีที่ผ่านมา พอช. ได้มีการผลักดันการทำงานของขบวนชาวบ้านไปสู่ระดับนโยบาย โดยเฉพาะกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน

2) นโยบายท้องถิ่น เช่น การผลักดันการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ แนวความคิดจากการทำข้อบัญญัติตำบลแม่ทากระจายไปทั่วประเทศ ทำให้เกิดพื้นที่ที่จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นจำนวน 42 ตำบล แต่ปัญหาที่พบ คือ แม้ในบางพื้นที่มีข้อบัญญัติแต่ไม่สามารถนำไปสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ผังตำบลได้ จึงควรทำความเข้าใจและวิเคราะห์ให้เกิดระบบ และพลังการวิเคราะห์ในระดับพื้นที่ตำบลให้เห็นศักยภาพของแต่ละพื้นที่เพื่อนำไปสู่แผนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น

1.2 การสร้างพื้นที่รูปธรรม งานยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการสร้างพื้นที่รูปธรรม สามารถสร้างพื้นที่รูปธรรมได้ไม่มากพอ กล่าวคือ การขยายตัวของพื้นที่รูปธรรมเป็นไปอย่างล่าช้า เพราะการจัดการที่ดินแนวทางนี้เป็นเรื่องใหม่ ทำให้ความเข้าใจของขบวนชุมชนกับเรื่องทิศทางที่ดินแนวใหม่ยังอยู่แคในพื้นที่ที่เป็นปัญหา ไม่สามารถกระจายการแก้ปัญหาครอบคลุมพื้นที่ระดับตำบลได้ ดังนั้น ต้องมีการเชื่อมโยงความรู้ในพื้นที่รูปธรรมที่มีอยู่แล้ว โดยการสร้างพื้นที่เข้มข้นในเรื่องที่ดินแนวใหม่ ยกกระดับให้เป็นศูนย์เรียนรู้แล้วเชื่อมโยงเครือข่ายเข้ามาเรียนรู้

2. ศูนย์ข้อมูล มี 2 ระดับ คือ การพัฒนาระบบข้อมูลกลาง และการติดตั้งระบบข้อมูลในระดับภาค

2.1 การพัฒนาระบบข้อมูลกลาง ถือได้ว่ามีระบบที่วางไว้แล้วแต่ไม่สามารถดึงข้อมูลจากระดับภาคขึ้นมาได้ ทำให้การประมวลผลตรงกลางเป็นเรื่องเฉพาะ หรือเป็นการทำเป็นเรื่องๆ เป็นครั้งคราว ไม่มีการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบทำให้ขาดการประมวลผล นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปฏิบัติงานอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลออกมาใช้ประโยชน์ อีกทั้งยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ต้องเชื่อมระบบการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่กับส่วนกลาง และภาคต่างๆ ซึ่งระบบนี้หมายถึงแผนงานงบประมาณ และคนทำงาน

2.2 การติดตั้งระบบข้อมูลในระดับภาค ที่ผ่านมามีการติดตั้งข้อมูลครบทุกภาค มีการทำความเข้าใจ และมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ข้อมูลระดับตำบลไม่ได้ขึ้นมาที่ภาค ทำให้ข้อมูลที่ภาคไม่สมบูรณ์ และภาคไม่สามารถส่งข้อมูลมาที่ระบบส่วนกลางได้ ทั้งนี้เป็นเพราะไม่มีคนจัดระบบข้อมูลในพื้นที่ตำบล และระดับตำบลมีคุณภาพของข้อมูลที่ไม่เหมือนกัน เช่น บางตำบลมีการจัดทำข้อมูลดี ถูกต้อง ครบถ้วน ขณะที่ตำบลอื่นยังทำข้อมูลไม่สมบูรณ์ ทำให้ประมวลผลข้อมูลไม่ได้ และการทำข้อมูลในระดับภาคไปอยู่ในมือของขบวนชุมชนหรือบุคคลภายนอกที่จ้างมาทำงานเป็นครั้งคราว ซึ่งบางพื้นที่ไม่ให้ข้อมูลกับส่วนกลาง ดังนั้น ต้องจัดตั้งศูนย์ข้อมูล และมีเจ้าหน้าที่ พอช. เป็นผู้รวบรวมและกุมข้อมูลเอง

3. ระบบการบริหารจัดการ ปัญหาใหญ่ของการบริหารจัดการ คือ ระบบที่ยุทธศาสตร์และทีมเทคนิคขาดการเชื่อมต่อน้อยอย่างต่อเนื่อง ต่างฝ่ายต่างเป็นอิสระต่อกันมากเกินไป ต่างฝ่ายต่างทำงาน และบางครั้งยัง

พบว่า การลงไปทำงานในพื้นที่ของทีมเทคนิคขาดการเชื่อมโยงกับภาค ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของข้อมูล วิธีคิดของทีมภาค ทีมเทคนิค และยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องระบบการตัดสินใจของทีมยุทธศาสตร์ บางครั้งมีสถานะที่เป็นงานเร่งด่วนทำให้ตัดสินใจโดยคนไม่เพียงก็คน ไม่ได้ถูกตัดสินใจโดยชวอน ดังนั้น จึงต้องสร้างระบบการประชุมระหว่างทีมเทคนิค ยุทธศาสตร์ และสำนักงานภาค โดยการสร้างพื้นที่ให้มีการพบกันเพื่อพูดคุยทิศทางร่วมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ

4. การสร้างเครือข่ายชุมชน หรือเครือข่าย คทช. พบว่าทำได้ดีในบางภาค ในแง่ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนงานของเครือข่าย ควรจะเดินหน้าไปได้เกินกว่า 60 – 70 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น การสร้างชวอนต้องทำให้ชาวบ้านเห็นเป้าหมายในระดับตำบล และเข้าใจการเชื่อมโยงในระดับภาค โดยมี พอช. สำนักงานภาค ส่วนกลาง ทีมยุทธศาสตร์ของ คทช. อีกทั้งยังต้องทำให้เห็นสถานะของการเคลื่อนตัวของระบบที่นอกเหนือจากเรื่องที่ดิน เช่น นโยบายของคณะกรรมการที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งกำลังทำเรื่องการปฏิรูประบบกฎหมายที่ดินในประเทศไทย ทำให้เห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเกิดจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง AEC ในอีกด้านหนึ่งแกนนำจำนวนหนึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้ภารกิจของแกนนำสำคัญ ต้องรักษา สร้างรูปธรรมในพื้นที่ ขณะที่ต้องเดินทางมาสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายร่วมกับชวอนชุมชน และ พอช. ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องของทีมยุทธศาสตร์และภารกิจไปตกหนักอยู่กับบางคน และสุดท้ายควรมีการสรุปบทเรียนและการสร้างการเรียนรู้ โดยการถอดบทเรียนหรือความรู้จากคนทำงานทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีการขยายผลและขยายคนทำงาน

ภาคผนวก

1. รายชื่อตำบลที่มีการจัดตั้งกองทุนที่ดิน จำนวน 207 ตำบล ประกอบด้วย

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
1	ภาคเหนือ	เชียงราย	ขุนตาล	ยางฮ่อม
2	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	กิ่ง อ.แม่ฮอน	แม่ทา
3	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	แม่แตง	เมืองก้าย
4	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	แม่วาง	แม่วิน
5	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	เวียงแหง	เปียงหลวง
6	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	สันทราย	แม่แฝกใหม่
7	ภาคเหนือ	เชียงใหม่	ฮอด	ฮอด
8	ภาคเหนือ	พะเยา	ปง	ขุนควร
9	ภาคเหนือ	แพร่	ร้องกวาง	ไผ่โทน
10	ภาคเหนือ	แพร่	สอง	บ้านกลาง
11	ภาคเหนือ	แม่ฮ่องสอน	สบเมย	แม่สามแลบ
12	ภาคเหนือ	ลำปาง	เสริมงาม	เสริมขวา
13	ภาคเหนือ	น่าน	กิ่งอ.ภูเพียง	ฝายแก้ว
14	ภาคเหนือ	น่าน	เขียงกลาง	เปือ
15	ภาคเหนือ	น่าน	ท่าวังผา	ผาทอง
16	ภาคเหนือ	น่าน	ทุ่งช้าง	งอบ
17	ภาคเหนือ	น่าน	น่าน้อย	บัวใหญ่
18	ภาคเหนือ	น่าน	บ้านหลวง	บ้านพี
19	ภาคเหนือ	น่าน	เมืองน่าน	บ่อ
20	ภาคเหนือ	น่าน	เมืองน่าน	สะเนียน
21	ภาคเหนือ	น่าน	เวียงสา	สัน
22	ภาคเหนือ	น่าน	สันติสุข	ป่าแลวหลวง
23	ภาคเหนือ	พิจิตร	วังทรายพูน	หนองปล้อง
24	ภาคเหนือ	พิษณุโลก	ชาติตระการ	บ้านดง
25	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	เขาค้อ	สะเดาะพง
26	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	น้ำหนาว	วังกวาง
27	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	น้ำหนาว	หลักด่าน
28	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	บึงสามพัน	ศรีมงคล
29	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	ศรีเทพ	ประดู่งาม
30	ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์	หล่มสัก	ปากช่อง
31	ภาคเหนือ	ตาก	อุ้มผาง	แม่กลอง
32	ภาคเหนือ	ตาก	อุ้มผาง	แม่จัน

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
33	ภาคเหนือ	อุตรดิตถ์	ท่าปลา	ท่าแฝก
34	ภาคเหนือ	อุตรดิตถ์	ท่าปลา	นางพญา
35	ภาคเหนือ	อุตรดิตถ์	ท่าปลา	น้ำหมั้น
36	ภาคเหนือ	กำแพงเพชร	คลองลาน	คลองลานพัฒนา
37	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	จันทบุรี	โป่งน้ำร้อน	ทับไทร
38	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	ราชสาส์น	ดงน้อย
39	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	กิ่ง อ.เกาะกูด	เกาะหมาก
40	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	บ่อไร่	ด่านชุมพล
41	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	บ่อไร่	หนองบอน
42	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	เมืองตราด	หนองคันทรัง
43	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	เมืองตราด	ห้วยแร้ง
44	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ตราด	เมืองตราด	อ่าวใหญ่
45	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	นครนายก	เมืองนครนายก	ท่าช้าง
46	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	นนทบุรี	บางใหญ่	บางใหญ่
47	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	คลองหลวง	คลองห้า
48	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	ลำลูกกา	บึงทองหลาง
49	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	ลำลูกกา	พืชอุดม
50	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	หนองเสือ	นพรัตน์
51	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	หนองเสือ	บึงกาสาม
52	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	หนองเสือ	บึงบา
53	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปทุมธานี	หนองเสือ	ศาลาครุ
54	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปราจีนบุรี	นาดี	ทุ่งโพธิ์
55	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปราจีนบุรี	นาดี	บุพราหมณ์
56	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ปราจีนบุรี	เมืองปราจีนบุรี	ดงขี้เหล็ก
57	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	กิ่ง อ.เขาชะเมา	น้ำเป็น
58	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	แกลง	กระแสบน
59	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	แกลง	ทุ่งควายกิน
60	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	แกลง	ปากน้ำกระแสะ
61	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	เมืองระยอง	เพ
62	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	วังจันทร์	ชุมแสง
63	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	ระยอง	วังจันทร์	พลงตาเอี่ยม
64	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	สมุทรปราการ	บางบ่อ	คลองด่าน
65	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	สมุทรปราการ	บางบ่อ	คลองนิมยตรา
66	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	สระแก้ว	กิ่ง อ.โคกสูง	โคกสูง
67	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	สระแก้ว	กิ่ง อ.โคกสูง	หนองม่วง
68	ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก	สระแก้ว	กิ่ง อ.วังสมบูรณ์	วังสมบูรณ์

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
69	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	กิ่ง อ.วังสมบูรณ์	วังใหม่
70	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	คลองหาด	คลองไก่อีเลียน
71	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	ตาพระยา	ทัพไทย
72	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	ตาพระยา	ทัพราช
73	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	เมืองสระแก้ว	สระขวัญ
74	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วังน้ำเย็น	คลองหินปูน
75	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วังน้ำเย็น	ตาหลังใน
76	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วัฒนานคร	ช่องกุ่ม
77	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วัฒนานคร	แซร์อ้อ
78	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วัฒนานคร	หนองตะเคียนบอน
79	ภาคกรุงเทพมหานครและตะวันออก	สระแก้ว	วัฒนานคร	หนองแวง
80	ภาคกลางและตะวันตก	กาญจนบุรี	เลาขวัญ	ทุ่งกระบี่
81	ภาคกลางและตะวันตก	กาญจนบุรี	เลาขวัญ	เลาขวัญ
82	ภาคกลางและตะวันตก	กาญจนบุรี	เลาขวัญ	หนองโสน
83	ภาคกลางและตะวันตก	นครปฐม	นครชัยศรี	สัมปทวน
84	ภาคกลางและตะวันตก	นครสวรรค์	ตากฟ้า	สุขสำราญ
85	ภาคกลางและตะวันตก	พระนครศรีอยุธยา	ลาดบัวหลวง	หลักชัย
86	ภาคกลางและตะวันตก	เพชรบุรี	แก่งกระจาน	แก่งกระจาน
87	ภาคกลางและตะวันตก	เพชรบุรี	ท่ายาง	กัลดีหลวง
88	ภาคกลางและตะวันตก	เพชรบุรี	บ้านลาด	หนองกะปุ
89	ภาคกลางและตะวันตก	ราชบุรี	สวนผึ้ง	ตะนาวศรี
90	ภาคกลางและตะวันตก	ราชบุรี	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง
91	ภาคกลางและตะวันตก	สระบุรี	หนองแค	โคกแย้
92	ภาคกลางและตะวันตก	สระบุรี	หนองแค	ไผ่ต่ำ
93	ภาคกลางและตะวันตก	สระบุรี	หนองแค	หนองจรเข้
94	ภาคกลางและตะวันตก	สระบุรี	หนองแค	ห้วยขมิ้น
95	ภาคกลางและตะวันตก	สุพรรณบุรี	ดอนเจดีย์	ดอนเจดีย์
96	ภาคกลางและตะวันตก	สุพรรณบุรี	ด่านช้าง	ด่านช้าง
97	ภาคกลางและตะวันตก	สุพรรณบุรี	ด่านช้าง	วังยาว
98	ภาคกลางและตะวันตก	สุพรรณบุรี	ด่านช้าง	ห้วยขมิ้น
99	ภาคกลางและตะวันตก	สุพรรณบุรี	สองพี่น้อง	บางตาเถร
100	ภาคกลางและตะวันตก	อ่างทอง	โพธิ์ทอง	อินทประมุข
101	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กาฬสินธุ์	ท่าคันโท	ยางอู่ม
102	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กาฬสินธุ์	ห้วยเม็ก	พิมูล
103	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอนแก่น	ภูเวียง	ทุ่งชมพู
104	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอนแก่น	เวียงน้อย	ทำนางแมว

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
105	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ชัยภูมิ	เกษตรสมบูรณ์	บ้านบัว
106	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ชัยภูมิ	เกษตรสมบูรณ์	สระโพนทอง
107	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ชัยภูมิ	จัตุรัส	หนองโดน
108	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครพนม	นาแก	คำพิ
109	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครพนม	นาแก	นาเลียง
110	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครพนม	นาแก	พิมาน
111	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครพนม	นาแก	หนองบ่อ
112	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	กิ่ง อ.เมืองยาง	โนนอุดม
113	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	วังน้ำเขียว	ไทยสามัคคี
114	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	คูเมือง	พรสำราญ
115	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	ประโคนชัย	เขาคอก
116	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	พุทไธสง	หายโศก
117	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	สตึก	ชุมแสง
118	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	สตึก	ทุ่งวัง
119	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	สตึก	ร้อนทอง
120	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาสารคาม	แกดำ	วังแสง
121	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาสารคาม	เมืองมหาสารคาม	เขวา
122	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มุกดาหาร	หนองสูง	หนองสูงใต้
123	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ยโสธร	เมืองยโสธร	ค้อเหนือ
124	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ยโสธร	เลิงนกทา	กุดเชียงหมี
125	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ร้อยเอ็ด	โพนทราย	ศรีสว่าง
126	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เลย	กิ่ง อ.หนองหิน	ตาต่า
127	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เลย	กิ่ง อ.หนองหิน	ปวนผุ
128	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เลย	เชียงคาน	บุสม
129	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เลย	ผาขาว	โนนป่าซาง
130	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	บึงบูรพ์	บึงบูรพ์
131	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	ราษีไศล	คู
132	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ศรีสะเกษ	อุทุมพรพิสัย	ทุ่งไชย
133	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	กุดบาก	นาม่อง
134	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	เต่างอย	จันทร์เพ็ญ
135	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	ภูพาน	โคกภู
136	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	ภูพาน	หลุบเลา
137	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	วาริชภูมิ	ค้อเขียว
138	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	วาริชภูมิ	คำบ่อ
139	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	สว่างแดนดิน	โคกสี
140	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	ส่องดาว	ส่องดาว

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
141	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สุรินทร์	ท่าตูม	บะ
142	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สุรินทร์	เมืองสุรินทร์	ตระแสง
143	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	เซกา	ซาง
144	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	เซกา	เซกา
145	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	เซกา	ท่ากกแดง
146	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	เซกา	หนองพุ่ม
147	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	บึงกาฬ	หอคำ
148	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
149	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	บุ่งคล้า	โคกกวาง
150	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	บุ่งคล้า	บุ่งคล้า
151	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	กุดตู
152	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	โคกม่วง
153	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	โนนสัง
154	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	บ้านค้อ
155	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	ปางคู
156	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	โนนสัง	หนองเรือ
157	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	เมืองหนองบัวลำภู	โนนทัน
158	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองบัวลำภู	อ.ศรีบุญเรือง	หนองบัวใต้
159	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อำนาจเจริญ	อ.ปทุมราชวงศา	คำโพน
160	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุดรธานี	กิ่งอ.กู่แก้ว	บ้านจืด
161	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุดรธานี	หนองวัวซอ	หนองอ้อ
162	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี	วารินชำราบ	บุงใหม่
163	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี	สิรินธร	โนนก่อ
164	ภาคใต้	กระบี่	เขาพนม	สินปุน
165	ภาคใต้	ชุมพร	ท่าแซะ	รับร้อ
166	ภาคใต้	ชุมพร	ท่าแซะ	หินแก้ว
167	ภาคใต้	ชุมพร	ปะทิว	บางสน
168	ภาคใต้	ชุมพร	พะโต๊ะ	ปากทรง
169	ภาคใต้	ชุมพร	เมืองชุมพร	ท่ายาง
170	ภาคใต้	ชุมพร	ละแม	ทุ่งควาวัต
171	ภาคใต้	ชุมพร	สวี	นาโพธิ์
172	ภาคใต้	ตรัง	นาโยง	โคกสะบ้า
173	ภาคใต้	ตรัง	นาโยง	ช่อง
174	ภาคใต้	ตรัง	นาโยง	ละมอ
175	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	กิ่ง อ.นบพิตำ	นบพิตำ
176	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	กิ่ง อ.นบพิตำ	นาเหรัง

ลำดับ	ภาค	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
177	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	จุฬาภรณ์	สามตำบล
178	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	ชะอวด	ควนหนองหงษ์
179	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	ปากพนัง	ท่าพญา
180	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	ปากพนัง	แหลมตะลุมพุก
181	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	เมือง	ไชยมนตรี
182	ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	เมือง	นา
183	ภาคใต้	ประจวบคีรีขันธ์	บางสะพาน	ทองมงคล
184	ภาคใต้	ประจวบคีรีขันธ์	บางสะพานน้อย	ช้างแรกร
185	ภาคใต้	พังงา	คุระบุรี	คุระ
186	ภาคใต้	พังงา	ท้ายเหมือง	ท้ายเหมือง
187	ภาคใต้	พังงา	ท้ายเหมือง	ทุ่งมะพร้าว
188	ภาคใต้	พังงา	ท้ายเหมือง	ลำแก่น
189	ภาคใต้	ยะลา	กาบัง	กาบัง
190	ภาคใต้	ยะลา	กาบัง	บาละ
191	ภาคใต้	ยะลา	ยะหา	บาโงยซิแน
192	ภาคใต้	ยะลา	ยะหา	บาโระ
193	ภาคใต้	ยะลา	รามัน	โกตาบารู
194	ภาคใต้	ยะลา	รามัน	จะก๊ะ
195	ภาคใต้	ยะลา	รามัน	ป้อมมิ่ง
196	ภาคใต้	สงขลา	หาดใหญ่	ฉลุง
197	ภาคใต้	สตูล	กิ่งอ.มะนัง	ปาล์มพัฒนา
198	ภาคใต้	สตูล	ทุ่งหว้า	นาทอน
199	ภาคใต้	สตูล	เมืองสตูล	เจ๊ะบิลัง
200	ภาคใต้	สตูล	ละงู	น้ำผุด
201	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	เคียนซา	เคียนซา
202	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	ท่าฉาง	ปากฉลุย
203	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	พนม	คลองชะอุ่น
204	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	พุนพิน	กรูด
205	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	บางไทร
206	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	บางโพธิ์
207	ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	มะขามเตี้ย

2. รายชื่อพื้นที่ตำบลดำเนินการขั้น 1 – 3

ภาค	จังหวัด	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
1. เนื้อตอนบน (รวม 8 จังหวัด 195 ตำบล)	แม่ฮ่องสอน (30 ตำบล)	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ เมืองปอน/ แม่เงา/ แม่โถ/ ห้วยหอม/ แม่เหาะ/ สบป่อง/ ห้วยโป่ง/ ทต.เมืองยวม ใต้/แม่ลาหลวง	จำนวน 17 ตำบล ได้แก่ เวียงเหนือ/ ปางมะผ้า/ สบเมย/ เสาหิน/ ท่าผาขุ่ม/ นาปู่ป้อม/ ป่าแป้/ แม่สวด/ ห้วยบูลิง/ ห้วยผา/ แม่คง/ แม่อุคอ/ บ้านกาศ/ แม่นาเต็ง/ ทต. แม่ยวม / แม่นาจาง/ แม่ลาน้อย	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ แม่สามแลบ/ แม่ ฮี้/ ปางหมู/ แม่กี้
	น่าน (59 ตำบล)	จำนวน 26 ตำบล ได้แก่ ทุ่งช้าง/ กลางเวียง/ ชนแดน/ เชียงของ/ ท่าวังผา/ น้ำตก/ บ่อเกลือใต้/ บ่อเกลือ เหนือ/ พระพุทธบาท/ ม่วงดีด/ ยอด/ ศรีภูมิ/ สถาน/ สวด/ ไหล่น่าน/ ปงสนุก/ พระธาตุ/ แม่สา/ ศิลาแลง/ นาทะนุง/ บ่อแก้ว/ ป่าคาหลวง/ เชียงคาน/ นาซาว/ ยม/ แม่สา	จำนวน 22 ตำบล ได้แก่ น้ำพาง/ ปอน/ สันทะ/ น้ำแก่น/ สะเนียง/ แม่สาคร/ เชียงกลาง/ นาน้อย/ ศรีสะเกษ/ อวน/ ผาสิ่ง/ พงษ์/ แม่จริม/ และ/ อ่ายนาไลย/ นาไร่ หลวง/ พญาแก้ว/ ยาบหวนา/ หนองแดง/ ภูฟ้า/ หมอ เมือง/ ปิงหลวง	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ งบ/ ป่าแลว หลวง/ บ้านพี/ ผาทอง/ เปือ/ บัวใหญ่/ เมืองลี/ ส้าน/ เมืองจ้ง/ บ่อ/ ผายแก้ว
	พะเยา (รวม 15 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ / อ่างทอง/ บุญเกิด/ ห้วย แก้ว/ บ้านตอม/ บ้านตุ่น/ ป่าซาง/ พระธาตุซิงแกง	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ นาปรัง/ ห้วยยางขาม/ บ้านปิน/ คือเวียง/ จำป่าห้วย/ แม่กา/บ้านถ้ำ	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ขุนควร
	แพร่ (รวม 15 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ / แม่พุง/ สบสาย/ บ้านเวียง	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ บ้านปิน/ แม่ป่าก/ เวียงต้า/ ไม้ โทน/ ป่าแดง/ ทุ่งน้ำว/ น้ำเลา/ บ้านหนูน/ เต่าปูน/ ป่า สัก/ แม่เก็ง	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ บ้านกลาง
	เชียงใหม่ (รวม 40 ตำบล)	จำนวน 18 ตำบล ได้แก่ ทต.ชี้เหล็ก/ โป่งน้ำร้อน/ แม่ ทะลบ/ แม่ปั้ง/ แม่สุน/ แม่ยาย/ ยางเปียง/ สบโขง/ ช่วงเปา/ ม่อนปิน/ แม่ณะ/ สันทราย/ แม่แดง/ สบ เตี้ยะ/ สันป่ายาง/ ห้วยทราย/แม่แดง/ ชี้เหล็ก	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ บ่อแก้ว/ ฮอด/ เมืองกาย/ ทต. สะเมิงใต้/ นาเกียน/ ดอยแก้ว/ ศรีดงเย็น/ เมืองคอง/ แสนไห/ แม่นาจร/ บ้านแปะ/ อมก้อย/ กี้ดช้าง/ ท่าตอน/ บ้านทับ	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ เปียงหลวง/ แม่ แฝก/ แม่ทา/ ทาเหนือ/ แม่วิน/ บ้าน หลวง/ แม่แดด
	เชียงราย (รวม 26 ตำบล)	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ / เวียง/แม่เจดีย์ใหม่/ ศรีดอน มูล/ ป่าสัก/ ป่าอ้อดอนชัย/ แม่อ้อ/ จัว/ ห้วยชมภู/ สันมะเค็ด	จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ ตับเต่า/ ท่าก้อ/ เทอดไทย/ บ้าน โป่ง/ ยางฮอม/ ศรีถ้อย/ แม่ยาว/ สันมะค่า/ แม่พริก/ต้า/ แม่เจดีย์/ เวียงกาหลง	จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ปอ/ ป่าตึง/ ดอน ศิลา/ ทานตะวัน/ แม่สรวย
	ลำปาง (รวม 7 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ แม่ถอด/ วังทอง/ ทุ่งผึ้ง	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ หัวเมือง/ บ้านโป่ง/ นาแก	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ เสริมขวา

ภาค	จังหวัด	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
	ลำพูน (รวม 3 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ตะเคียนปม	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ เวียงหนองล่อง	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ หนองข้างคีน
รวม	8 จังหวัด 195 ตำบล	76 ตำบล	88 ตำบล	31 ตำบล
2. เนื้อตอนล่าง (รวม 7 จังหวัด 101 ตำบล)	เพชรบูรณ์ (รวม 24 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ / โคกมน	จำนวน 21 ตำบล ได้แก่ บ้านกลาง/ ริมสีม่วง/ ประดู่งาม/ เขาค้อ/ สะเดาพะวง/ ศิลา/ บ้านตัว/ ขอนไพร/ ลานป่า/ ท่าพล/ ตาดกลอย/ ปากดุก/ ขนแดน/ ชับพุทรา/ นางั่ว/ นายม/ น้ำหนาว/ ปากช่อง/ สะเดียง/ หนองแม่นา/ สัก หลง	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ วังกวาง/ หลักด่าน
	อุตรดิตถ์ (รวม 15 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 14 ตำบล ได้แก่ จริม/ น้ำหมัน/ ผาเลือด/ บ้าน ด่านนาขาม/ น้ำริด/ ฝ่ายหลวง/ แม่พูล/ วังดิน / ท่าแฝก/ นางพญา/ น้ำไผ่/ แสนตอ/ ฟากท่า	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ขุนฝาง
	กำแพงเพชร (รวม 20 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ / วังชะพูล/ พรานกระต่าย	จำนวน 16 ตำบล ได้แก่ โกสัฒพี/ ท่าพุทรา/ ทรงธรรม/ โป่งน้ำร้อน/ เพชรชมพู/ ลานดอกไม้ตัก/ สักงาม/ คลอง น้ำไหล/ ปางมะค่า/ แสนตอ/ เกาะตาล/ แม่ลาด/ วัง แฉม/ วังควง/ ดอนแดง/ หนองหัววัว	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ท่าไม้/ คลองลาน พัฒนา
	ตาก (รวม 13 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ น้ำร้อน/ แม่กลอง/ แม่จัน/ นา โบสถ์/ ประดาง/ แม่ละมั่ง/ สมอโค่น/ หนองหลวง/ อุ่ม ฝาง/ เชียงทอง/แม่ท้อ/ หนองบัวใต้	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ โป่งแดง
	พิษณุโลก (จำนวน 16 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ สวนเมี่ยง	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ ซาติตระการ/ เนินเพิ่ม/ บ่อโพธิ์/ วังโพรง/ ชมพู/ บ้านพร้าว/ บ้านแยง/ ป่าแดง/ ห้วยเฮี้ย/ ท่าสะแก/ นครชุม/ เนินมะปราง/ บ้านน้อยชุ่มชื้นเหล็ก	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ บ้านดง/ วังนก แอ่น/
	พิจิตร (รวม 6 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ หนองปล้อง/ แหลมรัง/ วังทราย พูน/ ไร่ขวาง/ สายคำโห้/ดงกลาง	ไม่มี
	สุโขทัย (รวม 7 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ บ้านตึก/ ไทยชนะศึก/ หนองจิก/ คลองกระจง/ เขาแก้วศรีสมบูรณ์	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ บ้านแก่ง/ แม่สำ
	รวม	7 จังหวัด 101 ตำบล	4 ตำบล	87 ตำบล
3. กลาง	นครสวรรค์	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ / เนินศาลา	จำนวน 24 ตำบล ได้แก่ โพธิ์ประสาธ/ วังมหากร/ แม่	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ สุขสำราญ

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
(รวม 9 จังหวัด 148ตำบล)	(รวม 26 ตำบล)		เป็น/ สระทะเล/ หัวดง/ หูกวาง/ ตาสัง/ ด่านช้าง/ บึง ปลาทุ/ เขาดิน/ บ้านไร่/ แควใหญ่/ พิกุล/ วังบ่อ/ หนอง กลั้ว/ วังชาน/ วังน้ำลาด/ หนองพิกุล/ พุนกยูง/ ชุมตาบง/ ปางสวรรค์/ ห้วยหอม/ หนองบัว/ บ้านมะเกลือ	
	อ่างทอง (รวม 25 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 25 ตำบล ได้แก่ ตลาดใหม่/ อินทรประมุข/ โคน พุทรา/ คลองวัว/ ศรีพราน/ ไชยภูมิ/ ตรีนรงค์/ ชะไว/ ศาลาแดง/ สามโก้/ สามง่าม/ สายทอง/ หลักฟ้า/ มหาดไทย/ บ้านรี/ ราษฎร์พัฒนา/ บ่อแร่/ จรเข็ร้อง/ บาง เสด็จ/ บางเจ้าฉ่า/ ทางพระ/ องค์กรักษ์/ อ่างแก้ว/ หัว ตะพาน/ โผงแฝง	ไม่มี
	สุพรรณบุรี (รวม 15 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ ทุ่งคลี/ หนองขาม/ ห้วยขมิ้น/ ด่านช้าง/ วังยาว/ นิคมกระเสียว/ ดอนเจดีย์/ หนองบ่อ/ บางตาเถร/ บางใหญ่/ ยางนอน/ มะขามลุ่ม/ ย่านยาว/ เนินพระปรารักษ์/ ไร่ใหญ่	ไม่มี
	ชัยนาท (รวม 11 ตำบล)	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ โพนงาม/ หนองมะโมง/ กระบก เตี้ย/ สุขเดือนห้า	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ บ้านเข็ญ/ อุตะเถา/ ธรรมามูล/ บางซุด/ ไร่พัฒนา/ ตลุก/ เนินขาม	ไม่มี
	สระบุรี (รวม 16 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ หนองยาว/ หนองนก	จำนวน 14 ตำบล ได้แก่ โคกแย้/ มวกเหล็ก/ กุ่มหัก/ ไร่ ต่ำ/ ชับสนุ่น/ ห้วยทราย/ ห้วยขมิ้น/ คชสิทธิ์/ บ้านลำ/ หนองจรเข้/ ห้วยแห้ง/ หนองปลาไหล/ หนองจิก/ท่า มะปราง	ไม่มี
	อุทัยธานี (รวม 11 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ทองหลวง/ ห้วยคต	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ ป่าอ้อ/ ท่าโพ/ ดงขวาง/ ระเบ้า/ ทุ่งพื้ง/ บ่อยาง/ หนองยาง/ ห้วยรอบ / บ้านบึง	ไม่มี
	ลพบุรี (รวม 13 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ / มะกอกหวาน/ ชัยบาดาล	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ หนองรี/ เขารวก/ เขาน้อย/ ป่า ตาล/ นิคมสร้างตนเอง/ กุดตาเพชร/ ชับสมบูรณ์/ จั้วราย/ ท่าหลวง/ ขอนสารเดช/บ้านใหม่สามัคคี	ไม่มี
	พระนครศรีอยุธยา (รวม 20 ตำบล)	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ท่าตอ/ พิตเพียน/ โรงช้าง/ น้ำเต้า	จำนวน 16 ตำบล ได้แก่ หลักชัย/ บ่อตาโล่/ ท่าดินแดง/ สำเภาลุ่ม/ เต่าเล่า/ บ้านป้อม/ ปลาเกล็ด/ บ้านขวาง/ โคกช้าง/ หนองน้ำใหญ่/ กะทุ่ม/ ลาดชิด/ บางนา/	ไม่มี

ภาค	จังหวัด	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
			มหาราช/ บ้านแค/ สองห้อง	
	สิงห์บุรี (รวม 11 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ โรงช้าง	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ โพทะเล/ ม่วงหมู่/ ต้นโพธิ์/ อินทร์บุรี/ ประศุก/ ถอนสมอ/ ท่าข้าม/ โพสังโฆ/ สระ แจง/ เขิงกลัด	ไม่มี
รวม	9 จังหวัด 148 ตำบล	16 ตำบล	131 ตำบล	1 ตำบล
4. ตะวันตก (รวม 7 จังหวัด 166 ตำบล)	ราชบุรี (รวม 23 ตำบล)	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ ประสาทสิทธิ์/ ห้วยยางโทน/ วัง มะนาว/ บ้านม่วง/ เบิกไพร/ จอมบึง/ บ้านบึง/ บ้านไร่/ หินกอง	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ ท่าเคย/ บ้านคา/ เกาะพลับพลา/ ยางหัก/ ด่านทับตะโก/ รวงบัว/ ปากช่อง/ แก้มอ้น/ เขา ชะงุ้ม/ คู้งน้ำวน/ อ่างหิน	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ สวนผึ้ง/ ตะนาว ศรี/ พุ่มหลวง
	เพชรบุรี (รวม 50 ตำบล)	จำนวน 23 ตำบล ได้แก่ โพไร่หวาน/ วังตะโก/ ท่าช้าง/ หนองพลับ/ บางจาก/ บางขุนไทร/ ดอนยาง/ ท่าแร่/ สามพระยา/ ห้วยแม่เพรียง/ สองพี่น้อง/ สะพานไกร/ หนองกระเจ็ด/ บ้านทาน/ สมอพลี/ ถ้ำรงค์/ ท่าคอย/ หนองจอก/ ไร่สะท้อน/ บ้านลาด/ บ้านในดง/ หนอง ขนาน/ ยางน้ำกลัดเหนือ	จำนวน 23 ตำบล ได้แก่ สระพัง/ บางเค็ม/ ทับค้าง/ หนองปรัง/ หนองชุมพลเหนือ/ ไร่โคก/ หนองหญ้าปล้อง ท่าตะคร้อ/ ไร่ใหม่พัฒนา/ ป่าเต็ง/ หนองกระปุ/ ห้วย ข้อง/ ท่าไม้รวก/ วังจันทร์/ วังไคร้/ ท่าแลง/ หนองปลา ไหล/ เขาย้อย/ หนองชุมพล/ แหล่มผักเบี้ย / เขาระปุ/ ท่าเสา/ ปากทะเล	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ แก่งกระจาน/ กลัด หลวง/ ห้วยลึก/ ยางน้ำกลัดใต้/
	ประจวบคีรีขันธ์ (รวม 26 ตำบล)	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ กำเนิดนพคุณ/ ร่อนทอง/ ชัย เกษม/ ธงชัย/ อ่างทอง/ เขาล้าน/ พงศ์ประศาสน์/ แสงอรุณ/ เขาแดง/ หนองตาแต้ม/ เขาจ้าว/ ห้วยสัตว์ ใหญ่/ ปราณบุรี	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ ห้วยทราย/ บึงนคร/ นาหูกวาง/ ทรายทอง/ ไร่ใหม่/ ไร่เก่า/ ศาลาลัย/ อ่าวน้อย/ ไชยราช/ ปากแพรก/ บางสะพาน	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ทองมั่งคด/ ช้าง แรก
	สมุทรสาคร (รวม 15 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ท่าไม้	จำนวน 14 ตำบล ได้แก่ ชัยมงคล/ บางกระเจ้า/ บางโท รัต/ บ้านบ่อ/ บางหญ้าแพรก/ โคกขาม/ โกรกกราก/ กาหลง/ นาโคก/ ท่าจีน/ หนองนกไข่/ ดอนไก่ดี/ บ้าน เกาะ /ปากบ่อ	ไม่มี
	สมุทรสงคราม (รวม 12 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ คลองโคกลน/ แควอ้อม/ บาง คนที	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ บ้านปรก/ สวนหลวง/ บางขัน แตก/ บางพรหม/ นางตะเคียน/ บางกระบือ/ บางนางลี่/ บางแค	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ยี่สาร
	นครปฐม (รวม 13 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ จิวราย/ นิลเพชร/ ศรีษะทอง	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ ดอนข่อย/ คลองนกกระทง/ หิน มูล/ โคกพระเจดีย์/ วัดสำโรง/ สัมปทวน/ คลองจินดา/	ไม่มี

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
			ทรงคนอง/ หอมเกร็ด/ บางไทรป่า	
	กาญจนบุรี (รวม 27 ตำบล)	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ วังกระแจะ/ หนองปลิง/ สิงห์/ ศรีมงคล/ ลุ่มสุ่ม/ วังดั่ง	จำนวน 17 ตำบล ได้แก่ โลโว่/ ปริงเผลด/ หนองลู/ ชะแล/ ลั่นถัน/ บ้องตี้/ หนองฝ้าย/ หนองนกแก้ว/ อุโลกสีห์หมื่น/ หนองประดู่/ ไทรโยค/ ห้วยเขย่ง/ กลอนโค/ เขาโจด/ ด่านมะขามเตี้ย/ หนองไผ่/ กระจ่างผือ	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ปิ๊ดอก/ เลาชวีญ/ หนองโสน/ ทุ่งกระบี่
รวม	7 จังหวัด 166 ตำบล	58 ตำบล	94 ตำบล	14 ตำบล
5. กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล (รวม 3 จังหวัด 32 ตำบล)	ปทุมธานี (รวม 12 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ บึงคอไห/นพรัตน์/ บึงบา/ บึง บอน/ หนองเสือ/ หนองสามวัง/ บึงขำอ้อ/ บึงทองหลาง	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ พิษณุตม/คลองห้า /บึงกาสาม/ศาลาครุ
	นนทบุรี (รวม 11 ตำบล)	จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ มหาสวัสดิ์/ คลองข่อย/ ขุน ศรี	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ ราษฎร์นิยม/ หนองเพรางาย/ บาง ใหญ่/ ทต.บางใหญ่/ บางแม่นาง/ ศาลากลาง/ คลอง ขวาง/ บ้านบางม่วง/	ไม่มี
	สมุทรปราการ (รวม 9 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ บางแก้ว/ บางปลา	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ คลองด่าน/ คลองนิมยมาตร/ คลองสวน/ บางเพรียง/ ทต.คลองด่าน/ บางพลีน้อย/เปรี้ง	ไม่มี
รวม	3 จังหวัด 32 ตำบล	5 ตำบล	23 ตำบล	4 ตำบล
6. ตะวันออก (รวม 8 จังหวัด 184 ตำบล)	จันทบุรี (รวม 22 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ บางชัน/ หนองขี้ม/ เทพนิมิต/ หนองตากง/ เขาวงกต/ บางกะจะ/ พวา	จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ วันยาว/ ทุ่งขนาน/ คลองใหญ่/ จันทเขลม/ บ่อ/ ท่าช้าง/ ขุนช่อง/ โป่งน้ำร้อน/ สามพี น้อย/ ทัพช้าง/ ตกพรม/ บ่อเวฬุ	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ สะตอน/ ปะตง/ ทับไทร
	ระยอง (รวม 24 ตำบล)	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ บ้านค่าย/ คลองปูน/ บาง บุตร/ พังราด/ บ้านฉาง/ น้ำคอก/ วังจันทร์/ ทต. ชุมแสง	จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ เพ/ ปากน้ำประแส/ แม่น้ำคู้/ เนินค้อ/ เขาน้อย/ ป่ายุบโน/ บ้านนา/ น้ำเป็น/ กองดิน/ ห้วยทับมอญ/ ซากพง/ ตาชัน	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ชุมแสง/ พลงตา เอี่ยม/ กระแสบน/ ทุ่งควายกิน
	ตราด (รวม 21 ตำบล)	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ ช้างทูน/ บ่อพลอย/ นนทรีย์/ ห้วงน้ำขาว/ ท่ากุ่ม/ ท่าพริก/ เนินทราย/ ตะก่าง	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ แหลมกลัด/ เกาะช้างใต้/ ด่านชุม พล/ เกาะช้าง/ ชำราก/ อ่าวใหญ่/ หนองโสน/ คลอง ใหญ่/ เกาะกุด	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ห้วยแร่/ เกาะ หมาก/ หนองคันทรง/ หนองบอน
	ชลบุรี (รวม 5 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ เกาะจันทร์/ พลวงทอง/ หนอง ปรือ/คลองกิว/ ราษฎร์ทอง	ไม่มี
	นครนายก (รวม 13 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ อาษา/ เขาพระ/ ป่าชะ/ ท่า ทราย/ วังกระโจม/ ทต.ท่าช้าง/ บางอ้อ/ บ้านพร้าว/ ศรี	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ทรายมูล/ พระ อาจารย์

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
			กะอาก/ เขาเพิ่ม/ พรหมมณี	
	ฉะเชิงเทรา (รวม 14 ตำบล)	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ หนองไม้แก่น/ เมืองใหม่/ ทต.วังเย็น/ ท่ากระดาน/ เสม็ดเหนือ/ คลองประเวศ	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ บ้านซ่อง/ ดงน้อย/ ทุ่งพระยา/ คลองตะเกรา/ บางคา/เสม็ดใต้/	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ท่าตะเกียบ/ ลาดกะทิง
	ปราจีนบุรี (รวม 44 ตำบล)	จำนวน 30 ตำบล ได้แก่ หนองโพรง/ ทม.ปราจีนบุรี/ รอบเมือง/ เนินหอม/ บ้านพระ/ ดงพระราม/ ไม้เค็ด/ ไผ่ชะเลียด/ โคกปีบ/ โนนหอม/ ประจันตคาม/ บ้านทาม/ กรอกสมบุรณ์/ ลาดตะเคียน/ ดงบัง/ คำตโนด/ สะพานหิน/ ลำพันตา/ ย่านรี/ แก่งดินสอ/ ทต.นาดี/ บางแตน/ เขาไม้แก้ว/ บางเตย/ ทต.บ้านสร้าง/ บางกระเบา/ เกาะลอย/ กบินทร์ / กระทุ่มแพ้ว/ ดงกระทงยาม/	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ โพธิ์งาม/ หนองกี่/ บางปลาร้า/ บางพวง/ บางยาง/ บ้านสร้าง/ บ่อทอง/ ท่าตูม/ วังดाल/ ศรีมหาโพธิ์	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ นาแหม/ บุพราหมณ์/ ดงขี้เหล็ก/ ทุ่งโพธิ์
	สระแก้ว (รวม 41 ตำบล)	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ บ้านใหม่หนองไทร/ ทต.วังน้ำเย็น/ ทับพริก/ คลองหาด/ หนองหมากฝ้าย/ ซ่องกุ่ม/ หันทราย/ หนองบอน/ท่าแยก/ โคกคลาน	จำนวน 18 ตำบล ได้แก่ หนองแวง (วัดนา)/ ทัพเสด็จ/ โนนหมากมุ่น/ ป่าไร่/ วังใหม่/ คลองน้ำใส/ โคกสูง/ ตาพระยา/ ห้วยโจด/ เขาฉกรรจ์/ ทุ่งมหาเจริญ/ ท่าเกษม/ หนองหว้า /วังทอง/ บ้านแก้ง/ ท่าข้าม/ เมืองไผ่/ เขาสามสิบ	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ วังสมบูรณ์/ แชร้อ/ ตาหลังโนน/ ทัพไทย/ คลองหินปูน/ คลองไถ่เถื่อน/ หนองม่วง/ทัพราช/ วัฒนานคร/ หนองตะเคียนบอน/ พระเพลิง/ สระขวัญ/ บ้านด่าน
รวม	8 จังหวัด 184 ตำบล	69 ตำบล	83 ตำบล	32 ตำบล
7. ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (รวม 8 จังหวัด 171 ตำบล)	หนองบัวลำภู (รวม 20 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ ดงมะไฟ/ นาเหล่า/ นาแก/ นามะเพือง/ กุดผึ้ง/ เทพศิรี/ นาด่าน/ นาดี/ นาสี/ หนองสวรรค์/ ทต.นาเหล่า	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ หนองเรือ/ โนนสัง/ กุดตุ้ม/ ปางกู่/ บ้านค้อ/ โนนทัน/ หนองบัวใต้/ โคกม่วง/ นิคมพัฒนา
	นครพนม (รวม 15 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ปลาปาก/ หนองโพธิ์/ โคกสี	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ นาเลียง/ พิมาน/ คำพี้/ หนองบ่อ/ ยอดขาด/ ศรีสงคราม/ หาดแพง/ นางิ้ว/ ท่าจำปา/ โคกสูง/ พระซอง	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ วังยาง
	เลย (รวม 47 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 45 ตำบล ได้แก่ ท่าช้างคล้อ/ ปวนพู/ โนนป่าซา/ เอรารวิม/ ปากปวน/ ชัยพลกษย์/ ห้วยส้ม/ ศรีฐาน/ โป่ง/ ผาน้อย/ หนองหญ้าปล้อง/ ผาบึง/ ผานกเค้า/ ภูกระตัง/ เลยวังไสย์/ ปลาป่า/ กกดู่/ นาอาน/ กุดป่อง/ นาอ้อ/ นาโป่ง/ นาข้าว/ บูนม/ ลาดค่าง/ ท่าศาลา/ ปาก	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ตาดข่า/ อิปุม

ภาค	จังหวัด	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
			หมั้น/ กกกะทอน/ ด่านซ้าย/ นาพึ่ง/ ผาสามยอด/ ผาอินทร์แปลง/ วังสะพุง/ ศรีสงคราม/ ห้วยสีเสียด/ หนองบัว/ เชียงคาน/ แก่งศรีภูมิ/ หนองคัน/ นาดินดำ/ น้ำสวย/ เขาแก้ว/ หนองผือ/ ท่าสวรรค์/ นาดอกคำ /เทศบาลเมืองเลย	
	มุกดาหาร (รวม 6 ตำบล)	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ น้ำเที่ยง/ คำบก	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ โนนยาง/ หนองสูงใต้/ คำชะอี/ ปงขาม	ไม่มี
	อุดรธานี (รวม 29 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 29 ตำบล ได้แก่ บ้านจืด/ หนองอ้อ/ เชียงยืน/ เชื่อน้ำ/ ทับกุง/ บ้านแดง/ สามพร้าว/ แสงสว่าง/ ผาสุก/ คำเลาะ/ คำด้าง/ นาทราย/ หนองกุงศรี/ โคกกกลาง/ เต่าไฮ/ นายง/ โนนทอง/ โนนหวาย/ หนองแสง/ หนองบัว/ หนองหญ้าไทร/ อุบลมุง/ บุงแก้ว/ บะยาว/ โพธิ์ศรีสำราญ/ จำปาโมง/ หายโคก/ บ้านยวด /หมากหญ้า	ไม่มี
	หนองคาย (รวม 13 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ หนองหลวง/ แก้งไก่/ บ้านม่วง/ ผาตั้ง/ นางัว/ วังหลวง/ อุดมพร/ ปะโค/ สระใคร/ บ้านหม้อ/ พระธาตุบังพวน/ สังคม/ หนองนาง	ไม่มี
	บึงกาฬ (รวม 17 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ บึงงาม/ โพธิ์หมากแข้ง/ โคกกวาง/ หนองเดิ่น/ ไคสี/ ชัยพร/ โนนสมบุรณ์/ บ้านต้อง/ บึงกาฬ/ หอคำ/ ป่งไฮ/ เซกา/ หนองทุ่ม/ ท่ากแดง/ ชาง	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ปุงคล้า/ บึงโขงหลง
	สกลนคร (รวม 24 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ กุดบาก/ บ้านเหล่า/ ม่วงไข/ ท่าแร่/ ไร่/ ดงมะไฟ/ ฮางโฮง	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ จันทรเพ็ญ/ ท่าศิลา/ ส่องดาว/ กกปลาชีว/ โคกภู/ นาม่อง/ คำบ่อ/ ค้อเขียว/ นิคมน้ำอูน/ เชียงเครือ/ กุดไผ่/ นาโน/ สร้างค้อ/ แร่/ นาหัวบ่อ	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ หลุบเลา/ ไคสี
รวม	8 จังหวัด 171 ตำบล	12 ตำบล	143ตำบล	16 ตำบล
8. ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (รวม 6 จังหวัด 208 ตำบล)	ขอนแก่น (รวม 37 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 33 ตำบล ได้แก่ หนองเสาเล่า/ คำแคน/หนองแปน/ โพนเพ็ก/ หนองแวงโสภพระ/ โคกสูง/ ห้วยม่วง/ จระเข้/ บริบูรณ์/ ในเมือง/ เขาน้อย/ เมืองเก่าพัฒนา/ หัวทอง/ ยางคำ/ โนนทอง/ นาชุมแสง/ ใหม่นาเพียง/ โนนสะอาด/ ละหานนา/ วังสาว/ น้ำพอง/ บ้านโนน/	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ท่านางแนว/ ทุ่งชมพู/ ดงลาน/ ไคสง่า

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
			แวงน้อย/ เชื้อนอุบลรัตน์/ บ้านฝื่อ/ บ้านใหม่/ ภูท่าน/ บ้านขาม/นางาม/สวนหม่อน/ ชั่วเรียง/ดอนหลักคำ/ หนองน้ำขุน	
	มหาสารคาม (รวม 15 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ เกิ้ง/ แกดคำ/ วังแสง/ ดอนกลาง/ เหล่าดอกไม้/ นาโพธิ์/ เลิงแฝก/ หนองแวง	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ กุสันตรัตน์/ เขวา ไร่/ กุดรัง/ ห้วยเตย/ เขวา/ หนองปลิง โพธิ์ชัย
	ชัยภูมิ (รวม 37 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ถ้ำวัวแดง	จำนวน 33 ตำบล ได้แก่ ดงกลาง/ ห้วยยาง/ ทุ่งนาเลา/ บ้านกอก/ โคกมั่งงอย/ หนองบัวแดง/ โนนสำราญ/ บ้าน หัน/ หนองโดน/ บ้านเต่า/ ห้วยต้อน/ สระโพนทอง/ ชาติ ทอง/ โนนกรอก/ บ้านเตื่อ/ หนองข่า/ บ้านบัว/ สัมปอัย/ โคกสะอาด/ โนนทอง/ วังชมพู/ นางแดด/ หนองแวง/ หนองขาม/ หนองบัวบาน/ หนองคู/ นาฝาย/ นาหนอง ทุ่ม/ คูเมือง/ คอนสาร/ ดงบัง/ ท่าใหญ่/ สามสวน	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ทุ่งพระ/ ทุ่งลุย ลาย/ ท่ามะไฟหวาน
	ยโสธร (รวม 17 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ สงเปือย/ กำแมด/ โคน สำราญ/ น้ำคำ/ ห้องแซง/ สามัคคี	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ กุดเชียงหมี/ กุดแห่/ คู่ทุ่ง/ นาไถ่/ หนองไผ่/ โคนนาโก/ สามแยก	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ บุ่งคำ/ ทุ่งมน/ ค้อเหนือ
	กาฬสินธุ์ (รวม 17 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ คำใหญ่	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ หนองใหญ่/ ยางอุ้ม/ พิมูล/ นา ตาล/ โคนเครือ/ หมู่ม่น/ กมลาไสย/ ทรายทอง/ ผา สวย/ หนองห้าง / ห้วยโพธิ์/ เจ้าท่า/ นิคมห้วยผึ้ง	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ หนองสรวง/ หนอง หิน/ ดงมูล
	ร้อยเอ็ด (รวม 75 ตำบล)	จำนวน 38 ตำบล ได้แก่ โคนกมม่วง/ กุดน้ำใส/ ชม สะอาด/ ชุมพร/ ทุ่งทอง/ ธงธานี/ นาอุดม/ ยางใหญ่/ โพธิ์ทอง/ ภูเงิน/ เมยวดี/ เมืองทอง/ หนองตาไก่/ หนองพอก/ กุกาสิงห์/ จำปาขัน/ ดูกอิ่ง/ เตนราชฐ์/ ทุ่ง กุลา/ ท่าหาดยาว/ นานวล/ นาใหญ่/ บ่อพันขัน/ โพน ทราย/ ยางคำ/ สามขา/ สาวแห/ โนนสง่า/ คำพอง/ วัง สามัคคี/ หนองแวง/ บ้านฝาง/ โนนสว่าง/ พรหมสวรรค์/ น้ำใส/ หัวช้าง/ หนองหิน/ สระคู	จำนวน 31 ตำบล ได้แก่ โนนตาล/ หนองแก้ว/ บัวแดง/ ชีเหล็ก/ ดอกกล้า/ โนนสวรรค์/ กำแพง/ แสนสุข/ ชานู วรรณ/ ดงแดง/ ศรีโคตร/ บึงเกลือ/ เขวาทุ่ง/ อุ่มเม้า/ เมืองน้อย/ โนนชัยศรี/ โพธิ์ศรีสว่าง/ ภูเขาทอง/ คำนาดี/ โพนสูง/ บุ่งเลิศ/ ดงสิงห์/ ดินดำ/ ทุ่งศรีเมือง/ เมืองบัว/ หนองบัว /บ้านนิเวศน์/บึงงาม/โพธิ์ชัย/สิงห์โคก/หนอง ใหญ่	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ ขามเปี้ย/ สระบัว/ หนองแคน/ ศรีสว่าง / คำไฮ/ หินกอง
รวม	6 จังหวัด 208 ตำบล	57 ตำบล	125ตำบล	26 ตำบล

ภาค	จังหวัด	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
9. ตะวันออก เฉียงเหนือตอนใต้ (รวม 6 จังหวัด 201 ตำบล)	นครราชสีมา (รวม 23 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ หนองหัวแรต/ โคกสูง/ หนอง แจ้งใหญ่/ หนองสาหร่าย/ ลาดบัวขาว/ สีคิ้ว/ สารภี/	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ กุดพิมาน/ ครบุรีใต้/ ลำเพียก/ หนองไม้ไผ่/ สระตะเคียน/ กระจ่างหิน/ โคกกระชาย/ ภู หลวง/ หนองบุนนาค/หนองกระทุ่ม/ วังไทร/ ครบุรี/ หนองตะไก่อ	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ โนนอุดม/ ไทย สามัคคี/ บ้านใหม่
	บุรีรัมย์ (รวม 37 ตำบล)	จำนวน 20 ตำบล ได้แก่ นางรอง/ โคกสูง/ ท่าม่วง แคนดง/ สนาบชัย/ บ้านบัว/ ปะเคียบ/ โคกตูม/ โคก กลาง/ เมืองฝ้าย/ มะเพือง/ ดอนมนต์/ ทุ่งจันทน์/ หิน ลาด/ หนองชัยศรี/ ถาวร/ ทต.หนองกี่/ หนองขमार/ หนองตะครอง/ หินเหล็กไฟ	จำนวน 16 ตำบล ได้แก่ โคกสะอาด / พรสำราญ/ เขา คอก/ ชุมแสง/ ทุ่งวัง/ นิคม/ ลำนางรอง/ หายโคก/ หู ทำนบ/ หนองใหญ่/ ดงพลอง/ สระบัว/ โนนดินแดง/ หนองกระทิง/ บ้านจาน/ กระสัง/	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ ร่อนทอง
	สุรินทร์ (รวม 36 ตำบล)	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ สังขะ/ โคกกลาง/ น้ำเขียว/ ไผ่/ รัตนบุรี/ ทมอ/ ขอนแตก/ กังแอน/ คูตัน/ เทพ รักษา/ บักได/ ทับทัน/ สะกาด/ บ้านไทร/เทศบาลสังขะ	จำนวน 19 ตำบล ได้แก่ บ้านขบ/ กุมขาคิม/ ลำดวน/ ศรี สุข/ หนองบัว/ ตำน/ แฉงมุด/ กาบเชิง/ โคกตะเคียน/ ทุ่ง มน/ ตานี/ กระจ่าง/ ตาตุม/ ตะเคียน/ แดล/ ตาเบา/ ดม/ อาโพน/ สะเดา /	จำนวน 2 คน ได้แก่ ตระแสง/ บะ
	อุบลราชธานี (รวม 32 ตำบล)	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ โพนงาน/ คอแลน/ โดม ประดิษฐ์/ หนองสะโน/ โนนสวรรค์/ หัวดอน/ นา แวง/ สารภี/ พะลาน/ ท่าไผ่	จำนวน 20 ตำบล ได้แก่ คำน้ำแซบ/ ไร่ร้อย/ กุดลาด/ หนองกินเพล/ ห้วยไผ่/ ห้วยยาง/ หนองนกทา/ นาเลิน/ นาเลิง/ สำโรง/ คำเขื่อนแก้ว/ ท่าหลวง/ พรสวรรค์/ ท่า ช้าง/ นาโพธิ์/ ห้วยข่า/ บ้านแมด/ ช่องแม็ก/ โพธิ์ศรี/ หนองแสงใหญ่	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ปุ่งไหม/ โนนก่อ
	ศรีสะเกษ (รวม 27 ตำบล)	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ กล้วยกว้าง/ ก้านเหลือง/ โคกจาน/ เขิน/ กุง/ หนองหมี่/ ผักไหม/ หนองใหญ่/ เมืองหลวง/ หนองบัวดง/ บัวทุ่ง	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ ภูเงิน/ โพธิ์วงศ์/ หนองงูเห่า/ หนองหัว/ ขุนหาญ/ หนองห้าง/ รังแร้ง/ เมืองจันทร์/ กระหวัน/ หวังคำ/ ท่าคล้อ/ ใจดม่วง/ อีเซ	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตู/ บึงบุรพ์/ ทุ่ง ไชย
	อำนาจเจริญ (รวม 46 ตำบล)	จำนวน 25 ตำบล ได้แก่ จิกตุ้/ รัตนวาปีศรีเจริญ/ เค็ง ใหญ่/ หนองแก้ว/ ทต.หัวตะพาน/ หนองสามสี/ โนน หนามแท่ง/ ปลาข้าว/ นาหอมม้า/ ดอนเมย/ น้ำปลึก/ ห้วยไร่/ ดงมะยาง/ สามหนอง/ โคกกลาง/ แมด/ พระ เหลา/ จานลาน/ พนา/ ทต.พนา/ ห้วย/ นาป่าแซง/ โคกก่ง/ ดงบัง/คอแลน	จำนวน 18 ตำบล ได้แก่ นาหว้า/ ป่าก่อ/ เสนางคนิคม/ คำเขื่อนแก้ว/ หนองไฮ/ คำพระ/ โพนทอง/ เปือย/ กุด ปลาตุก/ ทม.เมือง/ หนองข่า/ นาจิก/ สร้างนกทา/ ไก่คำ/ คิมใหญ่/ นาแต่/ ไม้กลอน/ โนนงาม	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ นาฝื่อ/ คำโพน/ โคกสาร
	รวม	6 จังหวัด 201 ตำบล	88 ตำบล	99 ตำบล

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
10. ใต้ตอนบน (รวม 7 จังหวัด 158 ตำบล)	ระนอง (รวม 19 ตำบล)	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ บางริน	จำนวน 17 ตำบล ได้แก่ บางหิน/ บางแก้ว/ บางใหญ่/ น้ำจืดน้อย/ กำพวน/ ทวายแดง/ ม่วงกลวง/ ปากน้ำ/ ราชกรูด/ บางนอน/ จปร./ มะมู/ ปากจั่น/ น้ำจืด/ บางพระเหนือ/ ลำเลียง/ หาดส้มแป้น/	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ หงาว
	ชุมพร (รวม 38 ตำบล)	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ บ้านควน/ เขาค่าย/ นาสัก/ หาดพันไกร/ ทะเลทรัพย์/ ท่าข้าม/ทุ่งควัด	จำนวน 16 ตำบล ได้แก่ ทุ่งคา/ บางหมาก/ นาชะอัง/ นาทุ่ง/ ปังหวาน/ เขาทะเล/ ทุ่งหลวง/ วิสัยใต้/ ท่าหิน/ ด่านสวี/ต.ทะเลทรัพย์/ นาพญา/ บางน้ำจืด/ วังใหม่/ วิสัยเหนือ/ หาดทรายรี	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ หินแก้ว/ นาขา/ พระรักษ์/ ท่ายาง/ นาโพธิ์/ ปากทรง/ รับร้อ/ ละแม/ พะโต๊ะ/ ช่องไม้แก้ว/ ตะโก/ ปากตะโก/ ครน/ บางสน/ ชุมโค
	สุราษฎร์ธานี (รวม 19 ตำบล)	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ / ท่าอู่/ ไทรทอง/ พลุเถื่อน/ เคียนซา	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ เขาตอก/ ท่าเรือ/ บ้านนา/ บางไทร/ ท่าทอง/ บางโพธิ์/ ท่าข้าม/ กรูด/ คลองทุ่งรัง/ ตะกุกเหนือ /ทุ่งรัง/ ปากหมาก/ ปากฉลุย	จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ ทรัพย์ทวี/ คลองชะอุ่น
	พังงา (รวม 12 ตำบล)	ไม่มี	จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ บางนายสี/ บางทอง/เกาะพระทอง/ บางวัน/ แม่นางขาว/ นบปรัง/เกาะคอเขา/ ลำภี	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ คุระ/ ทุ่งมะพร้าว/ ท่าเหมือง/ ลำแก่น
	กระบี่ (รวม 11 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ / ลำทับ/ ห้วยน้ำขาว/ ศิริง	จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ คลองหิน/ ปลายพระยา/ เกาะกลาง/ เขาคราม/ คลองประสงค์/ คลองยา/พุดินนา	จำนวน 1 ตำบล ได้แก่ เขาพนม
	ภูเก็ต (รวม 4 ตำบล)	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ป่าคลอก/ เทพษัตรี/ ศรีสุนทร/ ฉลอง	ไม่มี	ไม่มี
	นครศรีธรรมราช (รวม 55 ตำบล)	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ / กำแพงเขา/ เขาขาว/ ควนพัง/ จันดี/ ถ้ำพรรณรา/ ทอนหงส์/ นาบอน/ พรหมโลก/ ไสหร้า/ปริก	จำนวน 29 ตำบล ได้แก่ ท่าพญา/ ชุนทะเล/ บ้านตุล/ สระแก้ว/ วังหิน/ แหลม/ บางจาก/ กรุงหยัน/ เขาน้อย/ ควนหนองควัว/ เครีง/ ท้องลำเจียก/ ช้างกลาง/ นาหลวงเสน/ พิปูน/ ยางค้อม/ หลักช้าง/กุแหร/ คลองเส/ ดุสิต/ ถ้ำใหญ่/ทวายขาว/ ท่ายาง/ทุ่งน้ำทรัพย์/ ทุ่งใหญ่/ ทุ่งสง/ เทพราช/ นาแวง/ เสาเภา	จำนวน 16 ตำบล ได้แก่ ฉลอง/ เขาพระทอง/ ควนหนองหงษ์/ ร่อนพิบูลย์/ แม่เจ้าอยู่หัว/ สามตำบล/ นาเหรียง/ ทุ่งโพธิ์/ นาหมอบุญ/ เสาธง/ หินตก/ กรุงชิง/ แหลมตะลุมพุก/ เขาพระ/ นบพิตำ / ละอาย
รวม	7 จังหวัด 158 ตำบล	29 ตำบล	90 ตำบล	39 ตำบล
11. ใต้ตอนล่าง (รวม 7 จังหวัด 157 ตำบล)	สงขลา (รวม 19 ตำบล)	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ เกาะสะบ้า/ คลองเปี้ยะ/ ทุ่งลาน	จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ ห้วยลึก/ ทุ่งตำเสา/ ท่าช้าง/ วัดจันทร์/ วัดสน/ บ่อตรู/ พังยาง/ นาทับ/ โคกม่วง/ แคว/ คลองทราย/ วังใหญ่	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ คูหาใต้/ กำแพงเพชร/ เขาพระ/ ท่าชะมวง

ภาค	จังหวัด	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3
	พัทลุง (รวม 35 ตำบล)	จำนวน 17 ตำบล ได้แก่ ทุ่งนารี/ ปันแต/ ทะเลน้อย/ บางแก้ว/ หนองธง/ คลองทรายขาว/ ลานข่อย/ ชะร็ด/ กงหรา/ เขาปู่/ ท่ามิหรำ/ อ่างทอง/ นาขยาย/ เขาย่า/ โคกทราย/ ทารโพธิ์/ สมหวัง	จำนวน 15 ตำบล ได้แก่ คลองใหญ่/ ตะโหมด/ แม่ขรี/ โคกสัก/ นาปะขอ/ ท่ามะเตี๋ย/ เขาชัยสน/ ควนขนุน/ เกาะเต่า/ เกาะหมาก/ พนางตุง/ ชุมพล/ ฝาละมี / บ้าน นา/ แหลมโหนด	จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ลำสินธุ์/ บ้าน พร้าว/ ตะแพน
	ตรัง (รวม 33 ตำบล)	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ ตะเสะ/ หนองปรือ/ ปะ เหลียน/ ย่านซื่อ/ คลองลู/ บางเป่า	จำนวน 24 ตำบล ได้แก่ คลองซี้ล้อม/ โคกสะบ้า/ บ้าน ควนกอ/ เขาวิเศษ/ วังคีรี/ วังมะปรางเหนือ/ วังมะปราง/ อ่าวตง/ บางกุ้ง/ นาท่ามเหนือ/ เขาไม้แก้ว/ เกาะลิบง/ ไม้ ฝาด/ โพรงจระเข้/ บางหมาก/ น้ำผุด/ ในเตา/ เขาไพร/ ห้วยยอด/ นาชุมเห็ด/ หนองบัว/ ช้อง/ เกาะสุกร/ ทุ่งค่าย	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ ละมอ/ บ่อหิน/ บางสัก/ บ่อน้ำร้อน
	สตูล (รวม 21 ตำบล)	จำนวน 10 ตำบล ได้แก่ / ควนโดน/ ทต.เจ๊ะบิลลัง/ ควนสะตอ/ แปะ-ระ/ สาคร/ ท่าแพ/ คลองขุด/ บ้าน ควน/ ปูยู/ ควนขัน	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ นิคมพัฒนา/ ป่าลมพัฒนา/ ควน กาหลง/ ท่าเรือ/ ละงู/ เจ๊ะบิลลัง/ ทุ่งหว้า/ เกตรี/น้ำผุด/ นาทอน/วังประจัน	ไม่มี
	ยะลา (รวม 14 ตำบล)	จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ / ท่าธง/ ตาเนาะปูเต๊ะ/ ปูโรง/ ตลิ่งชัน/ กาทอง	จำนวน 9 ตำบล ได้แก่ บุตี/ กาบัง/ ยะดีะ/ โโกตาบารู/ วัง ประจัน/ บาละ/ บือมั่ง/ สะอะ/ ห้วยกระทิง	ไม่มี
	ปัตตานี (รวม 19 ตำบล)	จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ แป้น/ ตาลิอ้ายร์/ ต้นหยงลู โละ/ ดอน/ ประจัน/ รุสะมีแล/ บานา/ ทำน้ำ/ ทำ กำขำ/ บางเขา/ ปิยามูมั่ง/ ปุลากง/ ลูโป๊ะยือไร	จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ ไม้แก่น/ ไทรทอง/ ทต.ตะลุบัน/ ตะโละไทรทอง/ เตระะบอน/ พอมิ่ง	ไม่มี
	นราธิวาส (รวม 15 ตำบล)	จำนวน 11 ตำบล ได้แก่ สุคีริน/ ภูเขาทอง/ ยี่งอ/ นา นาต/ โฆษิต/ มูโนะ/ ปะลูลู/ สุโงงปาดิ/ รือเสาะ/ โคน สะตอ/ บาตง	จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ บางขุนทอง/ ปูโย๊ะ/ ปาเสมัส/ มา โมง	ไม่มี
รวม	7 จังหวัด 157 ตำบล	65 ตำบล	81 ตำบล	11 ตำบล
รวมทั้งหมด	76 จังหวัด 1,721 ตำบล	479 ตำบล	1,044ตำบล	198 ตำบล

3. สรุปกิจกรรมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำข้อมูลที่ดิน การจัดทำผังชีวิตตำบล ปีงบประมาณ 2558

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
10 – 15 พ.ย. 2557	- อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำข้อมูลรายหมู่บ้าน จ. เชียงราย - นำเสนอผลการปฏิบัติการ 13 หมู่บ้านตำบลลาวีในเวทีประชุมสังฆกรฝ่ายปกครอง	- สร้างความเข้าใจ - วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาพื้นที่โดยแผนที่ทำมือ - ลงสำรวจพื้นที่จับพิกัด GPS - เรียนรู้การทำข้อมูลและนำเข้าโปรแกรม GIS - เตรียมข้อมูลนำเสนอฝ่ายท้องที่ในเวทีประชุมสังฆกร	- ชาวบ้านเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงาน - เกิดทีมงานในระดับหมู่บ้าน และตำบล	- ตัวแทนตำบลและชาวบ้านหมู่ 9 สามารถเข้าร่วมอบรมการทำข้อมูลได้	- เกิดทีมงานหมู่ 9 ซึ่งสามารถเป็นทีมงานระดับตำบลได้ - เกิดการเรียนรู้กับทีมงานในตำบลในการสำรวจข้อมูลโดยชุมชน	- การเตรียมงานที่กะทันหัน เนื่องจากการประสานงานจึงมีการปรับแผนปฏิบัติการ
24 – 26 พ.ย. 2557	- อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำข้อมูล ต.หนองนาก จ.สระบุรี	- แลกเปลี่ยนแนวคิดการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย - สร้างความเข้าใจกระบวนการทั้งหมด - แบ่งกลุ่มทำแผนที่ทำมือและเรียนรู้การใช้GPSและแบบสำรวจครัวเรือน - เรียนรู้การคีย์ข้อมูลและนำเข้าGISเบื้องต้น - แผนพัฒนาเบื้องต้น - ออกแผนและจัดหะก้าการทำงาน	- เกิดทีมงานระดับตำบล - กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจในแนวคิดและกระบวนการจัดการที่ดินแนวใหม่	- กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าร่วมได้ - สามารถลงปฏิบัติการในพื้นที่ได้ทุกหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน	- กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจในแนวคิดและกระบวนการแก้ไขปัญหาดินทำกินและที่อยู่อาศัย - เกิดทีมงานระดับตำบลในเบื้องต้น	- ชาวบ้านยังต้องการเห็นภาพการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
4 – 12 ธ.ค. 2558	- อบรมเชิง ปฏิบัติการเรื่องการ จัดทำข้อมูลรายหมู่ ต.วาวิ จ.เชียงราย	- สร้างความเข้าใจวางแผนการปฏิบัติการร่วม - วิเคราะห์พื้นที่ด้วยแผนที่ทำมือ - ปฏิบัติการสำรวจข้อมูลด้วยเครื่องพิกัด GPS - อบรมการบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ GIS - เวทีนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยน กระบวนการปฏิบัติการในพื้นที่ - สรุปผลการทำงาน ตั้งคณะทำงานตำบล วางแผนจังหวัดแก้ว	- เกิดความเข้าใจใน กระบวนการทำงาน - เกิดทีมทำงานในระดับ หมู่บ้าน และระดับตำบล - ได้ข้อมูลจากการ สำรวจครัวเรือนครบทั้ง 12หมู่บ้านที่เหลือ	- เกิดทีมทำงานในตำบล 12หมู่บ้าน บ้านละ5คน รวมคณะทำงานตำบล 65 คน - ตัวแทนหมู่บ้าน สามารถเข้าร่วมอบรม การทำข้อมูลได้ 7 คน - ได้ข้อมูลตำแหน่ง ครัวเรือนครบ 12 หมู่บ้านที่เหลือ	- เกิดทีมทำงาน12หมู่บ้าน ซึ่ง สามารถเป็นทีมทำงานระดับ ตำบลได้ - เกิดการทำงานร่วมกันที่ เชื่อมโยงเกิดความสัมพันธ์อัน ดีต่อกันระหว่างหมู่บ้านหรือ ภายในตำบล	- ชาวบ้านสะท้อน เรื่องการเตรียม งานที่กะทันหัน
16 – 20 ธ.ค. 2557	อบรมเชิง ปฏิบัติการผังชีวิต ผังตำบลบ้านฝื่อ อ.หนองเรือ จ.ขอนแก่น	- ประชุมเตรียมงานออกแบบกระบวนการ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาค - เวทีทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาผัง ชีวิตผังตำบล และวางแผนระบบการจัดการ - แบ่งกลุ่มเรียนรู้การใช้เครื่องมือแผนที่ทำ มือและการสำรวจโดยเครื่องจับพิกัด GPS และการบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ GIS -วางแผนการสำรวจ และจัดทีมลงปฏิบัติการ สำรวจข้อมูลครัวเรือนและทำแผนที่ทำมือ - เวทีสรุปผลการปฏิบัติการ แลกเปลี่ยน ทำ ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาโดยชุมชนเป็น แกนหลัก นำเสนอข้อมูล	- เจ้าหน้าที่ภาคเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัด กระบวนการ - เกิดความเข้าใจใน หลักการพัฒนาโดย ชุมชนเป็นแกนหลัก และ กระบวนการจัดทำผัง ชีวิตผังตำบลเกิดทีม ทำงานระดับตำบลที่มา จากทุกหมู่บ้าน	- เกิดทีมทำงานระดับ ตำบลจาก 10 หมู่บ้าน - เกิดทีมข้อมูลตำบล จำนวน 10 คน และ ข้อมูลครัวเรือนจำนวน 10 หมู่บ้าน	-เกิดความเข้าใจในการจัดทำ ผังชีวิตผังตำบลโดยชุมชนเป็น แกนหลักต่อชาวบ้านในตำบล เครือข่าย คทช. ภาค และ เจ้าหน้าที่ภาคอีสาน -เกิดคณะทำงานระดับตำบล -ได้ข้อมูลตั้งต้นในการพัฒนา ผังชีวิตผังชุมชนตำบลบ้านฝื่อ	

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
19 - 21 ม.ค. 2558	- เวทีอบรมเชิง ปฏิบัติการผังตำบล น้ำเลา จังหวัด แพร่	- การสร้างความเข้าใจในการทำข้อมูลเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือตั้งต้นในการแก้ไขและพัฒนา พื้นที่ตำบล - สอนการสำรวจพื้นที่รายแปลง และมีการ อบรมเรื่องการนำเข้าสู่ข้อมูลสู่ระบบ GIS - เน้นย้ำเรื่องเครือข่ายที่ดินแนวใหม่ชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเองแห่งชาติ ให้เห็น ความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อ สร้างพลังในการขับเคลื่อนงาน	- สามารถถ่ายทอด ความรู้ด้านการใช้ โปรแกรมให้กับขบวน ชาวบ้านได้	- มีผู้เข้าอบรมจำนวน 40 คน - ตำบลเครือข่ายทั้งหมด 6 ตำบล	- ผู้อบรมมีความเข้าใจใน โปรแกรมสามารถนำกลับไป ประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่ตนเอง	- การทำความเข้าใจยังไม่ทั่วถึง ชาวบ้านคิดว่า เป็นกรมที่ดินมา วัดที่ให้แล้วจะได้ เอกสารสิทธิ์จึง เกิดการแย่งกัน เพื่อให้ไปวัดแนว เขตพื้นที่ตนเอง
26 - 28 ม.ค. 2558	จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการผังชีวิต ผังตำบล จังหวัด ราชบุรี	- พื้นที่ปฏิบัติการ 2 ตำบล โดยเริ่ม กระบวนการจากการทำความเข้าใจการ จัดทำผังชีวิตผังตำบล กระบวนการภาพรวม ทั้งหมด สอนการปฏิบัติการใช้เครื่องมือ แผนที่ทำมือ แบบบันทึก เครื่อง GPS - ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลรายครัวเรือน ตำบล รางบัว ปฏิบัติการหมู่บ้านนำร่อง 4 หมู่บ้าน - สอนการบันทึกข้อมูลรายครัวเรือนและ การนำเข้าสู่ระบบใช้โปรแกรม QGIS - นำเสนอผลการสำรวจแต่ละทีม แลกเปลี่ยนกระบวนการ วิธีการ ปัญหา/ อุปสรรค แนวทางการปฏิบัติและการแก้ไข - นำเสนอผลการทำข้อมูลเข้าสู่ระบบ GIS และข้อเสนอแนะต่อทีมสำรวจ	- สามารถถ่ายทอดการ ใช้งานโปรแกรม GIS ให้กับขบวนชาวบ้านได้ - มีความเข้าใจในการจัด อบรมและสามารถนำ ปรับใช้กับงานที่ รับผิดชอบในปัจจุบันได้ - เกิดระบบการทำงาน เป็นทีมสามารถเชื่อมโยง ขบวนชาวบ้านได้	- ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 4 ตำบล รวม 200 คน - เกิดทีมงานระดับ หมู่บ้านและระดับตำบล ในการสำรวจข้อมูล - ได้ข้อมูลตำแหน่ง ครัวเรือนครบทั้ง 2 ตำบล	- ชาวบ้านสามารถใช้งาน โปรแกรมได้อย่างสมบูรณ์และ สามารถนำมาถ่ายทอดต่อได้ - เกิดแผนปฏิบัติการต่อของ แต่ละตำบล - เกิดระบบการรวบรวมข้อมูล ภายในตำบล	- การประสานงาน ไม่ชัดเจนทำให้การ จัดเวทีในวันแล็กไม่ สมบูรณ์เท่าที่ควร

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
8 - 9 ก.พ. 2558	เวทีประชุม เตรียมการจัดการ อบรมเชิงปฏิบัติการ จ.ร้อยเอ็ด	- เตรียมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจ กระบวนการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เครือข่ายชาวบ้านในแต่ละตำบลและ ขบวนจังหวัด เจ้าหน้าที่ภาค เข้าใจ - เวทีประชุมทำความเข้าใจกระบวนการ จัดการอบรม - แบ่งกลุ่มตำบลเพื่อสรุปเนื้อหาข้อมูลที่ได้ ดำเนินการมาแล้ว - นัดหมายการลงไปประชุมเตรียมในพื้นที่ ตำบล - ประชุมสรุปร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และ ขบวนจังหวัด	- ทุกภาคส่วนมีความ เข้าใจในกระบวนการที่ จะลงไปปฏิบัติการใน ตำบล	- เจ้าหน้าที่ภาคเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการ เตรียมการจัดอบรมเชิง ปฏิบัติการ ประมาณ 6- 10 คน - ตำบลที่เป็นพื้นที่ศูนย์ เรียนรู้ได้เข้าใจ กระบวนการในการ จัดการอบรมเชิง ปฏิบัติการและสิ่งที่ต้อง กลับไปเตรียมงานใน พื้นที่จำนวน 6 ตำบล	- เจ้าหน้าที่ภาคเข้ามามีส่วน ร่วมในกระบวนการเตรียมการ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ - ตำบลที่เป็นพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ ได้เข้าใจกระบวนการในการ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ และสิ่งที่ต้องกลับไปเตรียม งานในพื้นที่ - ได้ทราบผลการดำเนินงาน ของแต่ละพื้นที่	เวลาที่นัดเตรียม ในพื้นที่ที่ม ส่วนกลางไม่ สามารถเข้าร่วม ได้
17 - 21 ก.พ. 2558	จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการผังชีวิต ผังตำบลจังหวัด ร้อยเอ็ด	- พื้นที่ปฏิบัติการ 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลภูเข ทอง ตำบลโพธิ์ทอง ตำบลบ้านนิเวศน์ ตำบล ศรีโคตร และตำบลหินกอง ซึ่งแต่ละตำบล จะมีตำบลใกล้เคียงเข้ามาร่วมเรียนรู้ในตำบล โดยเริ่มกระบวนการจากการแบ่งกลุ่มตาม พื้นที่ปฏิบัติการกระจายคนลงสู่พื้นที่ - ทำความเข้าใจกระบวนการภาพรวม ทั้งหมดของการจัดทำผังชีวิตผังตำบล สอน การปฏิบัติการใช้เครื่องมือ แผนที่ทำมือ แบบบันทึก เครื่อง GPS - ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลรายครัวเรือน	- ผู้เข้าร่วมอบรม โปรแกรม GIS สามารถ นำความรู้ไปใช้ในการทำ ฐานข้อมูลชุมชนของ ตนเองและของจังหวัดได้ - ได้แนวทางในการ ปรับปรุงกระบวนการ อบรมโปรแกรม GIS ให้ ชาวบ้าน - เกิดระบบการทำงาน เป็นทีมสามารถเชื่อมโยง	- ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 5 ตำบล - เกิดทีมงานระดับ หมู่บ้านและระดับตำบล ในการสำรวจข้อมูล - ได้ข้อมูลตำแหน่ง ครัวเรือนหมู่บ้านนำร่อง	- ชาวบ้านเข้าใจกระบวนการ สำรวจข้อมูลสามารถใช้งาน โปรแกรมได้เบื้องต้น - เกิดแผนปฏิบัติการต่อของ แต่ละตำบล - เกิดระบบการรวบรวมข้อมูล ภายในตำบลและจังหวัด	- ผู้มาเรียนรู้ GIS มีแต่ผู้สูงอายุและ คนที่มี ความ คล่องแคล่วในการ ใช้คอมพิวเตอร์

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
		<ul style="list-style-type: none"> ปฏิบัติการหมู่บ้านนำร่อง - สอนการใช้โปรแกรม QGIS การบันทึกข้อมูลรายครัวเรือนและนำเข้าสู่ระบบ GIS - นำเสนอผลการทำข้อมูลเข้าสู่ระบบ GIS และข้อเสนอแนะต่อทีมสำรวจ - มีทีมกลางคอยติดตามหนุนเสริมทุกพื้นที่ตำบล - นำเสนอผลการสำรวจแต่ละทีม แลกเปลี่ยนกระบวนการ วิธีการ ปัญหา/อุปสรรค แนวทางการปฏิบัติและการแก้ไข 	<p>ขบวนชาวบ้านจากทุกภาคได้</p>			
23 - 27 ก.พ. 2558	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการผังชีวิตผังตำบลจังหวัดกาญจนบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ปฏิบัติการ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลไทรโยค ตำบลหนองลู ตำบลเขาโจด ตำบลจระเข้เผือก ตำบลเลาขวัญ และตำบลบ้องตี้ ซึ่งแต่ละตำบลจะมีตำบลใกล้เคียงเข้ามาร่วมเรียนรู้ในตำบล โดยเริ่มกระบวนการจากการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ปฏิบัติการกระจายคนลงสู่พื้นที่ - ทำความเข้าใจกระบวนการภาพรวมทั้งหมดของการจัดทำผังชีวิตผังตำบล สอนการปฏิบัติการใช้เครื่องมือ แผนที่ทำมือ แบบบันทึก เครื่อง GPS - ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลรายครัวเรือน ปฏิบัติการหมู่บ้านนำร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้าร่วมอบรมโปรแกรม GIS สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำฐานข้อมูลชุมชนของตนเองและของจังหวัดได้ - ได้แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการอบรมโปรแกรม GIS ให้ชาวบ้าน - เกิดระบบการทำงานเป็นทีมสามารถเชื่อมโยงขบวนชาวบ้านได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 6 ตำบล รวม 90 คน - เกิดทีมงานระดับหมู่บ้านและระดับตำบลในการสำรวจข้อมูล - ได้ข้อมูลตำแหน่งครัวเรือนหมู่บ้านนำร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านเข้าใจกระบวนการสำรวจข้อมูลสามารถใช้งานโปรแกรมได้อย่างสมบูรณ์และสามารถนำมาถ่ายทอดต่อได้ - เกิดแผนปฏิบัติการต่อของแต่ละตำบล - เกิดระบบการรวบรวมข้อมูลภายในตำบลและจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทีมชาวบ้านจากภาคอื่นมาร่วมได้น้อย - เนื่องจากมีการจัด WORK SHOP ติดต่อกัน - ความเข้าใจเรื่องโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย - ชนบท หลากๆ พื้นที่เข้าใจว่าเป็นการมาแก้ไขให้ได้

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
		<ul style="list-style-type: none"> - สอนการใช้โปรแกรม QGIS การบันทึกข้อมูลรายครัวเรือนและนำเข้าสู่ระบบ GIS - นำเสนอผลการทำข้อมูลเข้าสู่ระบบ GIS และข้อเสนอแนะต่อทีมสำรวจ - นำเสนอผลการสำรวจแต่ละทีม แลกเปลี่ยนกระบวนการ วิธีการ ปัญหา/อุปสรรค แนวทางการปฏิบัติและการแก้ไข 				สิทธิ์ในที่ดินทำกิน ทำนั้นทำให้มีคนมาร่วมในการทำงานน้อย
6 - 7 มี.ค. 2558	เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการผังตำบลจังหวัดสระแก้ว	<ul style="list-style-type: none"> -แบ่งกลุ่มจัดทีม 2 ตำบล และเตรียมความพร้อม แบ่งอุปกรณ์และแผนที่ของ 2 ตำบลลงพื้นที่ -เข้าพื้นที่หมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจกับหมู่บ้านเพื่อต่อยอดงานเดิม 	ชาวบ้านเข้าใจกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการวางแผนพัฒนาทุกหมู่บ้านใน 2 ตำบล	ตำบลคลองหินปูนได้เกิดการเรียนรู้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแผนพัฒนา 4 หมู่บ้าน และเป็นพื้นที่เรียนรู้ให้กับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยบูรพา ประมาณ 20 คน	ชาวบ้านเข้าใจการจัดการที่ดินแนวใหม่และกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ชาวบ้านในบางหมู่บ้านเข้าร่วมน้อย ทำให้กระบวนการเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านน้อย
17 - 21 มี.ค. 2558	เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการผังตำบลจังหวัดนครศรีธรรมราช	<ul style="list-style-type: none"> -ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันเรื่องกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการไต่บนโมเดล -จัดทีมทำงานเพื่อหนุนเสริมพื้นที่ตำบล -แบ่งกลุ่มตามพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อร่วมวางแผนเตรียมงาน -ลงปฏิบัติการในพื้นที่ตำบล -สรุปผลการทำงานร่วมกัน 	ชาวบ้านเข้าใจกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินแนวใหม่และขบวนการที่ดินภาคใต้ตอนบน, เจ้าหน้าที่ภาคได้เข้าใจและเรียนรู้จากกระบวนการที่ดินแนวใหม่และผังตำบลในพื้นที่	-มีตัวแทนเข้าร่วมจากขบวนการที่ดินภาคเจ้าหน้าที่ภาคและชาวบ้านในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้และตำบลใกล้เคียงปฏิบัติการ 10 พื้นที่ตำบลศูนย์เรียนรู้ -พื้นที่ศูนย์เรียนรู้ตำบล	-เจ้าหน้าที่ภาค ขบวนการชาวบ้านเข้าใจแนวทางการจัดการที่ดินแนวใหม่เพิ่มขึ้น -พื้นที่ศูนย์เรียนรู้เข้าใจกระบวนการสำรวจข้อมูลวิเคราะห์ตำบลและวางแผนผังพัฒนาตำบล	

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
				ร่อนพิบูลย์อบรมการใช้โปรแกรม GIS จำนวน 4 คน		
5 - 6 เม.ย. 2558	เวทีอบรมยกระดับความรู้พื้นฐานการใช้โปรแกรม QGIS จังหวัดชุมพร	-ติดตั้งโปรแกรม QGIS -การสร้างฐานข้อมูลจากโปรแกรม Excel -ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรม QGIS เบื้องต้น -การสร้างฐานข้อมูลพื้นที่โดยโปรแกรม QGIS	-ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นในการใช้งานโปรแกรม QGIS เทียบเท่ากัน	ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถใช้งานโปรแกรม QGIS ได้จำนวน 80 คน	-ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถใช้งานโปรแกรม QGIS เบื้องต้นได้ -ทีมข้อมูลภาคใต้ตอนบนใช้โปรแกรม QGIS เวอร์ชันเดียวกัน	
7-9 เม.ย. 2558	เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการฝั่งตำบลจังหวัดปราจีนบุรี	-อบรมการใช้โปรแกรม GIS ระดับจังหวัด -จัดทีมทำงานเพื่อahunเสริมพื้นที่ตำบล -ประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานร่วมกัน	-ผู้เข้าอบรมสามารถใช้โปรแกรม QGIS ได้ เกิดการเชื่อมโยงทีมข้อมูลของจังหวัดปราจีนบุรี -ทีมเทคนิคข้อมูลสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เข้าร่วมได้	-ผู้เข้าอบรมเรียนรู้การใช้โปรแกรม QGIS ที่ศูนย์เรียนรู้ตำบลทุ่งโพธิ์ 8 คน -มีทีมเทคนิคข้อมูลร่วมสอนการใช้โปรแกรม 3 คน	ผู้เข้าอบรมสามารถใช้โปรแกรม QGIS ได้ 5 คน ทีมเทคนิคข้อมูลจากภาคกลางมาร่วม	ตัวแทนจากตำบลไม่มาเรียนรู้ที่ศูนย์อบรมกลาง ทำให้ขาดการเชื่อมโยงเครือข่าย คนทำงาน ระดับจังหวัด
2 - 6 พ.ค. 2558	ประชุมเตรียมพื้นที่อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้อมูลและฝั่งตำบลอำเภออุ้มผาง	-ประชุมวางแผนร่วมกับมูลนิธิสืบนาคะเสถียรและทีมเทคนิค คทช. -แบ่งทีม และบทบาทของแต่ละคนเพื่อกระจายลงไปสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมพื้นที่ตำบลทั้ง 6 ตำบล -ประชุมร่วมทั้ง 6 ตำบล และภาคีเครือข่าย	- ผู้นำแต่ละตำบลเข้าใจแนวทางการทำงานที่ดินแนวใหม่ และกระบวนกรในการดำเนินงานต่อไปในพื้นที่ - เพื่อให้ทีมเทคนิค คทช.	-ตัวแทนจากมูลนิธิสืบนาคะเสถียร 3 คน -ผู้นำจาก 6 ตำบล เข้าร่วมจำนวน 40 คน -ทีมเทคนิค คทช. 5 คน	-ผู้นำท้องที่ท้องถิ่นใน 6 ตำบล เข้าใจแนวทางการทำงานที่ดินแนวใหม่และกระบวนกรในการดำเนินงานต่อไปในพื้นที่ -ทีมเทคนิค คทช. มีทักษะและความมั่นใจในการลงไปเตรียม	

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
		พี่เลี้ยงในพื้นที่เพื่อออกแบบและกำหนดกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน	ได้เรียนรู้ เกิดทักษะและความมั่นใจในการลงไปเตรียมพื้นที่เพื่อปฏิบัติการ -ได้ทราบสถานการณ์ผลการทำงานที่ดินแนวใหม่ในพื้นที่		พื้นที่เพื่อปฏิบัติการ	
13 - 16 พ.ค. 2558	อบรมเชิงปฏิบัติการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดิน ต.วาวี จ.เชียงราย	-ประชุมทำความเข้าใจ แบ่งทีมทำงานลงปฏิบัติการในหมู่บ้าน -อบรมเชิงปฏิบัติการการสำรวจขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน -สรุปผลการทำงานประจำวันปรับแผนการทำงาน -นำเสนอผลการทำงานและออกแผนปฏิบัติการต่อ	-เกิดทีมสำรวจข้อมูลในหมู่บ้าน -เกิดการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ -ทีมเทคนิคข้อมูลเกิดการเรียนรู้การสำรวจขอบเขตที่ดินและเขตป่า	-มีทีมเทคนิคเข้าร่วมเรียนรู้ปฏิบัติการสำรวจข้อมูลจำนวน36คน -เกิดทีมทำงานในระดับหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน 80คน -เกิดการรวบรวมฐานข้อมูลตำบลวาวี	-ทีมทำงานในหมู่บ้านเข้าใจและสามารถใช้เครื่องมือในการสำรวจข้อมูลแนวเขตได้ เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย -ทีมเทคนิคข้อมูลจากภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ -เกิดการรวบรวมฐานข้อมูลตำบลวาวี	
22 - 25 พ.ค. 2558	เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการวางผังตำบลควนหนองหงษ์	-ทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา -ทำความเข้าใจกระบวนการจัดทำผังตำบลและออกแบบการทำงานร่วมกัน -เข้าพบเจ้าหน้าที่ป่าสงวนเพื่อทำความเข้าใจกับการจัดการที่ดินแนวใหม่และเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานป่าสงวนในพื้นที่	-เกิดการวางผังชุมชนอย่างมีส่วนร่วมจากทุกหมู่บ้านในตำบลควนหนองหงส์	คณะทำงานตำบลและผู้นำจากทุกหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมจำนวน 20 คน	คณะทำงานตำบลและผู้นำจากทุกหมู่บ้านเข้าใจกระบวนการในการจัดทำผังตำบลและวางแผนการปฏิบัติการในพื้นที่ทุกหมู่บ้าน	ชาวบ้านในพื้นที่ยังขาดความเข้าใจเรื่องการจัดทำผังตำบล และยังเตรียมพื้นที่ไม่พร้อมต่อนัดปฏิบัติการร่วมกัน

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
		-วางแผนการปฏิบัติการผังตำบล				ใหม่
6 - 11 มิ.ย. 2558	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้อมูลและผังตำบลอำเภออุ้มผางจังหวัดตาก	-ประชุมทำความเข้าใจทีมเทคนิคข้อมูล -แบ่งกลุ่มทีมเทคนิคตามกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานและนำเสนอแลกเปลี่ยนเติมเต็มร่วมกัน -แบ่งกลุ่มทีมเทคนิคตามพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อออกแบบกระบวนการเพื่อแลกเปลี่ยนเติมเต็มกัน -ทำความเข้าใจกระบวนการกำหนดการร่วมกับตัวแทนพื้นที่ตำบล -ลงพื้นที่ปฏิบัติการดำเนินการตามแผนกำหนดการของแต่ละพื้นที่ -สรุปและแลกเปลี่ยนสถานการณ์และผลการปฏิบัติการทุกเย็นและร่วมวางแผนการทำงานให้เหมาะสมวันต่อวัน -สัมมนาทีมเทคนิคข้อมูลเติมหลักคิดแนวทางการทำงานร่วมกัน	เกิดการออกแบบแนวทางการทำงานและวางแผนการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน -เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการตามแนวทางการทำงานที่ดินแนวใหม่ -เกิดแผนการทำงานร่วมกันตามเป้าหมายแนวทางการทำงานของทีมเทคนิค คทช.	-ทีมนักเทคนิคร่วมปฏิบัติการจำนวน 20 คน -ทีมที่ดินจำนวน 9 คน ผู้เข้าร่วมจากพื้นที่ตำบลประมาณ 50 คน	เกิดการออกแบบแนวทางการทำงานและวางแผนการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน -เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการตามแนวทางการทำงานที่ดินแนวใหม่ -เกิดแผนการทำงานร่วมกันตามเป้าหมายแนวทางการทำงานของทีมเทคนิค คทช. -ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ตำบลได้เรียนรู้การพัฒนาข้อมูลและร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผนทางการไขปัญหาของชุมชนและ ตำบลตนเองทุกมิติ	ตำบลแม่จันขาดความพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติการ
6 - 9 ก.ค. 2558	อบรมเชิงปฏิบัติการตำบลวังยางและตำบลหนองโพธิ์จ.นครพนม	-ประชุมทำความเข้าใจร่วมกัน -แบ่งกลุ่มตามหมู่บ้านเพื่อเตรียมความพร้อมการปฏิบัติการ -ประชุมทำความเข้าใจในระดับหมู่บ้านและทำแผนที่ทำมือ	-พื้นที่ตำบลเกิดความเข้าใจในกระบวนการสำรวจข้อมูล เกิดทีมข้อมูลในพื้นที่ตำบลละ 2 คน	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมข้อมูลเทคนิคตำบล จังหวัดและภาค ของขบวนชาวบ้านจำนวน 20 คน	-ทีมทำงานตำบลเกิดความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขปัญหาดินแนวใหม่ และกระบวนการสำรวจข้อมูล -เกิดทีมนำเข้าข้อมูล GIS จาก	

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการทำงาน	เป้าหมายที่ตั้งไว้	ผลที่เกิดขึ้น		ปัญหาข้อขัดข้อง
				เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	
		<ul style="list-style-type: none"> -สอนการใช้เครื่องมือในการสำรวจและลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือน GPS -อบรมการใช้ GIS ในการพัฒนาข้อมูล -ประชุมสรุปผลการปฏิบัติการร่วมกัน 		<ul style="list-style-type: none"> -เกิดทีมข้อมูลจาก 2 ตำบลจำนวน 8 คน 	<ul style="list-style-type: none"> -พื้นที่ตำบล โดยเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่สามารถร่วมเรียนรู้และช่วยพัฒนาข้อมูล -เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาข้อมูลจากพื้นที่จากทีมเทคนิคข้อมูลจังหวัดและภาค 	
13 - 19 ก.ค. 2558	กระบวนการสัมภาษณ์กลุ่ม (FOCUS GROUP) ต.ควนหนองหงส์ จ.นครศรีธรรมราช	<ul style="list-style-type: none"> -ประชุมทีมร่วมกันทำความเข้าใจกระบวนการสัมภาษณ์กลุ่มเรื่องแนวทางการจัดการน้ำ และแบ่งทีม 3 ทีม เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่กัน คนชวนคุย คนบันทึก คนสังเกตการณ์ -ลงปฏิบัติการหมู่บ้านละ 1 วัน ช่วงเช้า ทำการสัมภาษณ์กลุ่ม, ช่วงบ่ายลงสำรวจข้อมูลแหล่งน้ำ, ช่วงเย็นสอนการนำเข้าข้อมูลแหล่งน้ำในโปรแกรม GIS -สรุปผลร่วมกันทุกวันหลังเสร็จกระบวนการและแลกเปลี่ยนกันเพื่อปรับเทคนิค วิธีการทำงาน -สรุปผลการปฏิบัติการและนำเสนอผู้นำ 	<ul style="list-style-type: none"> -ได้แนวทางการจัดการน้ำที่มาจากความต้องการของคนในหมู่บ้าน -ทดลองการใช้กระบวนการสัมภาษณ์กลุ่มกับการทำงานชุมชน -เกิดทีมทำงานในการสำรวจข้อมูลและนำเข้าข้อมูลสู่ระบบ GIS ในตำบล -ได้ฐานข้อมูลแหล่งน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> -ได้แนวทางการจัดการน้ำที่มาจากความต้องการของคนในหมู่บ้านจำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวนประมาณ 70 คน -สถาปนิกและเจ้าหน้าที่บ้านมั่นคง 7 คน 	<ul style="list-style-type: none"> -ได้แนวทางการจัดการน้ำที่มาจากความต้องการของคนในหมู่บ้านจากกระบวนการสัมภาษณ์กลุ่มที่มีความชัดเจน 	